

SLOVENSKI TADRIAN

LETO III, ŠTEV. 51

Koper, petek 10. decembra 1954

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

Vprašanja našega zadružništva V PADNI GRADIJO

Razvoja našega zadružništva ne moremo ločiti od splošnega razvoja kmetijstva in socialistične preobrazbe naše vasi. Ne gre tu le za napredek kmetijstva v tehničnem pogledu, ampak predvsem za uvajanje socialističnih odnosov in pritegnitev delovnih kmetov v upravljanje kot eno glavnih vprašanj razvoja naše ljudske oblasti, kar je posebnega pomena zlasti v tem času priprav na komunizem.

O teh vprašanjih so minuli teden razpravljali naši zadružniki na seji Okrajne zadružne zveze. Ob tej priložnosti so proučili posamezna vprašanja v zadružništvu in delu zadrug. Čeprav lahko ugotovimo viden napredek predvsem v delu upravnih odborov zadrug, je na drugi strani velika slabost v zadrugah slaba povezava med vodstvom zadrug in zadružniki. To prihaja do izraza predvsem na letnih občinskih zborih, ki se jih je ponekod udeležilo razmeroma majhno število zadružnikov. Posledice pa so tudi v izstopanju posameznih članov iz zadrug in podobno.

Upravni odbori zadrug so sicer naredili korak naprej. V letošnjem letu so se skoraj docela preusmerili in njihovo težišče ni več samo trgovina, kot je bil to primer prej. Vendar pa je njihovo delo vse preveč centralizirano, tako da onemogoča sodelovanje večjega števila ljudi - zadružnikov pri reševanju posameznih vprašanj. Ustanovili so povsod razne odseke, kljub temu pa je težišče dela še vedno ostalo na upravnih odborih in na ožjem vodstvu zadrug.

Prav zaradi tega, ker ima takšen način dela lahko nevarne posledice za notranjo trdnost zadrug in ne razvija kolektivne odgovornosti ter sodelovanja vseh članov zadrug, nastaja potreba po večji decentralizaciji. Odseki in odbori imajo veliko področje dela. Vzemimo samo odbor za pospeševanje kmetijstva. Njegove naloge so organizacija proizvodnje, uvajanje agrotehničnih mer, mehanizacije, delo na arondaciji in združevanju parcel, skrb za obdelavo zemlje itd. Razen tega pa tudi organizacija tečajev, na katerih naj bi se mladi zadružniki seznanjali s sodobnim načinom obdelave zemlje in sodobno tehniko v kmetijstvu.

Vprašanje kmečke mladine je danes posebno resno, in sicer iz dveh vzrokov. Znana je težnja mladincev na vasi, da iščejo zaposlitev v mestih in v industriji. Tako na drugi strani prihaja do pomanjkanja delovnih moči in do neobdelane zemlje na vasi. Zanimiva je anketa, ki jo je izvedla Zadružna zveza v Ankaranu. Podatki, ki jih je na ta način zbrala, nam povedo, da je odšlo 77 odstotkov mladincev iz vasi v mesto. Ni naloge zadrug to zavirati in preprečevati, pač pa iskati nadomestilo. To nadomestilo pa lahko najde samo v mehanizaciji. Človeka, ki je odšel v industrijo, mora zamenjati stroj. Morda je to navidez enostavna rešitev, vendar pa ni tako. Ne gre namreč samo za nabave strojev, ampak tudi za to, da ustvarimo pogoje, ki bodo dovoljevali uporabo strojev.

V naših zadrugah je tudi pomanjkanje vzornih ekonomij, ki bi lahko mnogo koristile pri vzgoji naših kmetovalcev. Ponekod jih imajo in so se dobro obnesle. Vse nekaj drugega je namreč, če naš zadružnik lahko vidi

na vzorno urejenem posestvu uspeh sodobne obdelave in agrotehničnih mer v kmetijstvu, kakor pa če o tem le razpravljamo na sestankih in občinskih zborih zadrug. Tega ne smemo podcenjevati, ker so pred našimi zadrugami v zvezi z napredkom kmetijstva velike naloge.

Če bomo kmetijsko proizvodnjo približali po načinu dela industrijski in ne bo glavna skrb kmeta, da proizvede predvsem zase in za svojo družino, na drugi strani pa prikazali mladini, da delo v kmetijstvu ni zgolj vihtenje krampa in lopate, bomo približali tudi kmetijskega delavca onemu v industriji. Tako ne bo razlik, zaradi katerih mladina na vasi s predsodki gleda na kmečko delo.

O Padni pri Šmarjah v Slovenski Istri se kaj malo piše, zato bi neobveščen človek mislil, da se tam ne dogaja nič posebnega, da prebivalci Padne stoje ob strani današnje splošne gradnje socializma v novi Jugoslaviji, h kateri so bili nedavno dokončno priključeni. Toda temu ni tako. V Padni delajo, gradijo in s tem prispevajo k ustvarjanju boljšega življenja sebi in vsemu našemu delovnemu ljudstvu. Med drugimi so Padenčani pravkar dokončali gradnjo novega vodovoda, ki so ga 5. t. m. slovesno otvorili. S tem so si zagotovili dotok vode v vas, prej pa je preskrba z vodo bila ena največjih težav za Padenčane. Največ zaslug za to, da je danes vodovod

dograjen, ima po priznanju vseh domačinov Kuzmič Jože. On je bil prvi in največji pobudnik za napeljavo vodovoda v Padno. Medtem ko so morali domačini vse doslej nositi ali voziti vodo iz oddaljenega izvira, imajo sedaj v vasi kar tri vodovodne pipe za javno potrošnjo vode.

Vodovod je dolg 1115 m. Stroški za napeljavo tega so znašali 4 milijone dinarjev. Tri četrtine stroškov je kril občinski ljudski odbor Šmarje iz svojega proračuna, ostalo pa so prispevali Padenčani s svojim prostovoljnim delom. Dela so se udeležili prav vsi ter tako opravili skupno 510 delovnih dni. Z delom so po malem začeli že maja, letos pa so se ga resno po-

prijeli in z veliko finančno podporo ljudske oblasti dogradili tako potrebni vodovod. Poleg tega so zgradili nabirališče, ki drži 300 hl vode. Tega nameravajo povečati, da bi zadostoval potrebam tudi v poletnem času, ko je potrošnja vode znatno večja kot sicer. Dalje bodo zgradili še poseben rezervar, ki bo na razpolago samo v primeru požara na vasi.

Otvoritev vodovoda sta se med drugimi udeležili tudi Franc Kralj, predsednik Okrajnega ljudskega odbora Koper, ter Julij Beltram, sekretar Okrajnega komiteja ZK Koper. Tov. Beltram je govoril številnim prisotnim, ki so se zbirali sredi vasi, in med drugim naglasil dejstvo, da je edino v socialistični deželi mogoče graditi v korist delovnega ljudstva. Edino v takji državi, kakršna je naša, skrbi oblast za blaginjo državljanov.

Nadalje je tov. Beltram pozval Padenčane, naj tudi v prihodnje združijo vse svoje napore v skupnem prizadevanju, da si ustvarijo boljše življenje. Najkrajša pot k temu cilju pa naj bi bila zadruga. Vsi naj bi se združili v obdelovalni zadrugi, ki bi jih še tesneje povezala in jim prihranila veliko truda in skrbi, ki sicer tarejo posameznike.

Za tov. Beltramom je spregovoril tov. Degani, tajnik občinskega ljudskega odbora Šmarje, in poudaril važnost tega za Padno zgodovinskega dne. Tega dne se je dokončno uresničila dolgoletna želja, ki je niso hoteli izpolniti Padenčanom ne stari avstrijski ne italijanski okupatorji te zemlje. Na koncu je razdelil tri denarne nagrade tistim, ki so se izkazali najbolj požrtvovalne in prizadevne pri gradnji vodovoda. To so bili že omenjeni tov. Kuzmič Jože ter Pribac Ivan in Lovrenčič Andrej, ki je z veliko požrtvovalnostjo vodil gradnjo vodovoda.

Toda to ni vse. Padenčani so istočasno praznovali tudi zaključek gradnje nad 3000 m dolge poljske poti, ki so jo zgradili z lastnimi močmi in sredstvi.

Ta dva primera dovolj jasno pričata o delavnosti marljivih Padenčanov. Kot taki so lahko vzgled marsikateri vasi v Istri in izven njenih meja. S tem so pokazali, kaj vse zmore delovno ljudstvo, kadar se z enotno voljo in močjo loti dela, od katerega plodove bo ono samo uživalo. Pri tem pa so Padenčani prišli do spoznanja, da je mogoče takšne uspehe doseči samo z združitvijo vseh svojih naporov in s pomočjo ljudske oblasti. Dosedanji prvi uspehi skupnega dela so pokazali, da je pri njih dovolj volje za združitev vseh svojih sil tudi v nadaljnji gradnji na vseh področjih njihovega življenja. Te sile pa bi bolj kot kje drugje lahko in najuspešneje združili v zadrugi. V zadrugi bi se njihovo hotenje po skupnem bitju in žitju še bolj okrepilo in njihovi skupni napor bi rodili izdatnejše plodove. Zato ponavljamo, kar je dejal tov. Beltram, da res ne bi bilo odveč, če bi Padenčani kaj več razmislili o tem in se tudi odločili za ustanovitev obdelovalne zadrug. Pri tem pa lahko vnaprej računamo na še posebno vsestransko podporo ljudske oblasti. Le-ta jim bo tudi v prihodnje pristopila na pomoč kadar in kjer koli jo bodo potrebovali.

NA SLIKI:

ŠMARJE pri Kopru

Sprehod po svetu

V zvezi z obiskom predsednika republike Tita v Indiji in zlasti njegovimi izjavami, ki jih je dal na poti indijski agenciji »Pres Trust of India«, danes mnogo razpravljajo v svetovni javnosti. Med tem ko nihče ne more zanikati pomena obiska za utrditve odnosov med obema državama in prispevka k utrditvi miru, skušajo nekateri prikazati obisk kot nekakšno formiranje »tretje sile« ali »tretjega bloka«, ki bi stal nekako v sredi med sedanjem vzhodnim in zahodnim svetom. Tolmačenje Titovega obiska na tak način ima predosem namen diskreditirati našo politiko in naše napore za ohranitev miru in jo vzporediti s politiko drugih držav, ki z namenom utrjevanja lastnih pozicij in nadmoči, organizirajo bloke in pakete. O Titovem obisku je govoril pred nekaj dnevi tudi Krišna Menon, vodja indijske delegacije pri OZN, ki je prav tako poudaril, da ne gre za »tretjo silo«, ampak za utrditve miru v svetu.

Letošnje delo Generalne skupščine združenih narodov se približuje koncu. Pred nekaj dnevi je glavni odbor izglasoval resolucijo o ustanovitvi mednarodne atomske agencije. Sklenili so tudi, da bodo do avgusta prihodnjega leta sklicali konferenco znanstvenikov, kjer bodo razpravljali o uporabi atomske sile v miroljubne namene. Znanstveniki vsega sveta naj bi na tej konferenci izmenjali med seboj svoje izkušnje in obenem dogovorili za sodelovanje pri raziskavah na področju jedrne energije.

Posebni preiskovalni odbor OZN za Južno Afriko je poročal, da je rasna politika južno afriške vlade v popolnem nasprotju z načeli listine Združenih narodov. Položaj se ni niti malo spremenil po odstopu Malana, in kaže, da so se rasna nasprotja zadnje čase še poostila. Gre za najbolj grobo diskriminacijo do črnega prebivalstva. Predstavniki Južne Afrike v OZN je ostro reagiral na poročilo komisije, češ da vsa zadeva ne sodi v pristojnost OZN.

Seja Izvršnega sveta LRS

V ponedeljek je bila v Ljubljani pod predsedstvom tov. Borisa Kraigherja seja Izvršnega sveta LRS, na kateri so ustanovili začasno mešano komisijo za proučitev vprašanja z zvezi z ustanavljanjem občin-komun in okrajev-skupnosti komun. Komisija bo nadaljevala delo, ki je že bilo doslej opravljeno.

Izvršni svet je tudi sprejel sklep, da morajo biti delavske knjižice napravljenije in izdane do 1. aprila 1955, le v koprskem okraju morajo biti zamenjane, oz. izdane do 31. decembra 1955.

Z bliskovito naglico se razpletajo dogodki v Egiptu. Vse kaže, da je začela vlada izredno odločno likvidirati organizacijo muslimanskih bratov. Še istega dne, ko je posebno sodišče obsodilo na smrt sedem voditeljev omenjene organizacije, je revolucionarni svet isto razpustil. Med na smrt obsojenimi je bil tudi El Hadebi, vrhovni voditelj Muslimanskih bratov, vendar pa so mu kazen spremenili v dosmrtno ječo, medtem ko so druge takoj obesili. Izvedli so tudi čistko v oboroženih silah in aretirali 11 oficirjev ter 40 podoficirjev zaradi sodelovanja v omenjeni organizaciji. Ti ukrepi revolucionarnega sveta so izzvali velike demonstracije v vseh arabskih državah. Posredovale so tudi vlade in skušale doseči pomilostitev, toda revolucionarni svet nadaljuje s preganjanjem Muslimanskih bratov kljub vsem protestom držav Arabske lige.

V teh dneh bodo pred OZN razpravljali o sporu med ZDA in Kitajsko zaradi aretacije ameriških letalcev, ki so bili nedavno obsojeni kot vojni na težke zaporne kazni. Kitajci trdijo, da to niso bili pripadniki rednega ameriškega letalstva in oboroženih sil, ampak posebej izvežbani vojniki, ki so jih Amerikanci poslali v kitajsko zaledje. Medtem pa Amerikanci trdijo obratno in zahtevajo izročitev omenjenih letalcev, tako kot določa sporazum o izmenjavi vojnih ujetnikov, ki so ga podpisali ob premirju na Koreji.

Zadnjič smo poročali o nacističnih izgredeh v Zahodnem Berlinu, do katerih je prišlo na predvolilnih zborovanjih tako imenovane »Nemške stranke«. Volitve v občinski svet Zahodnega Berlina so sedaj za nami. Zmagali so socialdemokrati, za katere je glasovalo 44 odstotkov volilcev. Čeprav so pravnici »Nemške stranke« dobili samo 4,8 odstotkov glasov, kar pomeni, da njihova politična linija ni preveč popularna, ne gre podcenjevati tega gibanja, ki ima lahko hude posledice in pomeni resno oviro za demokratizacijo in napredek Zahodne Nemčije. Demokristjani, za katere je posebno agitatric Adenauer, so dobili na volitvah 30 odstotkov glasov.

Moskovska konferenca je zaključena. Kakor smo pričakovali, ni dosegla svojega namena v tistem pogledu, kot ga je skušala pokazati Sovjetska zveza. Izpuščena je kot nekakšen protikutep pariškimi sklepom o oborožitvi Nemčije. Zato je tudi glavna razprava bila o tem in najvažnejši sklep dogovor o ustanovitvi Vzhodnega vojaškega bloka v primeru ratifikacije pariškega sporazuma. To se pravi, da sploh ni zajela in obravnavala širše problematike evropskih perečih vprašanj.

Vrhovni poglavar »Muslimanskih bratov« Hasan El Hodeibi

SPREMENBE REPUBLIŠKEGA DRUŽBENEGA PLANA ZA LETO 1954

V soboto je bila v Ljubljani šesta skupna seja obeh zborov Ljudske skupščine LRS. Poslanci so pod predsedstvom Mihe Marinka razpravljali o predlogu Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o družbenem planu LRS za leto 1954, razpravljali in sklepali so o predlogu odloka o določitvi števila sodnikov pri Vrhovnem sodišču LRS in Okrožnih sodiščih v LRS, o predlogu odloka o določitvi števila sodnikov pri Višjem gospodarskem sodišču LRS, številu občasnih sodnikov pri VGS ter številu sodnikov Okrožnih gospodarskih sodišč v LRS, razpravljali so o predlogu o izvolitvi predsednika in sodnikov Višjega gospodarskega sodišča in Okrožnih gospodarskih sodišč LRS itd. Na koncu so sklepali o poročilu administrativnega odbora republiške skupščine. Skupščina je soglasno odobrila predlog skupščinskega gospodarskega odbora v zvezi s spemembo in dopolnitvijo letošnjega družbenega plana o imobilizaciji 50% neopravičeno doseženega dobička podjetij, kar bo le v prid stabilizacije notranjega tržišča. Podrobnejše je v razpravo posegel s svojimi pojasnili podpredsednik Izvršnega sveta LRS dr. Marijan Brečelj.

Ooba zbora sta na ločenih glasovanjih sprejela vse predloge, ki so bili na dnevnem redu.

Italijanski minister za zunanjo trgovino v Beogradu

V torek je prispej v Beograd s svojim spremstvom in ožjimi sodelavci italijanski minister za zunanjo

trgovino g. Mario Martinelli. Že takoj ob svojem prihodu je izjavil novinarjem, da je z zadovoljstvom sprejel povabilo jugoslovanske vlade, naj pride v Beograd in z najvišjimi jugoslovanskimi predstavniki obravnava gospodarske probleme, ki zadevajo obe državi. »Uspehe in razvoj jugoslovanskega gospodarstva spremljamo z živahnim zanimanjem in sodimo, da bo tesnejše sodelovanje med Jugoslavijo in Italijo obrodilo koristne sadove za obe državi, je dejal v svojem intervjuju. Poudaril je, da bo jugoslovansko-italijansko prijateljstvo bistveno čim bolj ne samo za blaginjo narodov obeh držav, marveč tudi za ohranitev miru.

Na beograjski železniški postaji so goste sprejeli član Zveznega izvršnega sveta Osman Karabegović, veleposlanik v Državnem tajnistvu za zunanje zadeve dr. Stane Pavlič in drugi.

Popoldan je imel minister Martinelli s svojimi sodelavci prve razgovore z jugoslovanskimi predstavniki, zvečer pa je podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanović — Tempo priredil svečano večerjo.

Te dni je prispela v Beograd burmanska delegacija

na čelu s burmanskim finančnim ministrom. Delegacija se bo sestala s predstavniki jugoslovanskih gospodarskih podjetij ter z njimi razpravljala o možnosti za sklenitev nekaterih poslovnih pogodb.

TITO NA POTI V INDIJO

Solska vojna ladja »Galeb«, s katero potuje tovariš Tito s svojimi sodelavci na prijateljski obisk v Indijo in Burmo, je preplula že več kot polovico morske poti med Reko in največjim indijskim pristaniščem Bombayem, ki je hkrati za Kalkuto drugo največje mesto Indije (dva in pol milijona prebivalcev).

Povsod na poti je bila naša eskadra (»Galeb« spremljata rušilca »Triglav« in »Biokovo«) prisrčno pozdravljena, kjer se je le toliko približala obalam, da je bila vidna. To je zlasti veljalo za plovbo po Sueškem kanalu. Tam je predsednik Tita pozdravil v imenu egiptovskega predsednika vlade in vršilca dolžnosti predsednika republike Naserja sueški guverner Mah-

mud Riaz, mu zaželel srečno pot in mu obenem sporočil željo predsednika Naserja, da bi se rad sestajal z njim. Predsednik Tito je na predlog pristal in se bosta z Naserjem sestala, ko se bo vračal z obiska v Indiji in Burmi. V Port Saidu je Tita pozdravilo tudi osebe našega poslanstva v Kairu z poslanikom Markom Nikežićem na čelu.

Ko je eskadra preplula Sueški prekop, ob katerem je tovariš Tito s spremstvom pozdravil taborišče »El Shatta«, kjer so med vojno bivali in mnogi tudi tam umrli, naši evakuiranci iz vojnega področja, je nadaljeval plovbo po Rdečem morju in je zdaj preplula že nad polovico morske poti med Reko in Bombayem, ki je dolga čez 4300 morskih milj.

Vsa svetovna javnost z velikim zanimanjem spremlja pot predsednika Tita in poudarja veliki pomen njegovega obiska v Aziji. V Indiji so velike priprave za njegov sprejem in vse časopise je že zdaj polno dobrodošlic.

VABILO

GOSPODARSKIM IN DRUŽBENIM ORGANIZACIJAM TER USTANOVAM — VSEM DELOVNIM LJUDEM!

Naši otroci že dolgo štejejo dneve do prihoda dedka Mrza. Sedaj je pa že skrajni čas, da se na Novoletno jelko spomnimo tudi mi. Novoletne prireditve za otroke so bile že do sedaj iz leta v leto boljše. Letos pa naj se v vsakem pogledu pozna, da dedku Mrzu, ki bo prišel z Triglava, ne bo več na poti blok na Rižani in da je vse, kar nas je, na kakršenkoli način dosedaj omejevalo, končno odpadlo. Vključujemo se v odkrito tekmo z drugimi okraji za najbolj uspešno Novoletno jelko — to naj občuti vsak otrok!

Okrajni pripravljalni odbor poziva močnejše gospodarske organizacije in ustanove, da prispevajo v fond, iz katerega bomo podprli gospodarsko bolj šibke občine in pri-sepevali sprejemo dedka Mrza za potne stroške od Triglava do morja. Vsa ostala sredstva, pobude in delo pa naj se stekajo v organiziranje krajevnih prireditev (Opozoriti moramo, da je lani zlasti uspešnem v Portorožu — zamisel je vredno posnemati).

Naj bodo pričakovanja naših otrok izpolnjena — njihovo veselje bo najlepši uvod v praznovanje Novega leta za vse delovne ljudi!

Okrajni pripravljalni odbor

Francija ima kot kolonialna država svoje posesti tudi v severni Afriki. Da bi lahko bolje spoznali njihov položaj, moramo najprej nekaj vedeti o Franciji na sploh. Po zadnji francoski ustavi, ki je bila sprejeta 29. septembra 1946, je bila ustanovljena »Francoska unija« (Union Française), ki jo sestavljajo metropolitanska francoska republika s prekomorskimi departementi in teritoriji na eni strani in asociirani teritoriji in države na drugi strani. Razlika je v tem, da so prekomorski departementi in teritoriji integralni del francoske države, medtem ko so asociirani teritoriji in države samoupravne državne tvorbe v okviru Francoske unije.

Alžerija (L'Algérie), ki se ji po arabsko pravi Maghreb el Ust in pomeni po naše Srednji zahod, je tak integralni del Republike Francije in je sestavljena iz treh departementov na severu in štirih teritorijev na jugu. Je zelo veliko ozemlje, saj meri skupaj čez dva milijona in 200 tisoč kvadratnih kilometrov, vendar je več kot tri četrtine zemlje neproduktivne in popolna puščava. Ima samo 8.750.000 prebivalcev, ki so večinoma berberski Arabci. Alžirijo upravlja francoski generalni guverner, ki vodi vse posle razen nemuslimanskih poslov pravosodja, javnega šolstva, bogoslužja in državne blagajne. To upravlja centralne oblasti v Parizu. Tri departemente (Oran, Alžir in Constantine) ter štiri teritorije (Ain, Sefra, Chardai, Touggourt in sahar-ske oaze) upravljajo guvernerju podrejeni prefekti. Sicer pa ima Alžerija tudi svojo skupščino, ki je bila izvo-

Francoske težave v severni Afriki

ljena leta 1951, in je bila prvi korak k osamosvojitvi tudi tega teritorija, oz. prvi korak k avtonomiji.

Na zahodu severne Afrike je asociirana država Maroko. Uradni arabski naziv zanjo je Moghreb-El-Alksa in pomeni Najdaljnjeji zahod. Francozi ji pravijo tudi »Šerifsko cesarstvo«. Sestoji iz področij Casablance, Fesa, Marakeša, Maknesa, Oujde, Rabata in Adaginja, ki so tudi največja mesta Maroka. Glavno mesto dežele je Fès, francoska rezidenca pa je Rabat. Država meri 418.645 kvadratnih kilometrov, ima pa 8.594.000 prebivalcev, pravtako večidel Arabcev. Je cesarstvo, ki mu načeluje sultan, vendar ima vso oblast v rokah francoski rezident, ki je tudi sultanov zunanji minister. Formalno ima država svojo vladno, ki jo sestavljajo marokanski ministri.

Na vzhodu od Alžerije je nad Libijo Tunizija, ki je prav tako po pravem položaju asociirana država. Arabci ji pravijo Afrikiya. Meri samo 155.830 kv. kilometrov in ima 3 milijone 416.000 prebivalcev, od teh spet več kot 90 odstotkov berberskih Arabcev. Na čelu države je tuniški bej s svojo vladno, v kateri je polovico Francozov, dejansko oblast pa ima spet v rokah francoski rezident, ki je tudi zunanji minister bojeve vlade.

Dežele so zelo bogate zlasti na rudninah (premog, železo, cink, svinec, živo srebro, mangan, molibden, antimon, zlato, kobalt, pirit in celo

nafta, največ pa je prirodnih fosfatov), imajo pa tudi bogato poljedelstvo (pšenica, ječmen, oves, krompir, bob, laneno seme, olivno olje, vinska trta, tobak, pomaranče, limone, datlji, grah in čičerka), zato jih Francija krčevito drži v rokah. Njihova izguba bi pomenila za Francosko unijo občuten gospodarski udarec, zato je razumljivo, da je vse težnje Arabcev po odcepitvi skušala že v kalu zadušiti z najbolj drastičnimi ukrepi. Arabski nacionalisti so se že dolgo časa borili z legalnimi sredstvi za svojo osvoboditev. Čeprav so dobivali veliko moralno in verjetno tudi materialno pomoč od drugih arabskih narodov, povezanih v Arabsko ligo, posebno pa še od Egiptca, niso mimimik potom nikamor prišli in so se zato odločili za oborožen upor.

Dne 2. novembra letos so začeli svoj veliki udar. Ponoči so izvršili okrog 50 atentatov na vidnejše francoske predstavnike in njihove domače pomagače. Upor je s tem šel na svojo oboroženo pot in se je razširil na vse francoske kolonialne posesti v severni Afriki. Francoske oblasti so takoj reagirale in poslane tjakaj močna vojaška ojačenja. Proti upornikom, ki so se umikali in omejevali svoje delovanje v glavnem na gorate predele Alžerije in Tunizije, so poslali tanke in letala, vendar brez posebnega uspeha. Domačini so začeli z gverilsko vojno in prizadevali francoskim četam velike iz-

gube in materialno škodo, čeprav so bili sorazmerno zelo slabo oboroženi.

Vse arabske države — članice Arabske lige so takoj pokazale svojo solidarnost z bratskimi Arabci v Alžeriji in Tuniziji. Zlasti Egipt, ki je najmočnejša arabska država (19 milijonov beduinskih Arabcev), je z vsemi razpoložljivimi propagandnimi sredstvi, zlasti z radiem, začel bodriti borece za nacionaliste, naj vztrajajo v svoji pravični borbi za svobodo. S tem so se seveda zaostriili tudi odnosi med Francijo in Egiptom, ki so bili sicer vedno prijateljski.

Francoski ministrski predsednik Mendes-France, ki je znal v kratkem času svojega vladanja pozitivno rešiti precej perečih vprašanj francoske zunanje in notranje politike (Indonezija), je tudi pri tem afriškem problemu uvidel, da samo z vojaško silo ne bo uredil tega vprašanja. Spet je zlo zagrabil pri korenini in se preko področnih francoskih in domačih oblasti v teh deželah začel pogajati z uporniki za mirno poravnato spora. Obljubiti je moral pri tem seveda gotove koncesije, med katerimi je najvažnejša sprememba francoske ustave v korist Alžerije in druge ugodnosti.

Vojaške operacije proti felahom niso pokazale nobenega uspeha. V ogrožene kraje so prihajali inspicirati vojsko in pregledovat visoke francoske vojaške osebnosti, med njimi sam obrambni minister Jacques Chevalier. Najvišji francoski predstavniki

ki v Parizu in v prekomorskih deželah so namreč kljub stališču ministrskega predsednika bili še vedno mnenja, da je treba z »banditi« opraviti s silo in jih ukrotiti z orožjem. Ni jim šlo v glavo, da bi z njimi razpravljali in parlamentirali, ker so jim do zdaj vedno pomenili samo lastnino, ki ne sme imeti svoje volje, njena izguba pa bi jih zelo prizadela. Spricho nastalega položaja pa so morali popustiti pobudi Mendes-Francea in Francozi so stopili prek posebnih komisij in predstavnikov domačih oblasti v stik z upornimi felahi. Francoske oblasti so jim obljubile popolno amnestijo in nemoteno življenje, če se vrnejo na svoje domove in izročijo orožje.

Pogajanja so zdaj v teku, težko pa je predvidevati, kako se bodo končala. Francoske oblasti so namreč razpustile vse politične organizacije domačinov, med katerimi je bila najpomembnejša alžirjska »Gibanje za zmago demokratičnih svobod«. Pozaprila in konfirirala je brez števila vodilnih osebnosti teh organizacij, ki so še danes za žico. Arabske države slejkoprej vztrajajo na tem, da morajo tudi Arabci pod francosko nadoblastjo dobiti popolno svobodo in se pripravljajo, da bodo resolucijo v tem smislu predložile Generalni skupščini OZN. Razen tega Arabska liga razpravlja o morebitnih gospodarskih in političnih ukrepih proti Franciji, tako da je položaj prav zamočan. Francija bo morala žrtvovati marsikaj za njegovo rešitev, ker bo sicer zaradi obrambe svojega političnega prestiža in vztrajanja na dosedanjih pozicijah utrpela velikansko škodo drugje.

PIRANSKA KOMUNA BO IMELA TRDNO GOSPODARSKO PODLAGO

Gospodarska povezanost občin Pirana, Portoroža in Sečovelj je silila prebivalce teh krajev, da razpravljajo o enotni vzkladitvi svojega gospodarstva še preden so začeli razpravo o komunah. Zato ni čudno, da so se prav v tem delu koprškega okraja pomaknili najdlje naprej v pripravi za komunice, saj vidijo v njihovi ustanovitvi možnost rešitve mnogih problemov, ki so delali težave vsaki občini posebej in pomenili oviro v njihovem razvoju.

skaj plovba in prevoz. Lahko rečemo, da je v tem pogledu trea se praznaprav začeti. Niti 2% celotnega bruto dohodka v letošnjem letu res ne pomeni ničesar, vsaj toliko ne, da bi lahko govorili o pomorstvu kot gospodarski panogi. Zadnje čase so sicer začeli delati na razširitvi, upoštevati pa moramo, da je to dolgotrajen proces, zvezan v ogromnimi investicijami za plovni park.

Medtem se druga industrija podlagoma krepi. Ladjedelnica je v po-

druga derivate iz premoga ter obeta, da bo s predvidenimi investicijami postala pomemben gospodarski objekt tudi industrijskega in ne zgolj komunalnega značaja. Razen tega predvidevajo, da bodo v kratkem ustanovili več manjših delavnic obrtniškega in polobrnishkega značaja, med katerimi tudi obrat, kjer bodo izdelovali cevi za florescentno in neonsko razsvetljavo in podobne izdelke.

Kakor vidimo, je torej gospodarska dejavnost raznolika za tako majhno področje. V vseh navedenih objektih so več ali manj že zdaj zaposleni delavci in delavke iz vseh treh občin, kar še bolj govori za to, da se te občine čimprej združijo v eno celoto. Moramo reči, da je prebivalstvo takoj pozdravilo pobudo za združitev in da tudi drugače ni nobenih ovir, ki bi to preprečevale. Zaradi tega so danes priprave za bodočo komuno že razveseljivo napredovale. Razprave o komunah na zborih volilcev in sestankih množičnih organizacij na eni strani pripravljajo delovne ljudi na naloge, ki jih bodo prevzeli nase v zvezi s samoupravljanjem, medtem ko vzporedno potekajo tudi tehnične priprave. Nedavno so sestavili enotno politično vodstvo za vse tri občine. Občinski odbori so nadalje imenovali skupne komisije, ki proučujejo posamezna vprašanja v zvezi s komuno. Tako imajo med drugimi komisijo za gospodarstvo, ki že pripravlja podatke za enotni družbeni plan za prihodnje leto, komisije za organizacijo upravnih organov, komisijo za kadrovsko-personalna vprašanja itd.

Vse to govori, da so na tem področju zadevo snovanja komune vzeli resno v roke, in zato so vidni tudi uspehi.

— i —

Skrbi prebivalcev občine Knežak

Po vaseh knežake občine je bilo že precej sestankov in zborovanj v zvezi s snujimi se komunami in vaščani posameznih vasi živahno razpravljajo o tem problemu. Ker leži občina Knežak po svojem zemljepisnem položaju med krajema Pivka in Ilirska Bistrica, kjer bosta predvidoma sedeža bodočih komun, se prebivalci iz vasi knežake občine še niso mogli prav odločiti, h kateri komuni bi se rajši pripojili. Sam Knežak leži in gravitira morda bolj k Pivki, zato pa so spodnje vasi Bač in Koritnice in Šembije mnogo bližje Ilirski Bistrici in so že zdaj bile navajene bolj na ono stran, kot na pivško. Treba je tako odločitev prepustiti samim vaščanom, da preko svojih množičnih organizacij razpravijo ta problem in izberejo najboljšo rešitev.

Odveč bi bilo, če bi zdaj kakršnokoli propagando odgovorni ljudje vplivali na mnenje ljudi, jim morda v svojem prizadevanju govorili o stvarih, ki bi jih potel ne mogli

izpolniti, da bi s tem dosegli odločitev v svoj prid. Treba je pri tem vedeti, da ne smemo lahkomišelnosti in brez temeljitega preudarka odločati o pripadnosti posameznih vasi novim komunam, kajti zdaj kujemo obliko bodočega upravljanja, ki bo veljala za dolgo dobo in se ne bo tako hitro menjala.

Potreba bo pokazala, če bo v Koritnicah lesna industrija, pa naj bo tam področje ilirskobistriške ali pivške komune. Bilo bi pa nesmiselno in tudi nevarno, zdaj objavljeni kar koli v propagandne namene, kajti pri tem gre za ugled ljudske oblasti v bodočih komunah, ki ga ne gre tako postavljati na kocko. To niso zdaj predvolilna zborovanja izpred vojne, kjer si vse lahko obljubil in potem nič dal, marveč je treba na sedanjih razpravah o komunah prizadeti ljudem točno pojasniti položaj v zvezi s prihodnjo pripadnostjo te vasi ali področja k eni ali drugi komuni.

Za boljše gostinske kadre na Sežanskem

Te dni je bil v Sežani zaključen tritedenski tečaj za gostinske uslužbence. Tečaj je organizirala okrajna gostinska zbornica. Po obsegu snovi, ki so jo obdelovali, je ta tečaj prekašal vse dosedanje tečaje. Tečaja se je udeleževalo 19 gostincev iz različnih krajev okraja in sicer 13 žensk ter 6 moških. Učni načrt je obsegal razen kuharstva in strežbe tudi kletarstvo, računstvo, poslovno tehniko, slovenščino in turistično geografijo. Izpit je polagalo 16 tečajnikov, ker so trije zaradi obolenja izpadli. Pri tem izpitu je bila priznana polkvilifikacija 14 tečajnikom.

Gostinska zbornica želi s prirejanjem takih tečajev zagotoviti gostinskim uslužbencem osnovo za nadaljnje osvajanje znanja v tej stroki. Zato bi bilo prav, ako bi vsako leto organizirala izpolnjevalne tečaje, na katerih bi se mladi kader usposabljal za višjo kvalifikacijo v gostinstvu. Spričo pomanjkanja vodečega kadra v tej stroki so potrebni tudi jezikovni tečaji. Znanje vsaj enega tujega jezika je za vsakega uslužbenca v gostinstvu, zlasti v turističnih krajih, osnovni pogoj za uspešno oprav-

ljanje službe. Res je, da bi bilo jezikovni tečaj v okrajnem merilu težko organizirati. Pač pa bi se dalo to izvesti v posameznih večjih krajih. V Sežani imajo na gimnaziji tečaj nemškega jezika, ki pa se ga udeležujeta le dva gostinca. Pomanjkanje zanimanja in pa prezaposlenost gostinskega osebja ovirata našim gostincem obiskovanje jezikovnega tečaja.

Vsekakor je potrebno gostinskim tečajem posvečati vso pozornost zlasti v Slovenskem Primorju, kjer še vedno zelo primanjkuje dobrega, strokovno in splošno usposobljenega kadra. Na banketu, ki ga je priredila v Sežani gostinska zbornica ob zaključku tečaja, je voditeljica tečaja Sonja Zabricova v svojem nagovoru pravilno naglasila, da taki tečaji niso namenjeni samo strokovnemu usposabljanju gostincev, marveč tudi usposabljanju za vzgajanje gostov, ki še danes nimajo pravilnega odnosa do strežnega osebja. Obvladanje strokovnosti in primerna splošna izobrazba gostinskih uslužbencev so vsak dan na preizkušnji kot dokaz naše kulture.

Z. J.

OLO Postojna za napredek živinoreje

Svet za gospodarstvo Okrajnega ljudskega odbora je na zadnjih svojih dveh sejah obravnaval več važnih vprašanj, o katerih bosta razpravljala nato še oba zbora OLO. Najvažnejša zadeva, o kateri je razpravljala Svet za gospodarstvo, je osnutek odloka o zatiranju kužne bolezni jalojosti govedi in zatiranju tuberkuloze goveje živine. Svet za gospodarstvo je mnenja, da je potrebno podvzeti odločne ukrepe, sicer bodo Okrajni ljudski odbor kakor tudi kmetijske zadruge primorani dajati ogromna sredstva za zatiranje in preprečevanje raznih živalskih kužnih bolezni, zlasti še tuberkuloze. Temeljni zakon o zatiranju živalskih kužnih bolezni ne rešuje vprašanja kužne jalojosti govedi in ne predvideva dovolj učinkovitih in praktičnih ukrepov za zatiranje tuberkuloze goveje živine. Tako v zakonu na primer ni govora o kraju, kjer naj bi se izvršil zakol tuberkulozne živine, da bi na ta način preprečili špekulacijo s tako živino. Kot govejo tuberkulozo pa je potrebno zatirati tudi kužno jalojost goveda, ki stalno narašča in to le zaradi brezvestnosti ali neznanja nekaterih živinorejcev. To bolezen je moči preprečiti in zatreti le z ustanavljanjem plemenitih krožkov bodisi pri državnih, združnih ali zasebnih kmetijskih gospodarstvih, ki izpolnjujejo pogoje po Uredbi o odbiru plemenske živine in Pravilnika o vzdrževanju plemenjakov in plačevanju skočnine ter Pravilnika o priznanju plemenjakov in o razveljavitvi izdanih propustnic. Kar pa zadeva zatiranje tuberkuloze in klanje take živine, bo OLO Postojna sprejel tudi sklepe, da se goveja živina s pozitivno reakcijo na tuberkulozo mora zaklati le v lokalnih klavnicah v območju okraja.

Dalje bo morala vsa nanovo nabavljena goveja živina imeti poleg predpisane potnega lista tudi potrdilo o tuberkulinizaciji, ki pa ne bo smelo biti starejše od dveh mesecev. Odnosni odloki bodo objavljeni v časopisu, da se bodo lahko vsi živinorejci takoj spoznali z njimi.

Svet za gospodarstvo je nadalje obravnaval poročilo Trgovinske in gostinske zbornice za okraj Postojna. Trgovinska zbornica je opozorila Svet na razne nepravilnosti in pomanjkljivosti v trgovski mreži. Graja je dejstvo, da se nekatera podjetja izmikajo članstvu v tej zbornici, nekatera industrijska podjetja pa gledajo celo z omalovaževanjem na zbornico z izgovorom, da so že vključena v zvezna in republiška združenja stroke.

Člani Sveta so grajali tako stališče in menijo, da bi morala biti vsa trgovska in industrijska podjetja vključena tudi v Trgovinski zbornici okraja Postojna.

Trgovinska zbornica ima precejšnje izdatke za šolo učencev v Bre-

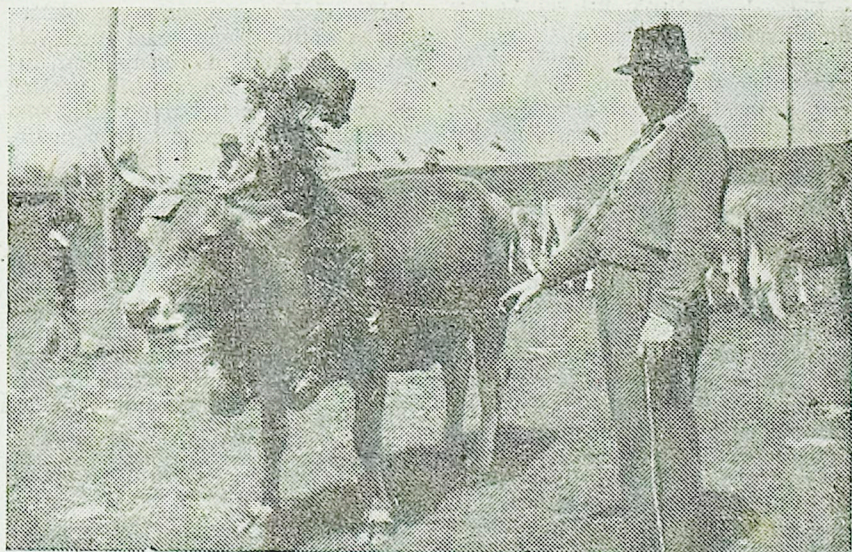
na tapeti ustanovitev srednje ekonomske šole in Svet za gospodarstvo meni, da je zdaj čas, da se taka šola ustanovi v Postojni, ker je potreba po kadrih zelo velika.

Ko so obravnavali poročilo Gostinske zbornice, je prišel do izraza turistični značaj celotnega področja postojnskega okraja, ker ni za razvoj turizma važna samo Postojnska jama, marveč še drugi turistično zelo zanimivi kraji, kot Rakova dolina, Cerkljsko jezero, Križna jama, Snežnik, Nanos itd. Grajali so dejstvo, da je bila propaganda za Cerkljsko jezero in Križno jamo dosedaj vse premajhna. Res je, da v Cerkljici ni primerne hotela s prenočišči, vendar Cerkljsko jezero tudi kot prehodna turistična postojanka ni dovolj obiskano, kar pomeni, da so tako krajevni činitelji, kot tudi okrajni in republiški, vse premalo storili v tem pogledu. Potrebne so sicer investicije za hotel v Postojni, za nabavo novih električnih lokomotiv v Postojnski jami itd., nujno pa bi bila potrebna tudi sredstva za ureditev Križne jame, ker ta po svoji lepoti prav nič ne zaostaja za Postojnsko jamo.

V odnosu na prejšnja leta sta tako trgovina kot gostinstvo napravila lep korak naprej, kar zadeva postrežbo, asortiman, vljudnost, čistočo itd., vendar bo treba še mnogo truda, da bosta gostinstvo in trgovina popolnoma izpolnjevala svoje naloge. Odločno se je treba boriti proti raznim primanjkljajem v gostinski mreži. Po reorganizaciji trgovske in gostinske mreže bo treba izvršiti točne pregled materialnega in finančnega poslovanja, ker govorijo nekateri, da se je več ali manj dala trgovina v privatne roke in to samo zaradi tega, ker gospodarji v trgovini le eden ali dva uslužbenca.

Svet za gospodarstvo je tudi obravnaval prošnje za izdajo obrtnih dovoljenj, posebno za gostilne. Prošnjam za vrnitev raznih zaplenjenih nepremičnin pa Svet za gospodarstvo ni ugodil, ker so bile te zaplenjene na osnovi takrat veljavnih zakonov. O tem pa bo še dokončno razpravljala Okrajni ljudski odbor na svojem prihodnjem zasedanju.

Svet za gospodarstvo je že večkrat razpravljal tudi o prometu z lesom in o registraciji podjetij, ki naj bi imela pravico do nakupa in prodaje lesa, posebno hlodovine. Dejstvo je, da gredo ogromne količine hlodovine iz okraja Postojna in če bo to trajalo še naprej, bodo morali prenehati z delom nekateri lesno-industrijski obrati v okraju. Okrajni ljudski odbor bo primoran kar najbolj poostrižiti kontrolo nad izvozom hlodovine, ker bi le tako lahko preprečil propadanje lesno-industrijskih obratov in s tem povečanje brezposelnosti. Ta kontrola bo predvsem zajemala spremnice in plačila prometnega

Z živinorejske razstave na Pivki

žicalh se poleg pomoči, ki jo daje za to šolo okraj Postojna. Zato bo treba prav resno razpravljati o vprašanju ustanovitve šole učencev v trgovini v sami Postojni, ki je dovolj močno trgovsko središče. Z ustanovitvijo te šole ne bo več obstajala bojazen, da bodo morali učenci v Brežicah opustiti svoje učenje, ker bi stavba, v kateri je zdaj šola začasno nastanjena, na zahtevo pristojnih organov bila odrejena v kakšno drugo nameno. Svet za gospodarstvo je obljubil vso svojo pomoč, potrebno pa je zainteresirati tudi republiško Trgovinsko zbornico. Že od leta 1949 je na takratno pobudo bivšega Oblastnega ljudskega odbora stalno

davka ter prispevke v sklad za gozdomanje. Na pobudo Sveta za gospodarstvo je bila sklicana tudi konferenca predstavnikov lesno-industrijskih podjetij ter zadrugništva, na kateri je bil sprejet sklep po predlogu Sveta za gospodarstvo o zaostitvi nadzora nad kupovanjem hlodovine, s čemer bo tudi preprečeno dviganje cen, ki ga povzročajo izvenokrajna podjetja in nakupovalci. Po združni liniji bodo sklicevane sektorske konference zaradi določanja maksimalnih cen in za uveljavljanje načela, da se razpoložljiva hlodovina stavi na razpolgo prvenstveno lesno-industrijskim podjetjem okraja Postojna.

R. J.

Gospodarska prizadevanja ilirskobistriškega področja

Ob snovanju občin-komun na področju bodočega okraja — skupnosti komun Koper bomo skušali v kratkih sestavkih opisati gospodarske razmere in položaj posameznih bodočih komun, o katerih zdaj množične organizacije in volivci razpravljajo na terenu. V naslednjem bomo prikazali gospodarska prizadevanja sedanje občine Ilirska Bistrica.

Mesto ima lepo lego ob vznožju Snežniškega hribovja, bogatega z gozdovi, na meji med Notranjsko in Krasom. Leži ob važnih prometnih žilah — cesti in železnici Ljubljana—Reka, in ob vodah Reki in Bistrici. Zlasti Reki je namenjena v našem republiškem in zveznem merilu velika vloga ker pripravljajo na njej strokovnjaki projekt velike hidrocentrale v Ospu v sedanjem koprskem okraju. Velik del sedanje doline Reke bo takrat postal jezero. Treba bo tedaj tudi preložiti sedanjo cesto in se bo življenje na sploh spremenilo, ker bodo ta dela vplivala tudi na splošno gospodarstvo celotnega področja. Seveda je to še stvar prihodnosti, čeprav strokovnjaki že pregledujejo teren in pripravljajo načrte. K Ilirski Bistrici kot gospodarskemu središču težijo vsi kraji sedanje občine, vasi sedanje občine Jablanica pod Snežnikom, občine Jelšane, ki meji na sosednjo republiko Hrvaško, širše gravitacijsko področje pa obsega delno še tudi pivsko in brkinsko področje z delom Krasa. Skupaj je to okrog 20 tisoč prebivalcev, večinoma kmetov. Razmeroma malo je industrijskih in le nekaj gozdnih delavcev. Zaradi ugodne lege ob velikih gozdivih in ob močni tekoči vodi se je v Ilirski Bistrici razvila lesna industrija, ki obsega žagarske in lesno-predelovalne obrate za izdelavo furnirja in lesovinskih plošč. Tovarne stalno povečujejo svojo zmogljivost in tudi zboljšujejo kakovost svojih izdelkov, ki so zelo iskani na trgu. Tovarna lesovinskih plošč bo še za skoraj polovico sedanje zmogljivosti zvišala svojo proizvodnjo in tudi Tovarna furnirjev se trudi za svoj napredek. Tako je v letošnjem letu začela z gradnjo sodobne sušilnice in skladišča za furnir. Naprave so že pod streho in bodo končane do marca prihodnjega leta. Stale bodo okrog 30 milijonov dinarjev.

Okrog 400 delavcev zaposljuje tudi industrijski podjetji »Proizvodno podjetje gradbenega materiala« in gradbeno mizarstvo podjetje »Sloga«, pravtako v Ilirski Bistrici. Ker bo gradbena dejavnost v prihodnosti zelo povečana, na sploh pa je nastalo veliko povpraševanje po gradbenem materialu, bo Proizvodno podjetje gradbenega materiala razširilo svoje obrate z novo veliko opremo v Kosezah pri Ilirski Bistrici, kjer je dovolj odlične ilovice.

Druga podjetja in manjši obrati zaposlujejo skupaj okrog 2000 delavcev. Lesna industrija se sicer ne bo mogla količinsko dalje razvijati, ker tega ne bo dovoljevala smotno gospodarstvo v področnih gozdovih, bo pa lahko lesna industrija preusmerila svojo dejavnost na finalne izdelke in v tem smislu razširila svoje obrate. Z modernizacijo in smotno ureditvijo kmetijstva v tem predelu, s prehodom na rentabilnejše sadjarstvo, ki zahteva manj delovne sile, se na tem področju sproščajo vedno nove delovne moči, ki jih industrija ne more absorbirati in ostajajo torej nezaposlene. To velja prvenstveno za žensko delovno silo, ki je že zdaj sorazmerno najmanj zaposlena v odnosu na druge okraje Slovenije. Niti bližnje obmorsko mesto Reka z vsem svojim mogočnim industrijskim potencialom ne more sprejeti vse te odvečne ženske delovne sile s tega področja, čeprav žene in dekleta rade odhajajo na delo na Reko.

Podjetje »Zadružnik« bo v prihodnjem letu zgradilo tovarno vinske kisline in kazeina ter izdelkov iz kazeina, ker bo zadostovalo za domače potrebe, lahko pa bodo izdelke tudi izvažali. Gradnja in oprema tovarne bo predvidoma stala 49 milijonov dinarjev, zaposlovala pa bo nekaj desetlin delavcev.

Državno posestvo Mala Bukovica bo v Zahovici zgradilo sodoben hlev za 50 glav živine. Tja bodo prihodnje leto preselili vse starejšo plemensko živino iz Male Bukovice.

Posestvo ima okoli hleva ob reki Reki 25 ha odlične orne zemlje, v bližini nad Bistrico pa 200 ha dobrih pašnikov. S tem so podani vsi pogoji za razvoj velike živinorejske farme, ki bo lahko osnova živinoreje in posebej gojitve plemenske živine za vse področje. V bodočem gospodarskem razvoju bo prav gotovo odločilnega pomena za napredek živinoreje, ki se v tem predelu kot kmetijska stroka poleg sadjarstva najbolj obnese.

Ilirska Bistrica ima dva kamnoloma, ki pa ne zadoščata za vse potrebe. Združila se bosta zato na predlog občinskega ljudskega odbora v eno podjetje, ki bo nato odprlo še en kamnolom, da bo lahko zadoščeno vsem potrebam občine, ki je cestam posvetila posebno skrb v letošnjem letu. Zgradili bodo ob pomoči JLA tudi nov most čez reko Reko od Bistrice proti Dolnjemu Zemonu, ki bo sedanjo cesto skrajšal za polovico. Most bo imel do 40 ton nosilnosti.

Vse pa jim gre narobe v Ilirski Bistrici z gradnjo poslopja za mestno klančnico. Gradnja jo že eno leto in pol in je že leto dni pod streho, dograditi pa je nikakor ne morejo. Vedno se kdo še kaj novega spomni, da je treba potem delo odlagati, kaj spreminjati ali celo podirati in novo graditi. Končno je zdaj okrajni gradbeni inšpektor v Postojni dal nalog, da se z delom sploh preneha in pošlje načrte v revizijo v Ljubljano.

Bistričani zdaj upajo, da le ne bo treba več podirati in bodo potem lahko tako potrebno klančnico le v miru dogradili.

Z začetno novogradnjo vodovoda za Starod je nujno treba povezati tudi rekonstrukcijo in obnovo starega bistriškega vodovoda, ker je že v zelo slabem stanju. Strokovnjaki pravijo, da se več kot 50% vode iz vodovoda izgubi brez haska v zemljo. Razen tega je nad nekaterimi vodovodnimi cevmi napeljana kanalizacija, ki ogroža čistost pitne vode in s tem pomeni neposredno nevarnost tifusa.

Večja gradnja v Ilirski Bistrici bo še Zdravstveni dom, ki ga bodo začeli graditi na spomlad. Načrti so že v delu in bodo celotni stroški za zgraditev in opremo s sanitarnimi napravami in drugim znašali predvidoma 80 milijonov din.

Predvideli so še tudi gradnjo in so že v delu načrti za mestno tržnico, ki je pravtako nujno potrebna, dalje za mestno kanalizacijo in obenem bodo lahko izvedli rekonstrukcijo mestnega vodovodnega omrežja. Vodovod pa bodo napeljali tudi v področje vasi v bližini.

To so v kratkem skromni podatki gospodarske in komunalne dejavnosti ilirskobistriškega občinskega ljudskega odbora, ki so že verjetnostno preračunani tudi na vse področje bodoče komun s sedežem v Ilirski Bistrici.

Boj proti tuberkulozi na Koprskem

Preteklo je že eno leto, kar so prihajale fluorografske ekipe v najbolj oddaljene vasi koprškega okraja. Za to akcijo je bilo veliko zanimanje in temu primerno tudi velik odziv. Nikoli še ni bilo priložnosti, da bi si mogel vsakdo rentgensko slikati pljuča takorekoč doma in brezplačno. Mnogi, ki so se počutili slabše in so kašljali, so s strahom pričakovali, da bodo poklicani na kontrolni pregled v protituberkulozni dispanzer. Vedeli so, da bodo oni, pri kateri pokaže rentgenska slika spremembe na pljuči, poklicani na kontrolo. Še bolj pa so bili presenečeni oni, ki so mislili, da so popolnoma zdravi, pa je zahrbtna bolezen že načela njihova pljuča. Večina teh bolnikov, ki jih je odkrila fluorografija in so bili poslani na zdravljenje v sanatorij Ankaran, so sedaj že ozdravljeni doma, drugi pa še prejemajo pneumothorax v dispanzerjih in opravljajo lažja dela.

S tem pa ni bilo končano vse delo. Potrebno je bilo tudi zbrati podatke o umiranju za tuberkulozo za daljše obdobje, razširjenosti okuženja s TBC bacili med prebivalstvom, podatke o izvenpljučni tuberkulozi itd. Ko so bili urejeni in zbrani vsi potrebni podatki, smo šele lahko dobili prvo sliko o razširjenosti tuberkuloze v okraju.

Slovenska Istra je bila pod okupatorjem zapostavljena tudi v zdravstveni službi in še ono malo podatkov, ki so jih takrat imeli, je izgubilo. Ljudska oblast je takoj razumela potrebo po organizirani borbi proti tuberkulozi in je na široko, tako materialno kot moralno podprla vse akcije: BCG, fluorografsko, ureditev protituberkuloznih dispanzer-

jev, obnovitev sanatorija Ankaran, sprejetje zakona o brezplačnem zdravljenju tuberkuloznih bolnikov in podobno.

Že po svoji legi se razlikuje koprski okraj od ostale Slovenije, kar se odraža v socialni strukturi prebivalstva, ki je tu zelo gosto naseljeno, saj prebiva na 1 kvadratnem km ozemlja trikrat toliko ljudi kot je povprečje za Slovenijo. Mesta so stara, tipično obmorska in z ozkimi ulicami. Nastala so pod vplivom zgodovinskega razvoja in so prenaseljena. Lahko rečemo, da je vsaj ena tretjina stanovanj neprimerna za bivanje. Težke življenjske razmere so napotile domačine, da so odhajali v bližnja mesta, predvsem v Trst, pa tudi dalje po svetu, moški v industrijo, ženske v domače službe. Trst pa je bil znan po svoji visoki umrljivosti za tuberkulozo, kar je vplivalo tudi na okoliške kraje, odkoder je črpal delovno silo.

Po prvi svetovni vojni je umiralo za tuberkulozo v Slovenski Istri letno 20 oseb na 10.000 prebivalcev. Zadnja leta pa komaj 3-4 osebe. To kaže na spremenjene zdravstvene in socialne razmere ter na močan vpliv modernega zdravljenja tuberkuloze z antibiotiki in operativnimi posegi. Zadnja leta (po drugi svetovni vojni) so umirale za pljučno tuberkulozo predvsem osebe od 20 do 29 let starosti in dvakrat več moških kot žensk. Glede na poklice pa umre relativno največ pomorščakov, nato kmetje, delavci, najmanj pa nameščencev in gospodinj. Največ jih je umrlo za pljučno tuberkulozo v Kopru ter v občinah Dekani in Marežice.

Gotovo vsakega zanima, v kakšni

Zadružni dom v Trnovem pri Ilirski Bistrici

Ploden sestanek v Postojni

V soboto, 4. t. m. je bil v Postojni redni sestanek Društva kmetijskih inženirjev in tehnikov za okraj Postojna. Na tem sestanku, kateri je bil zelo živahen, so razpravljali o tekočih problemih in nalogah kmetijstva v okraju. Ker bo od 6. do 11. t. m. v Beli Krajini velika kmetijska manifestacija agronomov, kamor bodo prispele iz vse Slovenije z namenom, da pomagajo kmetijstvu v tem prepletem delu naše domovine s kmetijskimi nasveti, je tudi tukajšnja podružnica poslala svojega člana kot aktivnega udeleženca. Iz vse Slovenije bo namreč prišlo v Belo Krajino okoli 60 agronomov, kateri se bodo razdelili na skupine po panogah in tako na licu mesta ugotavljali razmere in pogoje za dvig kmetijstva. Gospodarske raz-

mere Bele Krajine in postojnskega okraja so si v mnogočem podobne, če ne iste in brez dvoma, da bo kakšna izkušnja ali ugotovitev tam veljala tudi za nas.

Zelo živahna je bila tudi razprava o kmetijskem šolstvu. Vsi člani društva so pripravili predavati po vaseh kakor tudi na kmetijsko gospodarskih šolah, toda tare jih samo ena težava, ki pa tudi ni nepremostljiva in to je prevozna sredstva. Iz dosedanjih predavanj je bilo razvidno, da kmečka mladina rada obiskuje predavanja predvsem na Vel. Blokah, kar je pa zasluga tamkajšnjega učiteljskega, ki je znalo mladino pritegniti in tudi dalo tem predavanjem tisto mesto, ki jim pripada.

Društvo deluje tudi v okviru Ljudske tehnike in ima tudi svojo kmetijsko tehnično komisijo. Sklenjeno je bilo, da se ta komisija čimprej sestane in najde način dela, ki bo ustrezal našim krajevnim prilikam, kakor bodo dovoljevale tehnične možnosti. Nabavljene bodo filmi, kateri se bodo predvajali po vaseh združeno s predavanji. V načrtu je tudi, da naj bi se organizirala demonstracija kmetijskih strojev z vsemi priljubljenimi. Ugotovljeno je bilo, da se še mnogo posli opravlja mimo društva čezruba mimo ljudi, ki nimajo kmetijske kvalifikacije in o dejavnostih, ki so kmetijskega značaja, odločajo še zmerom laiki. Seveda je pa to tudi krivda društva samega.

Vsi člani so si bili edini, da je bil ta sestanek koristen in potreben in sklenjeno je bilo, da bo prihodnji sestanek v januarju prihodnjega leta, kjer se bodo navdušili za nove naloge.

Ivan Skerbec

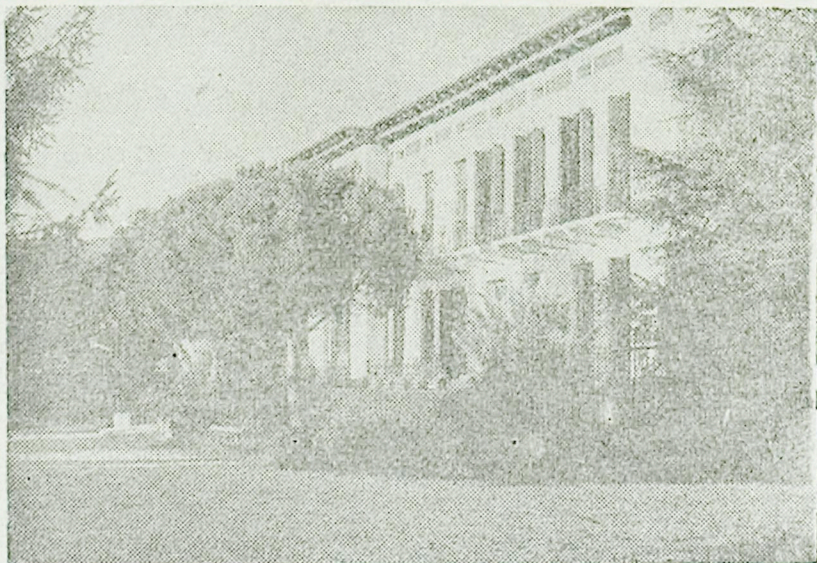
Na kratko

PO ZAČASNIH PODATKIH ZVEZNEGA ZAVODA ZA STATISTIKO in evidenco je dal letošnji pridelek belih žit v Jugoslaviji 1,374 tisoč ton, medtem ko je znašal lani 2,506.000 ton. Letošnji hektarski donos pšenice je eden najnižjih, kar jih je kdaj zabeležila jugoslovanska statistika. Prav tako se je od lani na letos zmanjšal pridelek rži, in sicer od 309.000 ton na 276 ton, pri čemenu pa se je skupni pridelek zmanjšal od 457.000 ton na 331.000 ton.

NA POBUDO ZVEZE KMETIJSKIH ZBORNIC JUGOSLAVIJE so začeli nedavno kmetijski pridelovalci ustanavljati svoja združenja. Doslej je osnovano Združenje živinorejcev v Pomoravju, Združenje rejcev perutnine in svinj v Hrvaški, Združenje pridelovalcev semen v Banatu in Hrvaški ter Združenje ribičev za morski ribolov.

JUGOSLOVANSKA LINIJSKA PLOVBA bo 1. januarja 1955 uvedla pomorsko progo med Reko in Južno ameriko, ker se je promet v obeh smerih počel spričo trgovskih sporazumov, ki so bili sklenjeni med Jugoslavijo in državami Južne Amerike. Proga bo enosmerna in jo bosta vzdrževali ladji »Srbija« in »Makedonija«.

BOLGARIJA IN AVSTRIJA sta pred kratkim sklenili trgovinsko pogodbo z veljavnostjo do 31. X. 1955, s katero je določena blagovna izmenjava 8,5 milijona dolarjev v obeh smereh. Avstrija bo med drugim dobavila Bolgariji jeklo, železo, valjane proizvode, energijske, električne in kmetijske stroje ter železniško opremo in zameno za pšenico in živalsko hrano.

Bolnica v Ankaranu

Dr. Kastelic Ivan.

Prispevek k diskusiji primorskih študentov

V preteklem mesecu so podali posamezni študentski klubi v Ljubljani svoj obračun dela za preteklo šolsko leto. Uspehom iz prejšnjih let so se pridružili novi in ko jih pregledujemo, moramo ugotoviti sledeče: Organizacija Zveze študentov je ponovno dokazala, da je postala nepogrešljivi člen naše družbe. Življenju in delu mladih slovenskih intelektualcev je dala smer in jih povedla od ozkih začetnih uspehov k gnanjem, ki so tako pomembni, da so dali Zvezi študentov opravičeno značaj napredne socialistične družbene sile.

Med drugimi so podali obračun dela tudi primorski študenti, združeni v Klubu primorskih študentov. Letna skupščina je razpravljala o vprašanjih, ki so se pojavila v zvezi s čepitvijo študentov postojnskega okraja od matičnega kluba. Ta problem je treba povedati tudi javnosti, obenem pa naj članek velja tudi v odgovor dopisniku »Primorskih novic«, ki je v številki z dne 26. novembra tega leta opisal delo skupščine in uspehe kluba v preteklem letu preveč enostransko in pomanjkljivo.

Pred tremi leti so dali primorski študenti v Ljubljani pobudo za ustanovitev kluba primorskih študentov. Ustanovili so ga in dasi ravno klub kot celota ni izpolnil vseh pričakovanj, je vendarle odigral med našimi študenti pozitivno vlogo. Prvenstveno mu moramo šteti v dobro to, da je uspel zbrati v organizacijo vsaj večino primorskih študentov. Študenti so osnovali svoj pevski zbor in dramsko skupino, ki sta s svojimi gostovanji na Primorskem dosegla cilj, kateremu v bistvu dejansko tudi služi. Vprašanje je tudi, ali nista prav pevski zbor in dramska skupina kot edini aktivni grupi v klubu rešila čast (ali bolj nečast) ostali množici neaktivnih študentov v organizaciji? Nekaj statističnih podatkov. V KPS je bilo v preteklem letu vključenih 192 študentov, nič manj pa jih ni ostalo izven organizacije. V pevskem zboru jih je sodelovalo okrog 40, v dramski skupini 6, skupaj torej 50. Klub je imel potem kakor okrog 140 neaktivnih članov.

To so neprijetne ugotovitve, ki jih je odbor kluba na zadnji skupščini tudi povedal. Članstvo pa je molče prešlo problem, o katerem bi moralo najprej in največ razpravljati: problem neaktivnosti in formalnega članstva 70% študentov. Diskusija je krenila na drug opot. Primorskim študentom se je zdelo pomembnejše razpravljati o tem, ali so bili študenti postojnskega okraja opravičeni ločiti se od centralnega kluba, in o vprašanju enotnega udeleževanja vseh primorskih študentov.

V pojasnilo naj povem, da je klub primorskih študentov edini klub na Slovenskem, ki še do danes deluje v centralizirani obliki. Klubi v drugih slovenskih pokrajinah so se že pred letom ali dvema decentralizirali in klube okrajev ali občin.

V naslednjem želim opredeliti dve mnenji, ki sta se pojavili med študenti v zvezi s temi vprašanji. Prvo mnenje zastopajo študentje postojnskega okraja in je takole: KPS je teritorialno in številčno

prevelika organizacija. Praksa je pokazala, da je taki nehomogeni celoti onemogočeno desedno izpolnjevanje nalog, ki jih ima. Kajti naloga vsake organizacije je, da uredi prvenstveno svoja notranja vprašanja in šele potem naj pomaga reševati ona izven organizacije. Konkretno: če bi KPS rešil svoja notranja vprašanja, se ne bi zgodilo, da je bilo v klubu od 120 študentov postojnskega okraja vključenih le 40 in še od teh jih je bilo aktivnih le pet. To dejstvo je dalo Postojnčanom tudi povod, da so se 10. oktobra letos odcepili od KPS in ustanovili Postojnski akademski klub. Postojnčani menijo, da je na Primorskem dejansko mnogo problemov, katerih rešitvi morajo dati svoj delež tudi primorski študenti. Toda probleme bodo bolje reševali, če bodo delali študenti vsakega kraja v svojem kraju, kajti vsak kraj ima svoje specifične probleme.

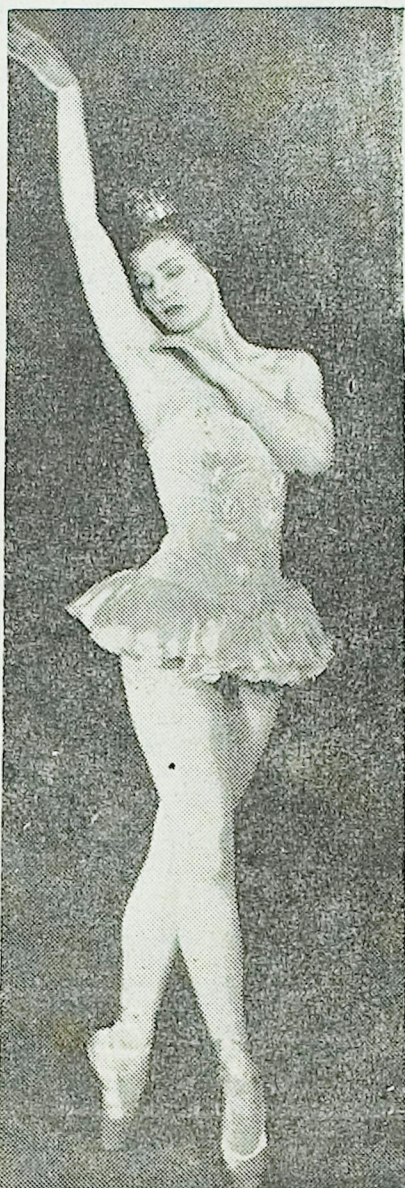
Temu pa nasprotuje drugo mnenje, ki ga zagovarja večina študentov drugih primorskih okrajev (razen Koprčanov, ki so tudi ustanovili svoj klub). Malo nas je Primorcev in če še mi ne bomo držali skupaj, je bolje, da se razidemo.

Študenti, ki tako mislijo, mislijo predvsem na politično plat primorske enotnosti, ki naj bi dobila odraz tudi v organizaciji primorskih študentov. Priznajmo, zdrava ideja, ki je že zakoreninjena v primorskem človeku! Toda primorsko vprašanje tudi na Primorskem, totemtakem res ne vem, čemu bi se morali Primorci še naprej tako krčevito oprijemati primorske politične enotnosti, kot smo se je nekoč. Danes ta problem ni več aktualen, bil pa je v prejšnjih letih nujen kot posledica političnega položaja. Danes je naša dolžnost ta, da se borimo za rešitev političnih vprašanj, tudi na Primorskem, toda ta vprašanja niso več specifično samo naša. To so vprašanja vsega jugoslovanskega ljudstva, vprašanja borbe za zmago novih idej, za zmago socializma. To pa ni več borba posameznega okraja in republike, marveč boj, ki je nadaljevanje tiste revolucije, ki je dala tako silovit in enoten zagon vsemu našemu ljudstvu.

In če so primorski študenti pri-

pravljeni pomagati ljudstvu, iz katerega so izšli, moramo to pripravljeno in pozdraviti. Zato moramo rešiti najprej vprašanje, kje in v kakšni organizacijski obliki naj pomagamo, da bomo najbolj uspešni. Dokler pa bodo trenja med našimi organizacijami, toliko časa bo naš življenj in delo podvrženo kritiki, ki bo metala na nas senco.

Andrej Miklavčič

Med novimi knjigami

Cankarjeva založba v Ljubljani je izdala četrto knjigo »Zapiskov iz osvobodilne vojne« Rodoljuba Čolakoviča. Peto knjigo bo avtor v kratkem izdal v izvirniku, prihodnje leto pa jo bomo imeli že tudi v slovenščini.

Čolakovičevi zapiski obravnavajo majhno, pa vendar zelo razgibano področje v Bosni. Četrta knjiga obsega razdobje od začetka novembra 1942 pa do konca oktobra 1943, čas, ko je vstaja proti okupatorju v vzhodni Bosni premagala krizo začasnega mrtvila. Bil je to čas, ko so prišli v vzhodno Bosno sremski partizani, ko so uničili četnike na Majevici, čas pete ofenzive in prihoda vrhovnega štaba z glavnino v vzhodno Bosno. »Zapiske« zaključijo skoraj popolna osvoboditev Bosne in odhod Rodoljuba Čolakoviča iz teh krajev.

Mikavost memoarne ali dokumentarne literature ni v fabuli ali v pesniški besedi, toda ima zelo velik pomen za zgodovino in za podrobnejše spoznavanje posameznih področij družbenih dejavnosti. Čolakovičeva beseda pri opisovanju takih dogodkov pa ni suha, ampak nam plastično vstajajo pred očmi ljudje, njihovi značaji in njihova dežela, kjer se prebivalci prerajajo v zavestne borbe za lastno socialistično prihodnost.

Od Cankarjeve založbe smo prejeli še Iva Brnčiča »Generacija pred zaprtimi vrati«. Povprečni poznavalec novejših slovenske književnosti komaj kaj več ve o Brnčiču. In vendar ga literarni kritiki in zgodovinarji omenjajo med vodilnimi osebnostmi generacije tik pred drugo svetovno vojno, ki je bilo najti njegovo ime po številnih revijah, zlasti v Ljubljanskem zvonu, Sodobnosti, Modri ptici itd.

Iz Brnčičevih del čutimo diš tesnobe tistih dni pred velikim izbruhom in klic po preroditvi človeka. Brnčič ni bil suhoparni kritik, ki bi ga zanimala samo umetnost. Zanimalo ga je zlasti življenje, skozi katerega se je pehal in tesnoba majhnih razmer, ki jih je gledal kot slovenski inteligent in kot jasnovidni svetovljan. Toda ni bil samo kritik in esejist, njegovo premišljanje o smrti priča o globokem mislecu. Vojni metej je zametel za njim vsako sled in njegovo mlado življenje (star je bil komaj 31 let) se je leta 1943 izteklo nekje v Bosni. Pustil pa je svoje

literarno delo, ki mu bo, zlasti še po objavi njegovega leposlovja, priborilo pravo mesto v slovenski književnosti.

Brnčičeva knjiga »Generacija pred zaprtimi vrati«, ki je zbirka njegovih esejev in literarnih kritik, je dokumentarno-kritična osvešitev časa, ki nam je še zelo blizu in katerega problemi niso še povsem odmrli. S to knjigo je dobila svoj delež v naši književnosti tudi vsa naša »generacija pred zaprtimi vrati«.

Četrto knjigo Stritarjevih zbranih del je pred kratkim v redakciji dr. Franceta Koblarja izdala Državna založba Slovenije v Ljubljani. V tem zvezku je urednik objavil daljšo povest Sodnikovi, krajše povesti in črtice ter satirične spise. Knjigo zaključujejo pisateljevi Spomini, ali »epizode iz življenja, kot jih sam imenuje. Vse kar je napisal v spominih je odel v leposlovno obliko in se je skrbno ogibal življenjepisnega pričevanja živih ljudi. Zato je tudi to gradivo bolj leposlovne vrednosti kot dokumentarne.

Stritarjevo prozno delo pa je zelo pomembno za razvoj slovenske proze. Čeprav z zakasnitvijo, je vendarle v slovensko književnost prineslo evropskega duha in nove življenjske poglede. Za Stritarja pa je še značilen njegov pretehtan in eleganten stil, ki se je bleščeče ločil od takratnega našega načina pisanja. V tem je tudi važnost izdajanja Stritarjeve proze.

Med domačimi deli moramo omeniti še Zbrano delo Josipa Murna — Aleksandrova v izdaji Državne založbe Slovenije. Prvi zvezek nam je prinesel v celoti Murnov pesniški opus, v drugem pa so pripovedni spisi, pisma in dodatek, ki zaključuje zbrano delo talentiranega poeta naše Moderne. Oba zvezka je uredil in z opombami opremil Dušan Pirjevec. Ta izdaja nam je najpopolnejše in dokončno predstavila pesnika, ki je umrl še prej kot je dozorel, pa je vendar napisal najlepše strani naše lirike. To nam izpričuje tudi dejstvo, da je to že peta izdaja zbranih Murnovih del.

Holandska literatura je pri nas malo znana. Čeprav je holandski narod maloštevilčen, je dal pomembne ustvarjalce, ki danes sodijo med klasike evropske književnosti.

Rodna gruda - Časopis za slovenske rojake v inozemstvu

I. letnik 1954 — 7 števil

Pred nami je že sedma številka lista, ki je zrastle iz potrebe po povezanosti med našimi rojaki v tujini. Slovenska izseljeniška matica, ki list izdaja, je spoznala, kako potrebno je, da dobe slovenski izseljenci neko tribuno, ki naj bi jih najtesneje povezala s staro domovino — rodno grudo, zato je tudi začela z izdajanjem tega lista.

List bo imel deset števil letno. Do sedaj jih je izšlo sedem z zanimivo in pestro vsebino. Vsaka številka ima nekaj stalnih rubrik (Domovina na tujih tleh, Mladi rod, Kotiček za žene. Domače vesti, Nekaj vprašanj iz socialnega zavarovanja, Po lepi domači deželi, Pero izseljenec).

Slike na ovitkih so zelo lepi posnetki izrezov naše domovine (Srednja vas pri Bohinju, Višnja go-

Uspel kulturni večer v Postojni

Omenili smo že, da je bila za proslavo Dneva republike v Postojni uspešna kulturna prireditev, ki jo je organiziral občinski odbor SZDL. Pred polno dvorano v Kulturnem domu je nastopil domači mešani pevski zbor SKUD pod vodstvom tovariša Rita Paternosta, ki zasluži za svoje prizadevanje ob upoštevanju njegove starosti in zdravstvenega stanja vse priznanje. Nastopili so tudi operni in dramski umetniki iz Ljubljane. Tako so med drugimi želj veliko priznanje polne dvorane Postojnčanov operni pevki sopranistka Milica Poljanarjeva in altistka Sonja Drakslerjeva, v baletnih odlomkih iz raznih opernih del pa so se izkazali Lidija Lipovževa (na sliki), Marija Gradova in Janez Miklič. Pri klavirju jih je spremljala Zdenka Lukec—Carjeva. Nastopil je tudi orkester postojnske garnizije JLA.

Prireditelj je zelo uspešna in so vsi nastopajoči umetniki in domači amaterji želi veliko priznanje redko polne dvorane. V isti mah pomenijo prizadevanja zlasti gostov za vsebinski in kvaliteten nastop prelom s skoraj že tradicionalno težnjo, da je za podeželje vse dobro.

R. B.

ra, Panorama Ljubljane, Mihov dom pod Vrščem, Belokranjski motiv, Je- i prihaja). Glavo časopisa je v njemu tako značilnem ljudskem in folklornem tonu izdelal Maksim Gaspary, ki ga revija z vso upravičenostjo daje našim izseljencem, ki so potrebni sveže duhovne domače hrane in razpoloženja. Tudi barvna priloga k 5. številki z naslovom: »Pred zidnico« je njegova in tiskarsko zelo lepo izdelana.

Na zadnjih straneh izhaja v nadaljevanjih Jurčičeva povest Jurij Kozjak (do sedaj 10 poglavij). — Na 3. ovojni strani je v zadnjih dveh številkah nekaj pesmi iz slovenske pesmarice; opremljene so (vsaj nekatere) tudi z notami (Ipavčeva »Savska«, Gobčeva »Lepo je v naši domovini biti mladi«).

Preveč bi bilo, če bi hoteli le bežno omeniti naslove člankov in njihovo vsebino; le-ti seznanjajo nase izseljence s politično, kulturno in splošno problematiko rodne grude.

Revija, taka kot je, bo nedvomno veliko pripomogla, da se bo ohranila zavest med našimi izseljenci v tujini.

M. B.

Obiskali so nas naši književniki

V torek zvečer je Ljudska Univerza v Kopru začela novo sezono, in sicer z leterarnim večerom, ki ga je priredilo Društvo književnikov iz Ljubljane.

Svoje pesmi so brali: Kajetan Kovič (Moje mesto, Uvod iz nenapisane pravljice, Slager, Mož in Naše življenje), Ciril Zlobec (Igra srca, Dekliška, Človek in sanje, Mamica je umrla, Očetu, Zgodba dveh, O mladosti), Cene Vipotnik (Drevo na samem, Tujina, Zelen grobek, Pesem o ljubezni, Jesen in Pesem o soncu) ter Janez Menart (Pesnik se predstavi, Balada o pivskem bratcu, Zaroča, Stara pesem. Vaske klepetulje in Če bi bil ...). Svojo prozne sestavke pa so brali pisatelji: Saša Vuga (Mrtvaška glavica), Ivan Potrč (Profesor in France Bevk (Naše morje).

Za lep večer se je našim književnikom zahvalil v imenu Ljudske univerze tov. Smole Milan. Predsednik Društva književnikov, tov. Bevk France, pa je obljubil, da bodo še prišli in da so veseli toplega sprejema. Upamo, da nam bo LU priredila še več takih večerov in da bo zanje izvedla tudi več propagandne, da ne bodo tvorili občinstva v glavnem dijakih gimnazije in učiteljskega.

Lepa glasbena prireditev v Avditoriju

V Avditoriju v Trstu sta priredila koncert dva mlada umetnika: Anton Soler in Nada Puttarjeva, ki jo je pri klavirju spremljal dr. Gojmir Demšar.

Argentinski Slovenec Anton Soler se je predstavil kot pianist, ki je za svojo mladost pokazal presenetljivo zrelost. Dosegel je že tisto stopnjo glasbene kulture, ki ga bo napravila za pravega umetnika. Velike uspehe je žele v Argentini in tudi na svoji turneji po Jugoslaviji.

Mezzosopranistka Nada Puttarjeva, ki je tudi nastopila na koncertu, je, čeprav še mlada, že vrsto let članica Zagrebske opere, ker so jo angažirali, še ko je bila študentka. Precej je že nastopala v inozemstvu, kjer je doživela velike uspehe in laiske kritike.

Na sliki vidimo pianista Antona Solerja.

Izid II. literarnega natečaja

Zaključili smo naš II. literarni natečaj, ki smo ga razpisali v 32. številki »Slovenskega Jadrana« z dne 6. avgusta t. l. in je trajal do Dneva republike, 29. novembra. Med črticami, ki smo jih objavili v tem času, je komisija izbrala in nagradila najboljše, in sicer:

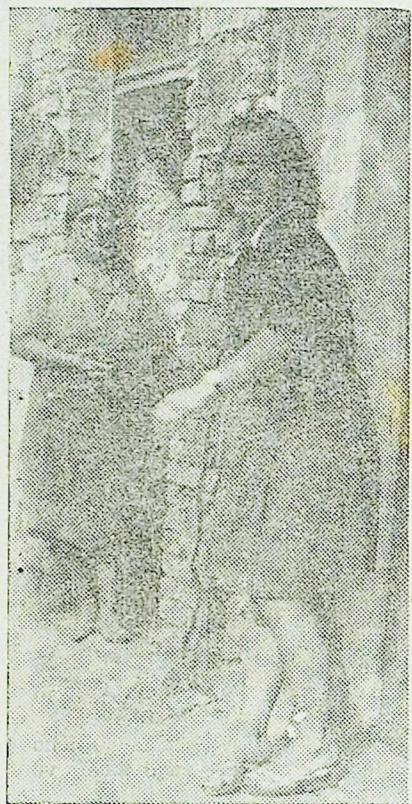
Prvo nagrado — 3.000 din dobi Boro DOROVIC za prispevek »Bila je kriva« (objavljeno v št. 43, 15. oktobra 1954);

drugo nagrado — 2.000 din prejme Andrej PAGON za prispevek »Ko boš velik, boš spoznal...« (objavljeno v št. 36, 3. septembra 1954) in

tretjo nagrado — 1.000 din dobi Apollonio ZVEST za prispevek »Kdaj jih boš odplavil?« (objavljeno v št. 49, 26. novembra 1954).

PARTIZANSKA VAS V ★ VENIŠČE

Naša osvobodilna vojna je dala zgodovini nešteto slavnih imen borecev in aktivistov, brez števila junakov, ki so s svojimi herojskimi dejanji pomagali izganjati okupatorja. Mnogi so po svoji smrti, pa tudi še v življenju dobili od svojih domovine vidno priznanje in bili odlikovani z najvišjim naslovom »Narodnega heroja«. Ne manjkajo jih tudi pri nas na Primorskem in v Istri. Tu je bila narodnoosvobodilna borba najbolj homogena, najmanj cepljena in sovražnik ni nikoli uspel zasejati v teh krajih razlora med ljudstvom in ustanovitvi belogardističnih postojank. Vse ljudstvo je nesebično pomagalo svojim borecem, svoji ljudski vojski, sodoživljalo vse zmage, se veselilo in trpelo skupaj z njo — ljudstvo

Teta Urška pred svojo požgano hišo s partizansko kurirko Veno

in vojska sta bila eno! To ljudstvo je bilo preganjano in trpelo, prav gotovo pa je prestalo več strahu in bilo bolj izpostavljeno neposrednemu preganjanju nacifašističnih zločincem, kot vojne enote, ki so lahko borbo sprejele, ali pa se tudi umaknile, kakor je pač zahteval trenutni položaj. Prav zato je bilo tudi med civilnim prebivalstvom brez števila tihih junakov, ki so brez groznanja vršili svojo nenapadno dolžnost do domovine in do svojih soljudi. Brez števila je žena-protišafist, ki so s svojimi deli doprinasale k čimprejšnjemu koncu osvoboditve, okupacije. Premnogo je partizanskih mater, ki so svoje otroke dale v partizanske enote in redno vojsko, v zamepno pa so potem nesebično skrbele za vse bore, ki so se z njimi srečevali. Veliko je bilo o tem že govorila, veliko že napisanega. Vsega pa nikdar ne bomo mogli povedati in sporočiti našim znancem. Tudi tale kratek sestanek je je majhen spominček, je majhna oddolžitev primorski partizanski ženi in materi, kakršnih je bilo po vsej Jugoslaviji veliko. Je pa to predvsem zapisano v spomin celi vasi, v kateri ni bilo izdajalca, ni bilo človeka, ki bi ne dal svojega deleža za osvoboditev svoje domovine. To je čemerni tudj zgodba o celotnem naselju, ki je bilo zaradi okupatorjevega besa skoraj izbrisano z obličja zemlje. Daj tal požganih in porušenih hiš in gospodarskih poslojij po vojni prebivalci niso več postavili na istem prostoru, marveč so celotno vas prenesli in jo postavili daleč od starih ruševin. Novo življenje v svobodni domovini so začeli tudi v novih hišah, ki so jih postavili s pomočjo vse naše skupnosti, da bi tako lahko laže pozabili na težke dni, ki so jih morali prestati.

Mnogim partizanskim borecem je bila prijazna vipavska vasica Renče, ki leži na robu Gorice, zelo dobro znana. Saj je bilo področje istoimenske občine dalj časa prava partizanska republika, kamor so si okupatorji s svojimi slugami upali le od časa do časa. Tam ženi je, skrita za grčem na vznožju Kraške planote, nekoč ledala majhna vasica Venišče, kamor so se partizani najrajši zatekali. Tu so bili gostoljubno sprejeti in nikoli še ni zgodilo, da bi partizanzki borec odšel lačen od tamkaj. Tudi manjše partizanske enote, ki so bile pri svojem delu vezane za stalnejše zadrževanje na nekem področju, so se rade ustavljale na Veniščih. Tako so bili tam ali v bližini nastanjeni kurirji Terenske zveze Slovenije, tam so bili člani OZN, pa Slovenijo, člani Centralne tehnike KPS in Pokrajinske tehnike za Sloveško Primorje, v bližini se je zadrževala Komanda mesta Dornberg in razne druge terenske enote. Večkrat so bile tam tudi enote Vojske za državne varnost in nekatere enote IX. korpusa NOV in POJ.

Venišče so laže in brez večjih posledic prenesle vojno vihrjo, ki je vse to področje zajela ob kapitulaciji Italije v septembru 1943. Tako imenovana »Goriška fronta« je močno odjeknila tudi v Renčah. Ko so se partizanske enote umaknile v Trnovski gozd, je fašistična drhal besno planila tudi v Renče, ki so tedaj plačale svoj prvi obol v postopnem uničenju vasi, ki je bila potem popolnoma požgana.

Fašisti so pošiljali okrog svoje vohune, vendar so ti le malokdaj uspešli v svoji misli, ker so domačini vse nepoznane ljudi kratkoma izročili partizanom. Če teh ni bilo v bližini, so se takih nepoznanih ljudi domaćini izogibali kot kuge in je bilo zato njihovo vohunjevanje brezkorisno. Nekaj so pa bili izvovali za Venišče, in ker so le že po topografskem položaju vasi sklepali, da se tam radi združujejo partizani, so tjakaj večkrat kar nenadoma pridrli, čeprav so v svojih akcijah zelo redko uspevali. Obveščevalna služba je bila po vsej dolini tako dobro organizirana, da so domačini navadno že naprej vedeli za vsak premik osvoboditeljskih sil iz bližnjih postojank, vključno Gorice. Prav posebno so bdeli nad premiki domberške posadke — alpinskega bataljona preobelečnih fašistov, ki so s svojimi nenadnimi pohodi vznemirjali vse področje, — bili pa tudi od različnih partizanskih odinno naštetokrat prestreženi in postrežno zrežetani. Partizani so jih lovili tudi okrog postojanke, tako da si posamezniki sploh niso upali izven območja svojih straž. Lepega dne pa so ti fašisti, pomnoženi z nemškimi in belogardističnimi vojaki, nenadoma vpadli v vas in presenetiili tam tudi nekatere partizane. To je bil poživljenim besnežnem dovolj velik vzrok, da so vas popolnoma požgali in večino prebivalcev odgnali. Tako je spomlad leta 1944 končala partizanska vas Venišče.

S tem pa ne smemo misliti, da je bilo tudi konec življenja v njej. To pa še daleč ne! Preostali pre-

bivalci so si na ruševinah zgradili zasila bivališča — prav res so bila samo zasila, kajti od vsepovsod je pihalo in je dež pral po stanovalcih. Življenje pa je vendar teklo dalje in ljudje so slejkoprej skrbeli za svojo vojsko. Ne bi mogli tukaj posebej imenovati koga, ki je dal več kot drugi, hotel pa bi povedati par besed o partizanski materi in primorski ženi, ki so jo imeli partizanzki prav posebno radi, ker jim je v resnici nadomestovala mater v tistih prilikah. To je bila »Teta Urška«, kot so ji vsi pravili in so jo vsi poznali. Skrbela je za hrano vsem tistim partizanom in partizankam, ki so se na Veniščih dalj časa zadrževali zaradi opravljanja različnih dolžnosti. Med temi so bili partizanski kurirji, ki so svojo »karaulov prenikali po potrebi iz zaselka v zaselek, Vidko, Ivan, Zvonko, Dušan — Srb, Darko, Boris, Rastko, Branka, Vesna, Slovenka in še mnogi drugi. Vsi so bili teči Urški in vsem vaščanom pravi svoji. Leto dni so bili neprestano med njimi, premnogo težkih ur so z njimi preostali in kotno z njimi dočakali dan svobode.

Menda bi bilo težko močote kaj takega več v vsej naši zgodovini, če bi govorili samo o vseh podzemeljskih zavetiščih in bunkerjih, ki so bili napravljeni v vasi. Vsak otroček je vedel, da so v vasi partizani, vedel je za njihove bunkerje in za njihova skrivališča raznega materiala, ki so ga kurirji stalno odnašali na svojih hrbih. Kljub temu, da so morali okupatorji to že nekako slutiti in so večkrat temeljito preiskali celo pogorišče, pa jim ni uspelo nikoli najti ničesar. Strahovali so vse prebivalce tja do najmlajših, poskušali pri njih zlepa in zgrda: vse

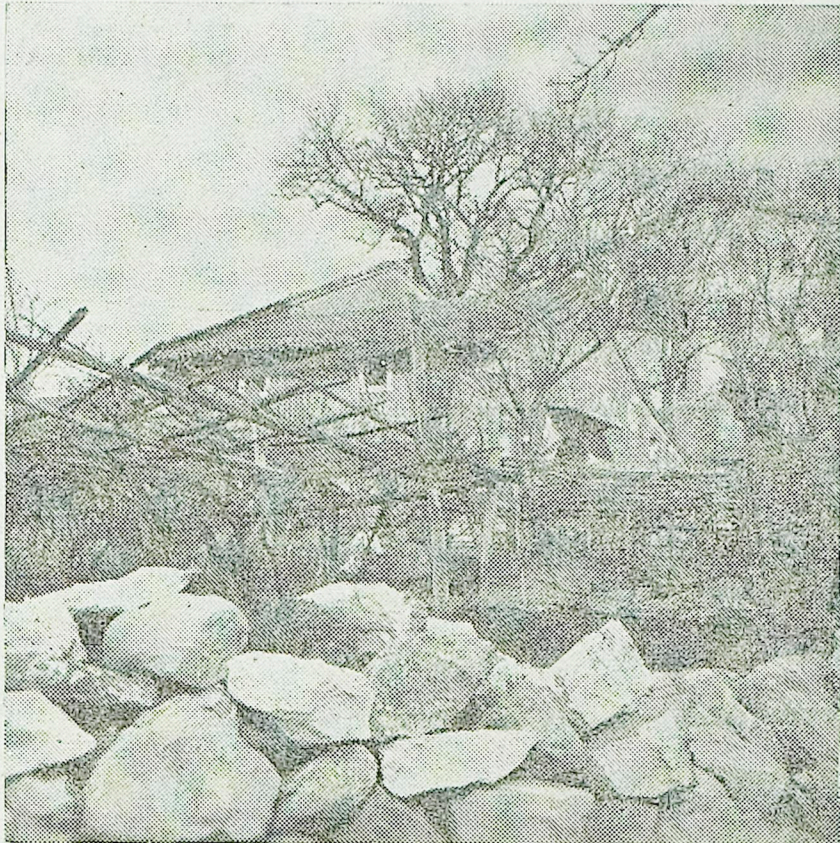
Križna jama in njene lepote

Križna jama je postala na Notranskem znana pred leti, ko so v nekem njenem stranskem rovu odkrili jamarji kosti velikanskega jamskega medveda. Potem je ta jama privabila slednje leto več obiskovalcev. Leta 1933 se je v njej mudila skupina jamarjev opremljenih s čolni, acetilnankami in najrazličnejšimi jamskimi pripomočki kar celih štrindvajset ur. Ta skupina je prodrla globoko v osrčje jame, kamor do takrat še ni stopila človeška noga. Odkrila je v njej pravilneje gore in dvorane ter vse polno malih čudovitih jezer, ki človeku brez čolna kmalu zaprejo pot. Ko prodirajo v jama, se ti zdi v začetku kakor vsaka druga jama na Krasu. Toda, ko si se odmaknil tristo metrov od vhoda, zagledaš kar nenadoma precej velik potok, ki spet ponikne in izgine neznano kam. Pravijo, da izvirja ta potok globoko v osrčju jame. Kakšnih sto metrov od ponikalnika pa se prikaže prvo jezero in voda v njem je srebrno čista. Oboki se zdaj zožijo, zdaj

spet raztegnejo in kapniki najrazličnejši oblik se, objasni od luči, spreminjajo leskečajo, voda iz zepov teče po čudovitih stopničastih slapovih. Človeku, ki je privikrat prestopil prag podzemlja, se zdi vse kakor v pravljici.

Ko prebrodiš skupino malih jezer zavzet obstaneš pred velikim, dolгим jezerom, ki je poln vijugastih kanalov. Spet je treba pripraviti čoln. Sploh brez čolna v Križni jami ne pridješ daleč. Stebri od stenah se zde kakor zakleti grad in človek se nehoti spomni najrazličnejših bajk in pripovedi, ki so mu ostale v glavi iz mladih dni. Zdaj se obok čedalje bolj niža, tako da ti nazadnje ostane komaj pol metra visoka odprtina in kdor nima dovolj močne volje, se ob tej špranji ustavi, ali pa krene s šili in kopiti od koder je prišel. Globoko se moraš skloniti, da ne zadeneš z glavo v strop. Dolgi, preklasti ljudje so v takem primeru pravi revčki, če se še tako stiskajo v dve gube in delajo majhne, se vendarle zadevajo na vse strani. Sreča, da se strop kmalu začne dvigati. Po en kilometer dolgi vožnji se končno lahko spet odmahneš ob Kalvariji. Jama je tu raztegnjena v lepo, obširno dvorano z visoko kupolo, ki ji ne vidiš vrha. Pod njo leži razbit gršč kamenitih razvalin, ki so se pred mnogimi desetletji odrgala s stropa. Onstran Kalvarije pa je spet jezero in spet je treba preko sedla nositi čolne, nahrbtnike in vsaj jamsko ropotjo na drugo stran.

Zdaj se znova začne nad pet sto metrov dolgo jezero. Jama postaja vse lepša in mikavnejša in tudi tisti, ki jim je bilo ob polmetrski špranji malce tesno pri srcu, so sedaj odločilo vse strah. Z visokega obokanega stropa visijo nad teboj kapniki, kakor grozd na trti, nekateri pa se zde kot ogromne, narobe obrnjene goreče sveče. Na obeh straneh stojijo stebre. Kakor nemji stražarji in čuvajo vse to

Zimski motiv s Krasa

zaman! Nihče ni črnil besedice. Teto Urško so fašisti strahovito preplašili, ko so jo preiskovali, jo slatičili in jo tudi grozili vsega, vendar se pol toliko ni bala zase, kolikor je trepetala za svoje otroke, ki so bili skrili pod njo. S svojimi telesom je branila dohod k njim. Ko je podivjana fašistična banda zapustila vas, je teta Urška na pol mrtva od prestanega strahu omahnila v skriti prostor, kamor so vsi enako vneto služili. Njihov cilj je bila svobodna in neodvisna domovina in ob njem je vse ostalo bilo nič. Šele po vojni so stara nasprotnja prišla spet do izraza in začela se je socialistična preobrazba nove vasi — popolnoma nove po svoji zunanji obliki in prostoru, kjer danes stoji. Na zmotrja pa danes sama s seboj bojuje boj za novo in lepše življenje, ki so mu temelj postavili v težki in krvavi borbi za svobodo. Te borbe ne bodo tako kmalu pozabili ne vaščani in ne borci, ki so jo skupaj z njimi doživljali. Venišče so bile Primorska v borbi v malem, Teta Urška pa je bila očienje primorske partizanske matere.

Neko jejte no bejšček, to je bila njena priljubljena vzrečica, če je bilo kaj hudega v zraku. Težko je bilo kaj hudega v zraku. Težko je bilo vztrajati v takem vzdušju več kot leto dni in menda je le malo ljudi, ki pri tem ne bi izgubili živce. Saj so očitno pešali tudi nekaterim partizanom, kajti si šala, biti v večnem vzdušju preganjanja, v večini pripravljenosti na hajko ali vrastrelamentu, kot so to morali biti Veniščani in njihovi za-

časni soprebivalci. Kljub temu ni nikoli prišlo do nobenega resnejšega nesoglasja med njimi, čeprav je bilo nešteto povodov za to. Vsak človek ima svoje majhne ali večje rapake, vendar je vse to izginilo spričo velike stvari, kateri so vsi enako vneto služili. Njihov cilj je bila svobodna in neodvisna domovina in ob njem je vse ostalo bilo nič. Šele po vojni so stara nasprotnja prišla spet do izraza in začela se je socialistična preobrazba nove vasi — popolnoma nove po svoji zunanji obliki in prostoru, kjer danes stoji. Na zmotrja pa danes sama s seboj bojuje boj za novo in lepše življenje, ki so mu temelj postavili v težki in krvavi borbi za svobodo. Te borbe ne bodo tako kmalu pozabili ne vaščani in ne borci, ki so jo skupaj z njimi doživljali. Venišče so bile Primorska v borbi v malem, Teta Urška pa je bila očienje primorske partizanske matere.

Sila koga jomi, pravi star slovenski pregovor. Če bi tega presadili na Kras, bi se glasil: Kraševci šter ne gradijo. Prav tako!

Naši predniki so v bližini vasi v kaki ilovnati kotlinici gradili skupne »komunsek vodnjake, imenovane lokvice. Bili so to na vrhu odprti vodnjaki, v krogu ob zidu so

prodrl v globino Križne jame, je potem napisal: »Bil sem v Poštojski jami in tudi nekaj drugih jam sem že videl, tako lepe in močnejše kapniške tvorbe kakor so Matjaževi stebri, pa še nisem videl.

Res je, človeku zmanjka besed ob toliki skrbi lepoti in zdaj sam, nemo strmi in gleda. Vendar je naša želja videti čim več in jezero nas vabi. Med petinami klokoče in šumi voda ter prepeva skriv-

podzemsko srebrno bogastvo. S čolnom križarš med kapniki, se v nje zadevas in, če trdo udarš ogenj, zapoje z dolgim zvenčim glasom, kakor zvon. Človeški glasovi v votlini čudno odmevajo in tanek dekliski smeh se zdj kakor

da done krugučki preko zasneženih poljan z najrazličnejšimi glasovi. In ker ima slaherna stvar mi pomikati v stran breg, ki je po neč, tako je tudi konec dolgega 500-metrskega krivuljastega jezera. Nova gora ti zaustavi pot. Spet je treba nositi čolne preko gore, da se potem lahko nastopi pot v stranski rov, katerega so prvi jamarji krtstili za Matjažev rov. Res, človeku, se zdi, kakor bi se prerival med spečimi orjaki kraja Matjaža. Jaj, kolikšno bogastvo kapnikov je tu, velikih in malih, siljastih, lepo zaokroženih in čudovito narezanih, kakor da je veliki neseščani mojster Michelangelo tu kolbel in klesal s svojimi dlet. Stirje velikanjski stebri pa podpirajo bodnje leto do šest metrov visoki obok. Matjaževi stebri so ti in se ob jamskih svetilkah pošastno svetlikajo. Nekdo, ki je privikrat

KRAŠKE LOKVICE NEKDAJ

Skozi stoletja, iz roda v rod, so govorili o dveh nebeščanih, ki sta hodila po Krasu in jima je izginil pršut iz nahrbtnika. Zato je prišla kazen, Ker so jedli pršut, naj bodo žejni!

Kraševce sem — dvakrat Kraševce, ker je še moj primček tak, zato realno gledam na pravilice. In ker me zanima, kaj so bili pravi vzroki, da na Krasu nismo imeli vode, sem malo pregledal ta naš rešetasti Kras. Kar sem ugotovil, rad povem naprej, ker mislim, da bo še koga zanimalo.

Kras leži med Trstom, Postojno, Gorico in Reko. Na sredi Krasa so Brkini — zeleni kot oaza v puščavi. Od kod se je vzel ta kosček zemlje, ki izgleda, da ga je nekdo presadil na naš kameniti Kras? Brkini in Kraševci se tako le gledajo med seboj:

Kako so prišli Brkini na Kras, od kod so privlekli svoje hribovje, da od tam z viška gledajo nas, na naše reve in suho grmovje?

Ko se potimo v poletni vročini, sredi razpokanih kraških tal, se nam Brkini v hladni višini smejejo: Oštrga, to je kar prav!

Brkincem dež zemljo pogosto namaka, na polju suši še zadnja se klica in burja hladi nam razžarjena tica.

To bi bilo v lepih besedah povedano trpljenje naših prednikov in nas vse do letošnjega desetega oktobra, ko smo z veliko slavnostjo odprli nov vodovod. Nas Kraševce je okrog 15.000 in ne bi bili Kraševci, če bi obupavali. Kaj še! To zelo radi prepuščamo drugim. Kako so si iz te stiske pomagali za našo predniki, bom povedal v naslednjem.

Sila koga jomi, pravi star slovenski pregovor. Če bi tega presadili na Kras, bi se glasil: Kraševci šter ne gradijo. Prav tako!

Naši predniki so v bližini vasi v kaki ilovnati kotlinici gradili skupne »komunsek vodnjake, imenovane lokvice. Bili so to na vrhu odprti vodnjaki, v krogu ob zidu so

prodrl v globino Križne jame, je potem napisal: »Bil sem v Poštojski jami in tudi nekaj drugih jam sem že videl, tako lepe in močnejše kapniške tvorbe kakor so Matjaževi stebri, pa še nisem videl.

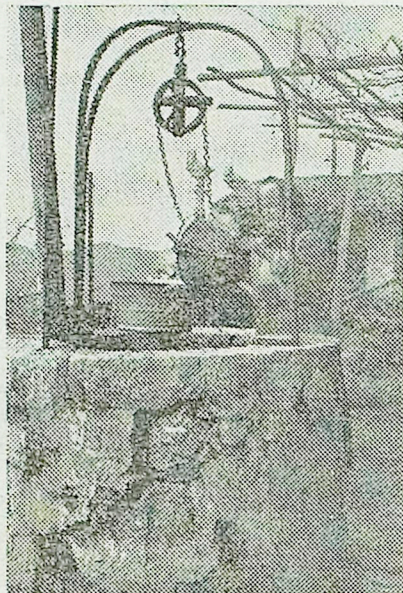
Res je, človeku zmanjka besed ob toliki skrbi lepoti in zdaj sam, nemo strmi in gleda. Vendar je naša želja videti čim več in jezero nas vabi. Med petinami klokoče in šumi voda ter prepeva skriv-

podzemsko srebrno bogastvo. S čolnom križarš med kapniki, se v nje zadevas in, če trdo udarš ogenj, zapoje z dolgim zvenčim glasom, kakor zvon. Človeški glasovi v votlini čudno odmevajo in tanek dekliski smeh se zdj kakor

da done krugučki preko zasneženih poljan z najrazličnejšimi glasovi. In ker ima slaherna stvar mi pomikati v stran breg, ki je po neč, tako je tudi konec dolgega 500-metrskega krivuljastega jezera. Nova gora ti zaustavi pot. Spet je treba nositi čolne preko gore, da se potem lahko nastopi pot v stranski rov, katerega so prvi jamarji krtstili za Matjažev rov. Res, človeku, se zdi, kakor bi se prerival med spečimi orjaki kraja Matjaža. Jaj, kolikšno bogastvo kapnikov je tu, velikih in malih, siljastih, lepo zaokroženih in čudovito narezanih, kakor da je veliki neseščani mojster Michelangelo tu kolbel in klesal s svojimi dlet. Stirje velikanjski stebri pa podpirajo bodnje leto do šest metrov visoki obok. Matjaževi stebri so ti in se ob jamskih svetilkah pošastno svetlikajo. Nekdo, ki je privikrat

nostno lepo pesem o podzemlju. Znova je treba izstopiti in se skozi špranje med močogolnimi pečnami pomikati v stran breg, ki je po dobet nekačnemu melišču. Prav na vrhu tega melišča pa ti strma gmota kamenja in mrzle, lepljive ilovice zaustavi nadaljnjo pot. Jama je tu tako visoka, da se ne da s svetliko prisvetiti do stropa. Pred nami se je znova pojavila viedra gora iz spolzke, lepljive ilovice in klini nič ne pomagajo. Jama se na nasprotni strani nadaljuje, toda mi se bomo vendarle vrnili, saj je bila skoraj tri kilometre logla pot in nas dovolj naporna. Treba se bo vrniti in dati slovo speči Matjaževi vojski, Kalvariji in številnim zasnanjanim jezerom. Pri kakšni pet do šest metrov visoki obok. Matjaževi stebri so ti in se ob jamskih svetilkah pošastno svetlikajo. Nekdo, ki je privikrat

imeli stopnice do dna. Po teh stopnicah so hodili zajemati vodo. Dvakrat na leto, ob spomladanskem in jesenskem deževju, se je natekalo vodo v lokvice. Lokvice pa so bile preveč odročne in so ljudje zamujali veliko časa. Pozimi je večkrat nagajala burja, poleti pa je bilo dela čez glavo.

Po vodo je prišla ...

Posamezni kmetje so zato začeli graditi doma na dvoriščih svoje vodnjake. To pa ni bilo tako enostavno delo. V trdo kamenita okrobra, ko smo z veliko slavnostjo odprli nov vodovod. Nas Kraševce je okrog 15.000 in ne bi bili Kraševci, če bi obupavali. Kaj še! To zelo radi prepuščamo drugim. Kako so si iz te stiske pomagali za našo predniki, bom povedal v naslednjem.

Sila koga jomi, pravi star slovenski pregovor. Če bi tega presadili na Kras, bi se glasil: Kraševci šter ne gradijo. Prav tako!

Naši predniki so v bližini vasi v kaki ilovnati kotlinici gradili skupne »komunsek vodnjake, imenovane lokvice. Bili so to na vrhu odprti vodnjaki, v krogu ob zidu so

prodrl v globino Križne jame, je potem napisal: »Bil sem v Poštojski jami in tudi nekaj drugih jam sem že videl, tako lepe in močnejše kapniške tvorbe kakor so Matjaževi stebri, pa še nisem videl.

Res je, človeku zmanjka besed ob toliki skrbi lepoti in zdaj sam, nemo strmi in gleda. Vendar je naša želja videti čim več in jezero nas vabi. Med petinami klokoče in šumi voda ter prepeva skriv-

podzemsko srebrno bogastvo. S čolnom križarš med kapniki, se v nje zadevas in, če trdo udarš ogenj, zapoje z dolgim zvenčim glasom, kakor zvon. Človeški glasovi v votlini čudno odmevajo in tanek dekliski smeh se zdj kakor

da done krugučki preko zasneženih poljan z najrazličnejšimi glasovi. In ker ima slaherna stvar mi pomikati v stran breg, ki je po neč, tako je tudi konec dolgega 500-metrskega krivuljastega jezera. Nova gora ti zaustavi pot. Spet je treba nositi čolne preko gore, da se potem lahko nastopi pot v stranski rov, katerega so prvi jamarji krtstili za Matjažev rov. Res, človeku, se zdi, kakor bi se prerival med spečimi orjaki kraja Matjaža. Jaj, kolikšno bogastvo kapnikov je tu, velikih in malih, siljastih, lepo zaokroženih in čudovito narezanih, kakor da je veliki neseščani mojster Michelangelo tu kolbel in klesal s svojimi dlet. Stirje velikanjski stebri pa podpirajo bodnje leto do šest metrov visoki obok. Matjaževi stebri so ti in se ob jamskih svetilkah pošastno svetlikajo. Nekdo, ki je privikrat

india je bila skoraj tri kilometre logla pot in nas dovolj naporna. Treba se bo vrniti in dati slovo speči Matjaževi vojski, Kalvariji in številnim zasnanjanim jezerom. Pri kakšni pet do šest metrov visoki obok. Matjaževi stebri so ti in se ob jamskih svetilkah pošastno svetlikajo. Nekdo, ki je privikrat

india je bila skoraj tri kilometre logla pot in nas dovolj naporna. Treba se bo vrniti in dati slovo speči Matjaževi vojski, Kalvariji in številnim zasnanjanim jezerom. Pri kakšni pet do šest metrov visoki obok. Matjaževi stebri so ti in se ob jamskih svetilkah pošastno svetlikajo. Nekdo, ki je privikrat

india je bila skoraj tri kilometre logla pot in nas dovolj naporna. Treba se bo vrniti in dati slovo speči Matjaževi vojski, Kalvariji in številnim zasnanjanim jezerom. Pri kakšni pet do šest metrov visoki obok. Matjaževi stebri so ti in se ob jamskih svetilkah pošastno svetlikajo. Nekdo, ki je privikrat

nabili do 50 centimetrov na debele ilovice in na to položili kame-nite plošče. Nato so začeli graditi notranje stene iz kamna, izklesanega v obliki dog. Za ta zid so sproti nabijali 70 cm debele plast ilovice. Ko je bila tako zgrajena notranja stena do vrha, so na vrh namestili še šap ali pokrov, ki je bil ponekod umetniško izklesan. Še danes se dobijo šapi, ki so prave umetnine.

Lahko si zamišljamo veselje in zadoščenje gospodarja in družine, ko je bil tak vodnjak prvič poln vode. Koliko skrbi in truda je naenkrat odpadlo. Kolika sreča za gospodarja, ki je potem imela vodo tik pred vrati!

Vasih pa je bilo v takih vodnjakih zmanjkalo vode. Poletno sonce je po več mesecih žgalo in izpiilo vso vlogo iz globin. Takrat je ilovica med obema stenama razpokala. Vse veliko delo pri gradnji vodnjaka je bilo zaman. Znova je bilo treba iti po vodo v lokvico in ko je tudi tam zmanjkala, zapreči vodo in iti celo po tri ure daleč. Dogodil se je primer, da je moral Kraševce po vodo celo v Reko. Ko se je vračal s polnimi sodi vode, ga je na vrhu Drenka dobila nevihta z nalivom. V hipu je bil premočen do kože, toda ni prekinjal. Vessel je izbil sodom čepa, da je voda iztekla in pognal proti domu. Bil je prepričan, da je doma do volj vode. Toda glej smolo! Ko je prišel do Divače, je bila cesta suha. Kaj ja, hotel! Zakaj je in obrnil voz nazaj proti Reki. Kasno se je vrnil domov in nejevoljen pripovedoval zgodbo o nevihti na Drenku.

Posamezni kmetje so zato začeli graditi doma na dvoriščih svoje vodnjake. To pa ni bilo tako enostavno delo. V trdo kamenita okrobra, ko smo z veliko slavnostjo odprli nov vodovod. Nas Kraševce je okrog 15.000 in ne bi bili Kraševci, če bi obupavali. Kaj še! To zelo radi prepuščamo drugim. Kako so si iz te stiske pomagali za našo predniki, bom povedal v naslednjem.

Sila koga jomi, pravi star slovenski pregovor. Če bi tega presadili na Kras, bi se glasil: Kraševci šter ne gradijo. Prav tako!

Naši predniki so v bližini vasi v kaki ilovnati kotlinici gradili skupne »komunsek vodnjake, imenovane lokvice. Bili so to na vrhu odprti vodnjaki, v krogu ob zidu so

prodrl v globino Križne jame, je potem napisal: »Bil sem v Poštojski jami in tudi nekaj drugih jam sem že videl, tako lepe in močnejše kapniške tvorbe kakor so Matjaževi stebri, pa še nisem videl.

Druga velika ovira za notranjo konsolidacijo nove, komaj šest let stare države je versko vprašanje. V Indiji vlada zlasti med muslimani prvi fanatizem in povzročajo ti največji problem, čeprav jih je vsakom 40 milijonov. Prebivajo v glavnem v Pakistanu, kar je tudi povzročilo delitev države na Indijo in Pakistan. S tem so zvezana medsebojna klanja Hinduosv in muslimanov in milijoni beguncev, ki so iz Pakistana pribežali v Indijo. V severni Indiji so že štiri stoletja vladali muslimanski vladarji. Milijone Indijcev se je pomislimalilo, nekaj zaradi pritiska, mnogi pa zaradi tega, ker jim je Islam pomagal odpraviti kast in enakost z vsemi prebivalci. Počasi so ljudje pozabljali na verska nasprotja, ki pa so jih začeli spet umetno razpohovati Angličji za časa svoje vladavine v Indiji. Ob njihovem odhodu je izbruhnil največji spor in Pakistan se je oddvojil od Indije. Pakistan je od tedaj država, zgrajena na verski (muslimanski) osnovi.

Druga značilnost indijske ustave, ki je nemalo pripomogla k njeni pomirnitvi, je princip federativnosti. Indija je federativna država. Centralna oblast si je zaenkrat zaradi splošne zaostalosti dežele prizdržala še precejšnjo pristojnost, kar je zaradi velikih razlik v gospodarskem stanju med posameznimi federalnimi enotami in zaradi neresenih notranjepolitičnih problemov tudi razumljivo.

To so le skromni podatki o Indiji. Dodati moramo, da se mlada država bori za svojo samostojnost in državnost, da pa ima pri teh svojih prizadevanjih tudi obilo zunanjih in notranjih sovražnikov, prepričanih reakcionarjev, ki skušajo na vse načine izpodkopati vladna prizadevanja za ureditev države na znotraj in nazven. Med njimi so se zlasti izkazali muslimani in kot verska sekta in s tem dosegli odcepitev Pakistana od Indije, pa kominfomovci, ki so svojim znanim telenganskim uporom hoteli doseči razpad Indije in pri tem seveda pograbit zase, kar bi se dalo. Indijska vlada pa je vsa ta prizadevanja onemogočila in posrečilo se ji je ohraniti enotnost in državno samostojnost. To je še tu-daj danes njen prvi smoter.

india je bila skoraj tri kilometre logla pot in nas dovolj naporna. Treba se bo vrniti in dati slovo speči Matjaževi vojski, Kalvariji in številnim zasnanjanim jezerom. Pri kakšni pet do šest metrov visoki obok. Matjaževi stebri so ti in se ob jamskih svetilkah pošastno svetlikajo. Nekdo, ki je privikrat

Indijski predsednik Nehru na razstavi JLA v New Delhiju

JOSIP TRITAR:

Vihar na NOČ

(Odlomek iz povesti »Sodnikovi«)

V središču te Tritarjeve povesti je usoda mo-gočne knečke liše, kakršne so nekoč gospodovale ob velikih cestah in o katerih so vladali župani in celjaki našega starega Kapitalizma. Vzporedno to so bogatijo gledamo odmaknjeno in skromno Brezarjevo gospodarstvo in samotno ter samosvoje žitljenje dvuraja Seljana. Te tri stopnje vaškega občestva več-jejo gospodarsko razmere in ljubezenska nagajenja. Vse niti zapletanja in razpletanja pa gredo skozi roke močgonika Andreja Sódnika, oholega tirana, ki se bori za svojo veljavo. Povest je objavljena v četrti knjigi Zbranega dela Josipa Tritarja, ki jo je izdala Državna založba Slovenije v Ljubljani.

Črni oblaki so bili zagrnili večerno nebo. Kakor čreda gladnih volkov je tulil veter okoli voglov. Bliski so svigali po nebu kakor goreče kače in strašno so razsvetljevali nočno temo. Treskalo je in gremelo, da se je zemlja tresla. Ljudje so trepetali po hišah, križali se in molili, kakor da bi se jim bližal sodni dan. Živina je tulila po hlevih in zver se je plašno skrivala ter po jazbinah in po grmovju iskala zavetja pred grozno nevihto. Strašno hreščanje in pokanje se je razlegalo po gozdu. Visoka drevesa so se zgibala in skoraj do tal pripogibala svoje vršiče. Vihar jih je šibil in lomil kakor suhe treske. Gorje človeku, kateri se je zakasnil in hodil v tem času po gozdu!

Seljan je bil star mož, ali take nevihte ni pomnil. Po-čival je že v svoji samotni koči poleg gozda. Luč uplينة; skoraj strah ga je bilo v postelji, ko je vihar tako grozno razgrajal in mikasel njegovo staro poslopje; bal se je, da bi mu ne odnesel slamatne strehe iznad glave. Silil se je mižati, ali ognjevit bliski so mu siloma odpirali oči. Bogu je priporočil svojo dušo in svoje kose, obrnil se v steno in kakor otrok odoje potegnil čez glavo.

Ko je tako ždel, kar se mu zdi, da je nekdo potrkal na duri, toda tolaži se: nič ne bo, vihar bije na vrata. Vendar nehotoma posluša; veter je bil malo potihnil; vdrgnje se mu zdi, da nekdo trka, zdaj celo čuje prav razločno človeški glas: »Odpri-te!

Brž ko je to slisal, vstane brez pomisleka, prižge luč ter gre odpirati; ko bi bil razbojnik, v taki nevihti ga kristjan ne sme pustiti brez zavetja. Toliko da ga ni vihar znak vrgei, ko je odprl vrata. Vse črno, nič ne vidi.

»Kdo je?

Kako si olajšamo gospodinjsko delo

To velja za vse gospodinjice, za tiste, ki so ves dan zaposlene s hišnimi opravili in za tiste, ki dober del dneva preživijo v tovarni ali v uradu, pa hočejo vseeno in na vsak način imeti red v stanovanju; in končno to velja tudi za tiste, ki jim gospodinjska pomočnica prihrani dobiček del domačega dela.

Vsaka gospodinja iz izkušnje ve, da zahteva red v stanovanju precej časa in truda. Če ste zvečer, potem ko je delavnik za vami, zadovoljne, morda vzamete v roke knjigo ali pa se pogovorite v krogu svoje družine. Gotovo ste utrujene od vsega dnevnega dela in nehoti se vam vsiljuje misel — jutrišnji dan bo prav tako naporen! Toda z malo premisleka in trohico pazljivosti lahko marsikatero opravilo poenostavite. Samo pogledjmo, kaj vse lahko storite, da bodo hišna dela prijetnejša in predvsem manj težavna. Pri tem je najbolje, da uberemo isto pot, kot so jo hodili

izdatki za nakup novega metelnega ročaja, naj vam ne bo žal denarja. S tem si boste olajšali delo in če ne drugega, bo dobiček ta, da vas ne bo bolel hrbet.

Ko pridete med pometanjem do omare, ne delajte tako kot leva figura na sliki 3. Bolje in lažje bo, če pokleknete (desna figura). Na sliki se lahko prepričate, koliko manj upognjen je hrbet pri pometanju s kleččnega položaja.

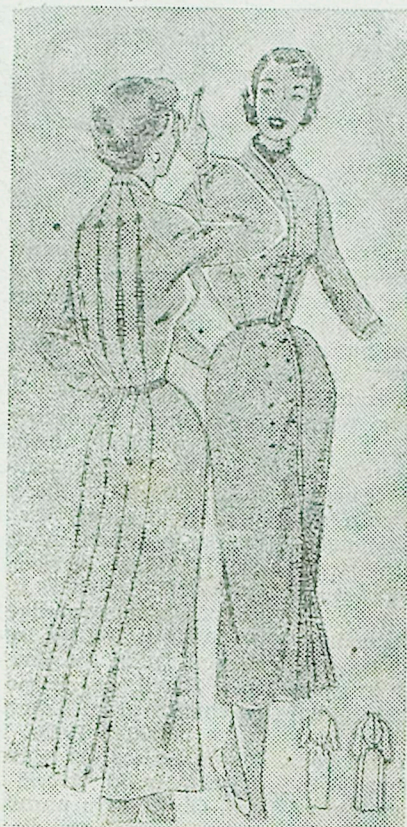
Za umivanje tal ne uporabljajte krpe. Na primerene ročaj namestite gumijasto gobo, kakor nam kaže slika 4. Tako se vam ni treba pripogniti, ko gobo namočite v vodi in tla lahko čistite stoje, kot bi pometali.

Slika 5 nam kaže loščenje tal. Če opravljate to delo kleče, se utrudite. Tla so trda in kolena nas bole. Poleg tega porabimo tudi precej energije, kajti klečči položaj je daleč od stoječega ali sedečega, ki zahtevata najmanj napora, kakor smo videli že na prvi sliki. Seveda ne bo šlo sede, toda s ščetko, ki je primerno obtežena s svinčeno ploščo in nameščena na dolgem ročaju, boste lahko loščili tla lepo in zdravnice.

Potem ko očistite stanovanje in prinesete domov živila, začnete pripravljati kosilo. Tudi priprava kosila ni tako enostavna in nenaporna, kot se zdi na prvi pogled in vas lahko pošteno utruji. Kadar pripravljate hrano na mizi, pazite, da ne stol in ne miza ne bosta imela prekratkih nog. Sicer je priporočljivo, da opravljate delo sede, toda če morate pri tem držati roke visoko in vodoravno nad mizo, vas to utruja (slika 6, levo). Če delate pri prenizki mizi, imate zopet upognjen hrbet (slika 6, v sredi). Na šesti sliki desno vidite, kako boste smotno izkoristili svoje moči pri pravilno visoki mizi.

Če lupite krompir, ali delate kaj podobnega, sede na nizkem stolčku, ne imejte pri tem posode ali košare na tleh. Po nepotrebnem se boste morale pripogibati. Položaj si izboljšate, če postavite posodo na stol poleg sebe, najbolje pa je, da položite košaro na mizo. Da je to res, se lahko prepričate na vseh treh figurah sedme slike.

Tudi posodo moramo pomiti. Če pomivate tako, kot kaže slika 8, je napak, ker je klop prenizka. Figura na sliki 9 je pravilno postavljena, toda ne leva. Pod umivalno posodo dajte enostaven lesen podstavek in pomivate boste popolnoma vzravnan, kot nam kaže desna figura. Najbolje je seveda, če imate umivalnik, katerega rob je dvignjen približno 95 cm od tal (kar velja za srednje veliko osebo — slika 10). Če lahko

Dve popoldanski obleki za zimski čas

pomivate v umivalniku sede, je to najbolje, saj smo videli na začetku, da porabite za sedenje trikrat manj moči, kot če stojite. Toda pri tem pazite (slika 11, levo), da ne boste predaleč od umivalnika in upognjeni. Prav je tako, kot nam kaže desna figura iste slike.

Za pestrejšje jedilnike

KOSTNA JUHA Z OCVRTIM FIŽOLOM (za 6 oseb)

1/2 kg govejih kosti, 1 koren, 1/2 zelene, 1/2 čebule, 3 poprova zrna, 1/2 lovrovega lista, 5 dkg paradižnikove konzerve, sol.

OCVRT FIŽOLČEK

12 dkg moke, 1 jajce, mast ali olje za cvrenje.

Kosti pristavimo v mrzlo vodo. Ko pol ure vro, dodamo očistene zelenjave in dišave ter kuhamo še pol ure. Juha pa je okusnejša, če kosti in zelenjavo najprej prepražimo in šele nato zalijemo z vodo.

Posebej napravimo iz moke in jajca testo za rezance in ga tanko razvaljamo. Z velikim kozarcem izrezujemo iz razvaljenega testa polmesce, ki jih ocvremo v masti ali olju. Polmesce se lepo napno in rumeno zapečeni sliči fižolovim strokom. Fižolčke denemo v juho in takoj serviramo, da se ne razmočijo in razležejo.

JAJCNA OMAKA Z ZELIŠČI

3 trdo kuhana jajca, 3 žlice mleka ali goveje nemastne juhe, sol, 1 žlička gor-

Za lepoto in domačnost naših domov

Včasih je bilo na hišnih oknih več cvetlic, kar je ustvarjalo prijetno domačnost naših domov in vasi. Tudi naša mesta in industrijska naselja bi morala poživljati zelenje in cvetje in vplivati na srca in razpoloženje prebivalcev.

Ni treba dragega cvetja. Glavno je, da je okusno zbrano in tako razvrščeno, da ustvarja s poslopjem dobro harmonijo. Na bele in svetle stene denimo veliko sočnega zelenja in živega cvetja, na temnejše stene bele in svetle barve.

Za krašenje ustrezajo enoletne ali trajne cvetlice, posajene v lesene zabojčke, ki naj bodo tako veliki, da popolnoma izpolnijo širino oken. Za izredno široka okna, balkone in verande je treba več zabojčkov, da izpolnijo prostor. Naj lepši in najprimernejši zabojčki so beli ali sivo, rumeno ali rdeče barvani, ker se lepo skladajo z rastlinskimi zelenjem in cvetjem. Ustrezajo tudi barvi oken in balkonov ter verand. Zeleno barvani zabojčki, ki jih vidimo pogostokrat na naših oknih, niso lepi, ker so zelena barva ne sklada z zelenjem rastlin. Nekod imajo prav lične lončke ali zabojčke iz siviga eternita. Oboji so prav lični in trpežni, kar o lesenih ne moremo trditi.

Če razvrstimo cvetlice na okna v cvetličnih lončkih, lončke zaslonimo z enako barvanimi deskami, kakor so zabojčki, da ustvarimo enotnost in zavarujemo lončke, da

jih ne prevrne veter. Ponekod pa stavijo lončke kar v zabojčke in izpolnijo vmesne prostore z mahom, ki ga pri zalivanju večkrat navlažijo. To je posebno priporočljivo za močno sončna okna. Če le mogoče postavimo zabojčke oziroma cvetlične lončke na pločevina, ste podstavke in z njimi preprečimo pri zalivanju preobilno vodo, da se ne odceja po zidu ali kaplja na ulico.

Zabojčke napolnimo z dobro presejano kompostno prstjo, kateri primešamo nekoliko apnenega prahu in mivke ali drobnega peska. Prav dobro je, če primešamo prsti zdrobljene kurjence ali golobje odpadke. Od umetnih gnojil je najbolj priporočljiva kostna moka, katere zadostuje nekaj žlic za navaden zabojček.

Od enoletnih cvetlic so najprimernejše pa tudi najlepše petunije, ki naj bodo, če le mogoče, ene barve. Lepo učinkujejo rdeče, vijolične ali bele. Zelo poživje okna živorodeče salvije, trajno cvetoče razne begonije, viseči kapucinčki, verbene, razni slaki, dišeči grahorji. dr. Izbira je velika, potrebna je le pravilna razvrstitev po rasti in barvah.

Dražja, vendar trajnejša je krasitev s trajnimi cvetlicami, med katere uvrščamo v prvi vrsti razne pelargonije, ki krase naša bivališča s svojim sočnim zelenjem in raznobarnimi cvetjem od zgodnjega poletja do pozne jeseni. Posebno lepe so viseče bršljanke in viseče fuksije. Znani so viseči ali gorenjski nageljni, ki pa dobro uspevajo le v višjih legah in na čistem zraku. Na bolj senčnih oknih, balkonih in verandah lepo uspevajo in neprestano cveto v najlepših barvah in oblikah cvetov gomoljaste begonije. Na takih oknih lepo rastejo tudi aspidistre, belušji (šparglji), asparagus, tradiskancije, razne praprotni itd.

Noben okras ne napravi naših domov bolj prijetnih in domačih kakor zelenje in cvetje, zato veliko cvetja na naša okna, vendar ne tako, da bi z njimi zapirali pot zraku in soncu.

Drobni nasveti

Zdrav in prijeten gozdni vonj dobimo v sobi tako, da v vročo vodo nakapljamo terpentina.

Preproge čistimo z vlažnim, na koščke raztrganim časopisnim papirjem ali s prekuhanimi čajnimi listi. S tem drgnemo preprogo, nato pa izlepimo.

Oplešnele čevlje in usnje obrišemo s čunjco, nato pa dobro namažemo s terpeninom.

Sadje ne umaže prstov, če jih pomočimo v vinski kis in jih osušimo.

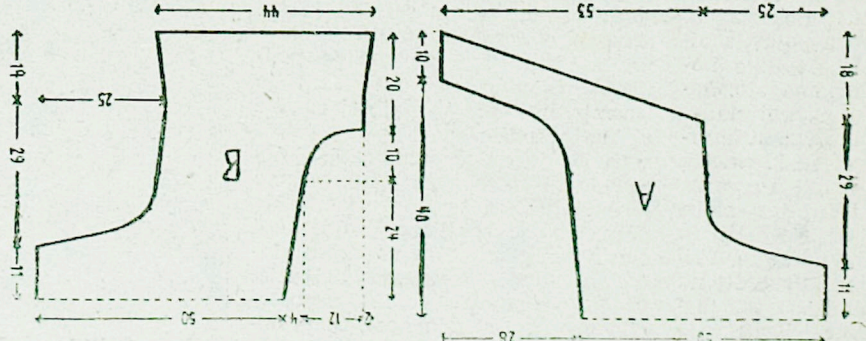
Glavnike denemo v bencin in kmalu so čisti.

Smrad v jedilni shrambi izgine, če postavimo vanjo škodelico, oglja. Tudi meso, obloženo z ogljem, izgubi duh.

lepe večerne bluze. Nikar se ne ustrašite! Prav nič težkega ne bo! Za malo denarja boste lahko imele lep kos oblačila. Posebne bluze je tudi v tem, da jo lahko sešijete po najnovejši modi, t. j. dvobarvno. Če imate n. pr. črno krilo, vzamete za bluzo zeleno in vijoličasto barvo. Kombinacije so poljubne, toda naj bodo okusne. Če nečete oblačiti bluze čez glavo, vsijete zadržgo. Potrebujete 80 x 120 cm blaga za del A in 70 x 112 cm za del B. Mere na kroju so v centimetrih. Pri krojenju dodajte ca 1 cm za šive, končne robove pa zarobite 1 cm široko. V priložni števiki bomo prinesli še kroj krila, ki bo tudi enostavno, toda lepo in primerno za vsako priložnost.

Danes smo vam pripravili nekaj prav posebnega, ker smo prepričani, da ste tudi pri šivanju že toliko napredovali, da vas ne bo strah lotiti se

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

O AKUTNEM IN KRONIČNEM ŽELOČNEM KATARJU

Želodčni katar lahko nastopa kot akutna ali trajna bolezen. To je vnetje želodčne sluznice, ki je oteklina in rdeča ter izločuje preveč sluzi. Včasih pride tudi do majhnih krvavitvev.

Vzrok akutnega želodčnega katarja je navadno v preobremenitvi želodca s hrano, uživanje prevročih in premrzlih jedi, slabo prežvečena hrana, slabo zobovje, predvsem pa pokvarjene jedi. Težji primeri želodčnega katarja pa nastanejo pri zastrupitvah z različnimi jedkimi tekočinami (kisline, lug, karbol, sublimat, fosfor, arzen itd.). V vseh naštetih primerih je neposredno prizadeta sluznica. Lahko pa je vzrok vnetja tudi v nalezljivih boleznih.

Prvo znamenje akutnega črevesnega katarja (navadno pravimo, da imamo »pokvarjen želodec«) so prebavne motnje, kot n. pr.: pritisk v želodcu, pomanjkanje apetita, odpor proti hrani, okus v ustih je slab, usta so suha, jezik bolj ali manj obložen, iz ust navadno precej jmočno smrdi. Človek se v splošnem zelo slabo počuti, utrujen in nerazpoložen. Istočasno je prizadeto tudi delovanje črevesja, tako da je bolnik zaprt ali pa ima drisko. Telesna temperatura je lahko zvišana ali pa tudi normalna. Vendar zvišanje ne sme biti večje od 38°, sicer to ni več akutno vnetje želodčne sluznice, ampak kaj drugega, hujšega (n.

pr. trebušni tifus ali paratifus).

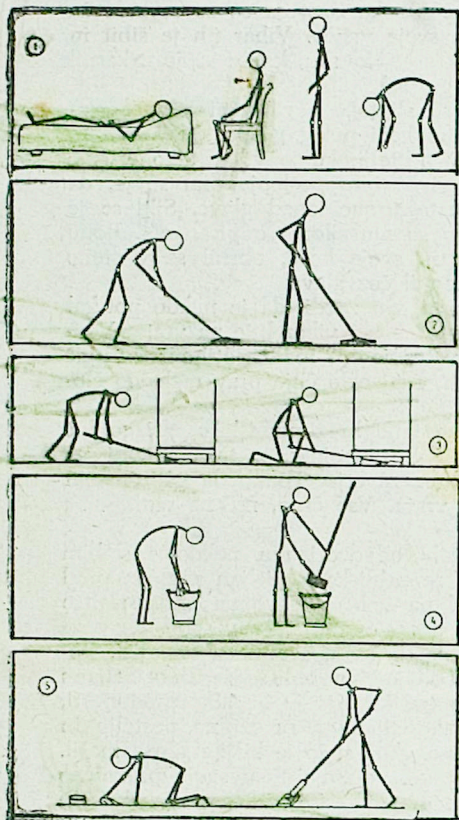
Pri zastrupitvah s kislinami opazimo poškodbe že v ustih in v grlu. Včasih opazimo med bruhanjem tudi kri. Želodec je občutljiv na pritisk in bolečine so znamenje okvare želodca.

Kronični želodčni katar ni pogosta bolezen. Vzroki so navadno isti kot pri akutnem: pomanjkljivo zvečenje slabega zobovja ali prevelike hitrosti pri jedi, pogosto uživanje prevroče hrane (poklicna bolezen kuharic!), preobilno kajenje, posebno zvečenje tobaka, predvsem pa stalno uživanje alkoholnih pijač (žganje, vino).

Prebavne težave kroničnega želodčnega katarja so iste kot pri akutnem: obložen jezik, pomanjkanje apetita, pritisk v želodcu po vsaki jedi, pogosta zgaga, jutranje bruhanje vodenoslužaste tekočine (pri kroničnih uživalcih alkohola). Pri alkoholikih je navadno želodčni katar vezan tudi s katarjem žrela, kar še posebno izziva bruhanje. Bolnik navadno zelo slabi, izgublja na telesni teži, boli ga glava, počuti se slabo, ima vrtooglavo, ni sposoben za delo in se tudi duševno slabo počuti.

Količina želodčne kisline je navadno zelo zmanjšana, zaradi česar je tudi prebava slaba in otežena.

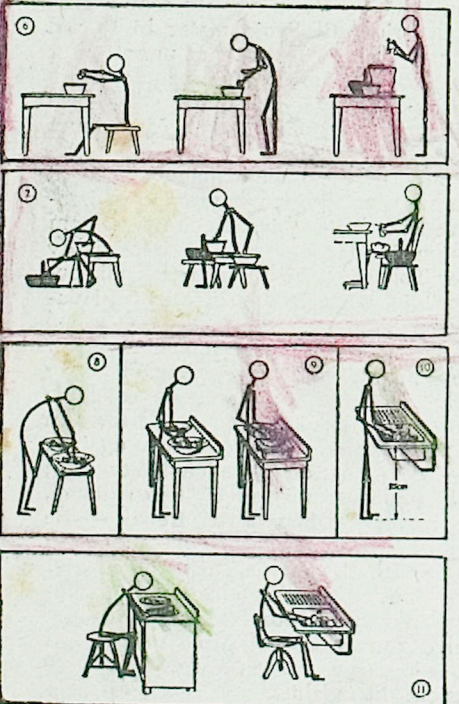
Ni posebno težko spoznati to bolezen, posebno pri akutnih primerih. Težje je pri kroničnih težavah, ker je tedaj lahko vzrok tudi kaka druga želodčna bolezen.

strokovnjaki industrijske proizvodnje, ko so natanko proučili vsak gib in vsako opravilo delavca na določenem delovnem mestu. Na osnovi takšnih študij je postala organizacija dela vse popolnejša in storilnost je rasla.

Poglejte prvo sliko. Kaže nam osnovne položaje, ki jih zavzema naše telo v času različnih dnevnih opravil. Iz teh položajev lahko izvedemo vse ostale. Stevilke pa nam povedo, da porabimo najmanj moči, razumljivo — za ležanje. Kadar počivamo, navadno ležimo. Če sedimo, porabimo 4 krat več moči kot za ležanje, kadar stojimo, že 12 krat več in končno, kadar smo upognjeni 55 krat več. Sklep je enostaven: pri kakršnem koli delu skušajte položaj svojega telesa približati tistemu, ki porabi najmanj energije.

Iz druge slike je razvidno, da je čiščenje tal veliko manj naporno, če ima metla primerno dolg ročaj, tako da pri pometanju niste upognjeni. Četudi boste morali utpeti majhen

Divji mož in divja jaga

(Ljudska pravljica)

Pravijo, da je divja jaga kaj čudna reč. Človeku, ki sam samcat hodi po gozdovih, se lahko zgodi, da nenadoma zasliši čuden šum. Oglasa se divje lajanje mnogoštevilnih psov, lomastenje bežečih divjadi, pokanje pušk, divji kriki, bučanje v zraku. Ves čuden šum se sproži nekje v daljavi, prihaja bliže in spet izgine. To, pravijo, da je divja jaga in da človek, čez katerega divja jaga zdrvi, nikdar ne odnese zdrave kože. O Zagozdnikovem Maticu so pripovedovali, da je prav tedaj, ko je divja jaga drvela

mimo njega, zaslišal godrnjajoč glas:

»Tule vidim neki štor. Sekiro bom zasadil vanj, ker je zdaj ne utegnem nositi s seboj.«

Tisti hip je Matic začutil v kolenu hudo bolečino, videl pa ni ničesar. Glasovi divje jage so se oddaljili. Matic pa je komaj prišantal domov. Upal je, da bo bolečina pojenjala, a ni. Ko je o dogodku pripovedoval svojemu staremu stricu, mu je ta dejal:

»Pred letom dni ne boš zdrav. Natanč o čez eno leto po tistem, ko je šla divja jaga mimo tebe, pojdi na isti kraj in počakaj, kaj se bo zgodilo.«

Ubogi Matic je trpel in šantal leto in dan, potem pa je storil tako, kakor mu je svetoval stric. Ze je stopil k njemu velikanski, po vsem telesu z gosto dlako porasel mož. Lahko si mislite, da se je Matic na smrt prestrašil. Divji mož pa se je Maticu prijazno zarežal in mu je dejal:

»Kaj bi se me bal, Matic, saj ti ne bom storil nič žalega! Pač pa

mi ti lahko narediš dobro delo. Veš, sedem let se nisem naspal. Zato bi rad danes legel k tvojemu ognju in malo zadremal, če ti je tako prav. Aki bi ponoči potreboval moje pomoči, me mirne duše prebudi: povem pa ti, da imam zelo trd spanec in me ne boš drugače prebudil, kot če mi podržiš zareče poleno pod nos.«

Matic je bil vesel, da se je z divjim možem vse tako lepo izteklo in oba sta legla k ognju. Divji mož je takoj zasmrčal. Matic pa, ki mu je kljub ognju bilo hladno, ni mogel takoj zaspati. Zato je kaj kmalu zaslišal, da se mu znova bliža divja jaga. Preplašen je planil na noge, kajti z divjo jago je imel slabe izkušnje. Hitro je potegnil iz ognja žareč krepelec in ga porinil divjemu možu pod nos. Ta je krepko kihnil in odprl oči.

»Kaj pa je?« je zaspano vprašal. »Divja jaga se bliža, ali ne slišiš?« je ves v strahu rekel Matic. »Pomagaj mi, dobri divji mož!«

Kosmati velikan se ni nič več obotavljal. Planil je k najbližjemu debelemu macesnu, ga izpustil ka-

I. KRILOV:

Miš in podgana

»Soseba, kaj že veš vesele te vesti?« — brez sape miš podgani je dejala. »Lev mačko je ujel in v krempljih jo drži. Brezskrbna doba je za nas nastala.«

»Ne pieši draga miš,« podgana miši je velela, »zaman se tega veselíš. Ko bosta se zares sprijela, bo lev, ki s kremplji jih dobi. Od mačke hujše ni zveri!«

Po skušnjah tale nauk posnamem naj iz tega:

če strahopetec koga se boji, prepričan je, da tega vsi gledajo z njegovimi očmi.

Skupaj se držita, noč in dan podita, pa se ne vlovita — Kdo sta, bratca skrita?

Po svetu hišo vozi, vročino v njej prespi, v hladu le potuje, za sabo sled pusti.

kor repo ter se z njim v rokah zapodil nekam v gozd. Matic je razločno slišal, kako je z izruvanim drevesom mlatil po divji jagi ter jo nazadnje napodil v divji beg. Potem se je velikan vrnil k Maticevemu ognju, kakor da se ni nič zgodilo. Od izpujenega drevesa mu je ostal v rokah samo majhen oklešček. Zadovoljno se je kosmati divji mož zarežal in dejal:

»Daleč sem jih pregnal čez planino in jim pobil vso pasjo živino.«

Potem je spet legel k ognju in zasmrčal. Spal je do poznega dne in se nato mirno odpravil po svojih poteh. Matic pa je odtlej imel mir pred divjo jago.

OTON ZUPANČIČ:

Vrnitev

Pod zeleno goró, leži ravno polje, po ravnem, širnem polju tem mi bela cesta gre.

In vije se naprej tam čez šumeči les — v uho prinaša vetrček lahak šepet peres.

Temná je senčica, in v gozdu mah mehak me vabi: tu si odpočij in sanjaj sen sladak.

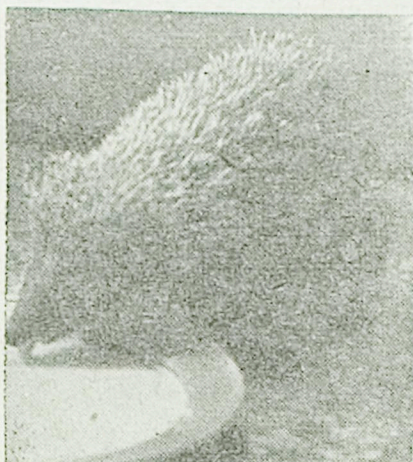
Oprosti — danes ne, čeprav zdaj prvič spet posetil sem te, znanec-gozd, za mnogo, mnogo let.

A zdaj se mi mudi, da vidim skoro njé — vem: cel dan gledat hodijo, kdaj pridem vendar že.

V GOZDU

Ob visokem hrastu zaskrbljeno hiti botra ježevka in išče svojega sinčka, ki se je izgubil. Kam neki je zašel, se sprašuje uboga mati. Ko sreča igrivega zajčka, ga povpraša: »Preljubi zajček, ali si videl kje mojega prelubega ježka?« »O, botra, videl, videl! Zgodaj jutraj sem ga srečal tam pri potoku.« »Oh, hvala ljubi zajček, takoj grem

Udomačeni ježek

tja, mogoče ga še najdem!« in hitela je dalje.

Ze je bila pri potočku in res je zagledala svojega sinčka. Toda nesrečnež je bil v lisičnih krempljih in uboga mati se je stresla od groze. Lisica se je oblikovala in hvaležno gledala dobri plen. Botri ježevki pa se stiskalo materinsko

srce in mlo je prosila lisico: »Prosim, pustite mojega ježka, saj imam samo njega.« Toda botra lisica se je zahihitala in še močnejše stisnila drbnega ježka s svojimi kremplji. Ježevka je še poskusila: »Vsaj zahvalite se, neusmiljena botra, za tako dobro jed!« In lisica je nasedla prebrisani materi. Posmehovaje je dvignila prednji taci, da bi se zahvalila ježevki. Toda v tistem hipu se je jež zvil v klobčič in že se je skupaj z materjo kotil proti domu.

Pri ježevih je bilo veliko veselje, da so zopet vsi lepo skupaj. Tam pri potoku pa se je botra lisica jezila, da jo je ježevka prelisčila. Mali ježek pa je postal ubogljiv in nikoli več ni pobegnil materi z doma.

Napisala ŠAVLI NADA iz ZATOLMINA

Uganke

Bereš od spredaj, ime sem moža, bereš od zadaj, del sem cerkva.

Je med morjem in celino, je med mestom in vasjo, je med hribom in dolino — Brž ugani, kdo je to.

Pionirska križanka

VODORAVNO: 1. žitnica Jugoslavije, 6. grška boginja modrosti, 7. oblika jezikovne šolske naloge, 9. jed iz moke, 10. osebni zaimek, 11. reka v Aziji, 12. slovenski zgodovinar, 13. nikalnica, 14. enota za merjenje napetosti elektr. toka, 15. spoj, 16. latinski veznik, 17. vrsta grmovja, 19. rimski cesar, 20. ploskovna mera, 21. vzklík, 23. igralna karta, 25. vrsta meča.

NAVPIČNO: 1. dragocena tekočina, 2. skupnost isti jezik govorečih ljudi, 3. družinski član, 4. športna disciplina, 5. azijska država, 8. pomilostitev, 10. domača žival, 12. pritok Save, 14. čutilo, 16. omamna tekočina, 18. doba, 22. oziralni zaimek, 24. povratno osebni zaimek.

1		2	3	4	5
		6			
7	8				
9				10	
11				12	
13			14		
	15				
16			17		18
19				20	
21			22	23	24
25					

WALTER GIBSON:

Smrt v rešilnem čolnu

(Nadaljevanje in konec)

Leno so se vlekli dnevi in položaj se je čedalje bolj slabšal. Dva dni je ležal prvi častnik v nezavesti, z obrazom polnim mehurjev, z glavo v naročju svoje žene, ki mu je nežno in izpodbudno šepetala na uho holandske besede. Neko noč smo jo slišali kako kriči: »Ne, ne!« kakor bi ga hotela zadržati. Nenadoma se ji je iztrgal in zaklical po angleško: »Proč moram — po pomoč moram plavati!« Nato je skočil v vodo in izginil. Skoraj ves dan je žena sedela na svoji klopi in potihno stokala. Ob sončnem zahodu pa hitra kretanja — in že je bila čez rob čolna.

Tudi komandant Paris je zapadel v letargijo. Mladi kapetan Blackwood mu je stal zvesto ob strani. Sam se je odločil, da bo pomagal naglo propadajočemu Parisu, da, celo od skopih obrokov vode si je pritrgoval, da bi mu lajšal trpljenje.

Neko dopoldne je komandant nepričakovano dvignil glavo in rekel docela mirno in zadovoljno: »Veste kaj, Blackwood, pojdiva malo v klub tam preko in si ga privoščiva kozarček.«

In tako lahko, kakor da bi se sprehajale po londonskih ulicah, je odgovoril kapetan: »Ali ne bi šla raje malo kasneje, gospod.«

Blackwood nam je tudi sporočil komandantovo smrt. Ko smo spustili njegovo truplo čez krov, je kapetan spregovoril nekaj besed, kolikor se jih je še lahko spominjal iz pogrebne ceremonije. Komandant je bil edini, kateremu na ljubo smo lahko zbrali moči za tako pogrebno svečanost.

Ubogi Blackwood je preživel svojega starejšega tovariša samo za en dan. Nezavesten je zdrsnil s svoje klopi in se ponoči zadušil v stoječi vodi na dnu čolna.

Dve uri po pogrebu komandanta je holandskega kapitana parnika zabol el njegov inženir. Slišal je samo besne krike, nenadno poplavo holandskih kletvic in preden je kdo uteglivo posredovati, je inženir porinil možu nož med rebra.

»Držite gale!« je nekdo zatulil in se vrgel na besneže, ko se je ta hotel polastiti še zadnjih skopih rezerv živeža. Inženir se mu je iztrgal in skočil čez krov.

Značilno in čudno pri vsakem samomoru je bilo to, da obupanec preostalim ni privoščil niti zadnjega majhnega upanja na življenje. Skoraj vsak je skušal priti do živega in ga vreči čez krov ali pa izveči lesen zamašek iz dna čolna, da bi se tako napolnil z vodo.

Sedmi večer, bila je zopet nedelja, nam je pošla zadnja steklenica vode.

Podpolkovnik Palmer se je zbral in nas nagovoril z na-

kaj besedami: »Ne verjamem, da bi bilo še kaj upanja na rešitev. Gospa Nunn je predlagala, da bi se priporočili Bogu. Molimo!«

Bilo nas je morda še petdeset, ki smo doživeli to molitev. Stevilo se je nato naglo manjšalo. Neko jutro Palmerja ni bilo več. Gospa Nunn, ki je komaj še pregibala ustnice, mi je zašepetala: »Podpolkovnika so umorili — videla sem.« Spredaj je sovražno in grozeče čepelo pet puntarjev. Se isti dan je gospa Nunn padla v globoko omedlevalo, iz katere se ni več prebudila.

Moriška banda se je sedaj ojunačila in javno pokazala svoje namene. Nepričakovano so od zadaj napadli mladega vojaka in mu z ostrim pokrovom konzervne škatle prerežali vrat. Neki narednik se je obrnil k meni: »Mar ne vidite, da bomo vsi tako končali? Lopovi hočejo prevzeti oblast v čolnu.«

Sedaj moramo z barvo na dan, sem si mislil in vprašal narednika: »Koliko mož bo pomagalo, da jih uženemo?«

Ko se je znočilo, se je narednik dogovoril z ostalimi, pomikajoč se od klopi do klopi in mi nato sporočil, da je z njim vred petnajst mož pripravljenih spoprijeti se z glavorezi. Počasi smo lezli po čolnu k sprednjemu delu. »Prihajajo«, je zaklical nekdo izmed petorice in zavijtel steklenico. Nek vojak se je vrgel nanj, toda dobil je s steklenico po glavi. Dva od lopovov sta ga prišla in ga porinila čez rob. Borili in premetavali smo se po dnu čolna. Ni se nam posrečilo, da bi jih drugega za drugim pometali v morje, marveč smo divjali na robu čolna v otepajočem se klobčiču. Trije izmed njih so se od zunaj oprijeli desk in se skušali zopet potegniti v čoln. Neusmiljeno smo jih tolkli z železnimi vilicami po prstih.

V tistem času nas je bilo vsega skupaj še dvajset. Sonce in slana voda sta nam naše čunje tako sprhnela, da so odpadale s teles, dokler nismo ostali goli. Na vseh so se napravile velike rane in zdelo se nam je, da nam meso gnije in odpada.

Vrstni red kasnejših dogodkov se mi je zmedel, toda dobro se spominjam dneva, ko je padel dež in še drugega dneva, ko smo ujeli nekaj galebcev. Dokajkrat smo videli v daljavi dež, ga čakali mizlično, napeto, odprtih ust. Nato smo ga videli, kako je šel mimo, tik pred nami. Toda naš dež je bil pravi nalič velikih, hladnih, šumečih kapelj. Zaklinjal sem vsakega, da naj ne plje prej, dokler s prgišči ne napolnimo vseh štirih steklenic. Šele potem, ko so bile steklenice polne, smo se vode napili do onemoglosti.

In galebi — prikazali so se nenadoma iz sinjega ničla, nas v letu obkrožili ter se nato zaupno spustili v čoln, na naša glava, na naša ramena. Nihče se ni upal ganiti. Nato smo kot en mož planili nanje. Ujeli smo jih sedem, jih raztrgali na majhne kose in kakor volkovki požrli surovo meso.

In šlo je dalje, uro za uro, dan za dnevom, sem in tja, v neskončnem, togem molku, ki ga je motilo le škripanje

čolnovih desk in pljuskanje valov. Nihče ni več govoril, nihče se ni več premikal. Naposled nas je bilo le še sedem: Kitajka Doris Lim, neki pešec, štirje Javanci in jaz...

Iz moje omotice me je nenadno iztrgal pešev glas: »Tovariš! Na pomoč!«

Dva Javanca sta z železnimi palicami mlatila po njegovi glavi. Tretji mu je z ostro konzervno škatlo mesaril telo. Očividno so zblazneli. Eden izmed njih je umrl še tisto noč.

Trojice spredaj si nismo upali pustiti izpred oči. Ponoči pa seveda nismo več mogli ostati odprtih oči... Ko sem ob komolcu začutil neko premikanje, sem se sunkoma pogl kvišku. Bil je eden izmed Javancev. Škrpal je in kazal zobe kakor volk ter nenehno ponavljal eno in isto besedo. Bila je javanska beseda za zemljo, in ko sem se ozrl preko zadnjega dela čolna, sem zagledal senco, temnejšo kakor tema sama.

Vseh pet se nas je oprijelo čolnovega roba. Strmeli smo preko in se bali. Nismo se upali pomisliti, da je zemlja pred nami. Nato smo zaslišali, jasno in nezmotljivo, valeče šumenje morja ob kopnino.

Šestindvajset dni smo prebili v rešilnem čolnu, ki so ga valovi nosili tisoč milj po Indijskem oceanu. Otok, na katerega nas je vrglo, se imenuje Sipora, in se nahaja okoli šestdeset milj zapadno od Sumatre. Šest tednov smo ostali v neki malajski vasi, dokler niso prišli Japonci in nas odvedli v ujetniško taborišče. Ene stvari pa se bom spominjal močnejše kakor drugih — dneva, ko so mi Malajci prinesli ogledalo. Kar je iz njega buljilo vame, je bil divji, črnkast, votel obraz indijskega fakirja. Z razmršenimi lasmi in brado je ta obraz čepel na okostnjaku brez mesa. Črna in ožgana koža se je bočila preko reber.

Ko pa sem odločil zrcalo, sva se z Doris spogledala — nehote in prvič po torpediranju ladje ji je preko obraza preletel smehljaj. Živel smo...

Priobčeno v reviji »Das Beste aus Reader's Digest«

Življenje na Škofijah

Na izpostavo občinskega LO Koper-okolica na Škofijah prihajajo prebivalci novopriključenih krajev po različnih opravkih. Zadnje dni največ zaradi dovoljenj za prehod čez mejo, ker imajo na drugi strani zemljo. Precej je zanimanja za zapuščeno zemljo, katere lastniki so se odselili v Trst. Za to se zanimajo tiste družine, ki so ostale in nimajo dovolj zemlje za obdelavo. Vsem takim družinam bodo lahko ugodili, ker je na razpolago precej površin, zasajenih s trtami in sadnim drevjem.

Na Škofijah so se že vselile družine v dve tretjini praznih hiš. Do sedaj se je vrnilo sedem delavcev, ki so tu pustili družine. Ti hodijo sedaj redno na delo v Trst kot prej in jim ljudska oblast ne dela nobenih ovir.

Zelo hitro je oblast poskrbela za popravilo cest, ki so bile v slabem stanju. Že prve dni po priključitvi odprli, ni nikoli prej prodala toliko mesa kot sedaj. To je razumljivo, saj je pri nas meso veliko bolj poceni kot v Trstu. Pekarna dela z vso paro in peče kruh za vse priključene vasi. Odprta je tudi trgovina z zelenjavo. V kratkem bodo odprli mlekarino in še eno gostilno ter ambulanto. Prav tako bodo na Elerjih odprli tri-

govino z jestvinami. Tako bo prebivalcem olajšana nabava vsakdanjih življenjskih potrebščin.

Zelo so zadovoljni upokoenci, ki dobivajo sedaj pokojnino v dinarjih. Prej so prejemali 4 do 5 tisoč lir mesečno, sedaj pa prejemajo od 6300 do 6900 din mesečno. Za to lahko dobijo veliko več živeža kot prej za lire. Nekateri niso verjeli, da bo tako in niso hoteli zamenjati pokojninskih knjižic.

Sole delujejo redno in prav tako otroški vrtec in šolska kuhinja. Na Škofijah bodo v kratkem odstranili izpred šole tiste barake, kjer je imela civilna policija urade in stanovanja.

Že sedaj razpravljajo o vprašanju postavitve spomenika padlim borcem na Škofijah. Postavili ga bodo verjetno že prihodnje leto in bo stal v spomin 35 padlim v NOB in umrlim po raznih taboriščih.

PLAVJE

V torek 7. decembra smo se v Plavjeh spominjali dneva, ko je bil pred 13. leti prvi ilegalni sestanek OF. Sestanek je bil v stanovanju tovariša Jožeta Jamška. Pobudnika za sestanek sta bila tovariša Loredan in Pregarc, delavca v čistilnici Aquila. Na sestanek so prišli tov. Oskar Kovačič, sedaj narodni heroj, ki je sestanek vodil, tov. Loredan, Jamšek in Miklavčič iz Plavij, tov. Pregarc iz Riomanj-Loga in tov. Petar iz Boršta. Tov. Pregarc je kasneje padel v Badihi. To je bil prvi ilegalni sestanek za široko okolico. Tovariš Kovačič je poleg drugega naročil, da so prisotni organizirali trošenje letakov proti procesu, ki so ga fašisti prav tiste dni pripravljali proti skupini 60 Slovencev. Kot znano so takrat obsodili na smrt in ustrelili Pinka Tomažiča in še tri mlade tovariše.

Šebrelje pri Cerknem

Kot povsod, se tudi pri nas bori-mo s posebnimi težavami. Naše gospodarstvo trpi, ker imamo še vedno polno ruševin, slabe letine pa vplivajo, da ne moremo napredovati. Letos je bila letina, če izvzamemo seno, tako slaba, kot že dolgo let ne.

Kljub temu pa si prizadevamo, da bi izboljšali, kar je v naši moči. Za obnovo vasi nam je ljudska oblast ponovno nakazala 3.000.000 din brezobrestnega dolgoročnega posojila. Vsi pogorelci so to pomoč z zadovoljenjem in radi sprejeli. Brez te pomoči bi ne mogli nadaljevati obnove, ker ljudje nimajo kje dobiti potrebnega denarja. Upamo, da bo to posojilo upoštevano tako, kot je bilo tistim, ki so obnovljali prva leta po osvoboditvi, ko delavci in gradbeni material še ni bil po takih cenah kot je danes. S kakšno požrtvovalnostjo obnovljamo, kaže naslednji primer: Mali kmet Franc Vojska je s samo 70.000 dinarji zgradil hlev v velikosti 7 x 5 x 6 metrov. Bajtar Makuc pa je na ruševinah požganega poslopja zgradil novo stanovanjsko zgradbo v grobem stanju 7 x 9 x 7 metrov in je za to prejel le 300.000 din. Če primerjamo te gradnje s splošnimi gradnjami, ki jih gradijo razna gradbena podjetja, se upravičeno vprašamo, kako je to mogoče.

Po dveh letih gradnje sedaj dokončujemo tudi zadrugi gospodarski dom. Težko čakamo, da se bo Kmetijska zadruga z vsem svojim poslovanjem preselila v novo gospodarsko stavbo. Stavba bo imela vse potrebne prostore za poslovanje zadruga, pisarne, skladišče, prodajalno, mlekarino, stanovanjske prostore za potrebe turizma. Marsikateri je na gradnjo gledal z nejevoljnim obrazom, pa bo sedaj poslopje kljub temu dograjeno. Začelo bo služiti gospodarskemu namenu vasi. Zgradba je enonadstropna v velikosti 15 x 11 x 9 metrov. Večinoma vsi prebivalci so pri gradnji pomagali s prostovoljnim delom.

Danes razpravljamo še o gradnji kulturnega dela stavbe. Vodstvo SZDL je mnenja, da bi se obrnilo za pomoč na predvideno komuno v Idriji, kamor bodo spadale Šebrelje. Upamo, da bomo našli polno razumevanje, saj so bile Šebrelje pred vojno priljubljeno letovišče Idrijčanov, kamor so hodili mna

Perati nad Livkom

Lep dar tovariša Tita »Petrinčević«
družini.

Družina gospodanja Draga Mašera - Petrinčevića je pred praznikom Dneva republike prejela od maršala Tita darila in čestitke. Maršal Tito je čestital k prazniku družini, ki ima 10 še živih od 13 rojenih otrok. V zavoji pa so bila darila za vse člane družine, posebno še za najmlajšega Metka. Lahko si zamisljamo veselje te družine, ko je s tako visokega mesta prejela tako darilo. Oče Drago se je s posebnim pismom zahvalil tovarišu Titu. Poudaril je med drugim, da bo vse svoje otroke vzgojil v zavedne in dobre člane naše socialistične skupnosti. Najstarejši Drago že sedaj pomaga očetu pri kmetovanju. Ker bo kmalu šel k vojakom, bi bil najraje dodeljen motoriziranim enotam. Dorče, ki ima 18 let, je v podkovski šoli v Lipici, 17 letna Stefka pa obiskuje šivilsko šolo v Mariboru. Najmlajši Metko, ki je prekoratil leto starosti, pa se igra na dvorišču z drugimi bratci in sestricami, ki še ne hodijo v šolo.

Kaj je v Herpeljah-Kozini novega?

Vse kaže, da bosta tudi Herpelje-Kozina z ustanovitvijo komune veliko pridobili. Zadrugi dom, ki je bil skoraj zapisan propadu, se dograjuje; še do nedavnega v zidanju novih poslopij tako pasivni vasi Herpelje-Kozina, sta se zganili. Sliši se, da bodo zidali še druga poslopja.

Ne smeli bi pozabiti pri svojih načrtih tudi na zelo potrebno novo šolsko poslopje za tukajšnjo nižjo gimnazijo. Dijakov je vedno več, stiskajo se v premajhne učilnice, poleg tega pa jemlje gimnazija učne prostore osnovni šoli, katera bo gotovo tudi kmalu rabila več prostora, kot ga ima sedaj. Zidanje novega poslopja za nižjo gimnazijo v Herpeljah-Kozini je za precejšen del Istre nujno potrebno. Potrebno bi bilo, da bi poleg novega šolskega poslopja

Društvo prijateljev mladine v Sežani

Pred kratkim je bil v Sežani občni zbor tamkajšnjega DPM. Kljub temu, da je bilo društvo ustanovljeno šele meseca februarja, se lahko ponaša z dokaj lepimi uspehi, med katere ne prištevamo samo prireditve namenjene naši mladini, niti otvoritve prepotrebne pionirske sobe, ampak predvsem mnogo bolj razgibani interes za vzgojo in izobrazbo naše šolske in pošolske mladine. Društvu je namreč tudi uspelo, da je z raznimi sestanki in predavanji vneslo in razširilo v vsi družbene organizacije večjo skrb in pozornost, ravno za našo mladino. Bilo bi mnogo preuranjeno trditi, da se že opažajo večji uspehi te pozornosti! Upravičeno pa smemo pričakovati, da ta pozornost ni muha enodnevnica, ampak da se bo stalno večala in širila!

Žal, da doslej ne moremo govoriti o širšem razmahu Društva prijateljev mladine tudi po ostalih večjih centrih našega okraja! Ali drugod takšna društva res niso po-

trebna. Ali je drugod res vse tako lepo urejeno in preskrbljeno za našo mladino, da gre kot po loju? Prepričan sem, da bi takšna društva imela prav povsod preobilico dela na tem polju in prepričan sem zopet, da je med nami prav mnogo ljudi, ki bi znali z vso resnostjo pristopiti k delu, ki bi delali in bi polagoma dosegali prav razveseljive uspehe! Nihče ne oporeka, da bi ne bila takšna društva potrebna, toda sleherni se izgovarja s številnimi »če in toda«. Nekateri pa grede tudi tako daleč, da menijo, da so takšna društva res odveč, ker da smo že itak vsi prijatelji mladine. In kljub temu, namreč, da smo vsi prijatelji mladine, se še vedno dogajajo prav kričeče nepravilnosti med našo mladino, nepravilnosti, ki izvirajo največ iz nevednosti! Vsem nam je znano, da mnogi učenci prihajajo v šolo še vedno brez toplega zajtrka, da so v zimskem času kaj slabo oblečeni, da se nespodobno vedejo na poti v šolo in domov, da jih včasih prekomerno izkoriščajo pri poljskem delu in da nimajo dovolj časa za učenje, da se večkrat znajdejo v njim neprimerni družbi, da v poznih večernih urah prisostvujejo plesom in drugim zabavam in podobno.

Šoli drasla mladina se mnogo krat izživlja v pretiranem vasovanju in ponočevanju, čemur se večkrat pridruži kvartanje pozno v noč, nacevanje z alkoholnimi pijačami in zastrupljanje z nikotinom. Niso ravno redki primeri, ko starši v družbi nedoletnega sinčka ali hčerke sede v gostilni ter ne samo da uničujejo otrokovo zdravje, ampak zapravljajo prežete otroške dodatke, ki so določeni v popolnoma drugačne namene. Vse navedene pomanjkljivosti opazimo in ugotavljamo pri naši mladini, zavedamo se, da te malenkosti polagoma rastejo v vedno večje in grše pomanjkljivosti, zavedamo se tega in kot dobri prijatelji mladine dopuščamo, da se vse to razrača in bohoti! Kot aktivni člani DPM pa bi imeli vso močnost razkrivati vse takšne nepravilnosti in jih s praviimi prijemi tudi dušiti in odstranjevati! Nesporo je namreč dejstvo, da vse nepravilnosti pri vzgoji in izobrazbi naše mladine kaj radi naprtnimo šoli, učiteljem in družbi. Prenehati moramo s takšnim gledanjem in zavedati se moramo dejstva, da šola in družba smo mi vsi! Na mladini sloni naša bodočnost in ta bo takšna, kakršno bomo mi vsi vzgojili in izobrazili!

— jaz —

DEKANI

Te dni so delavci gradbenega podjetja »Gradiš« iz Ljubljane začeli kopati temelje za novo tovarno ključavnice. Novo poslopje tovarne, bo nad sto metrov dolgo. Sedaj kopljejo temelje za velike stebre, na katerih bo slonela zgradba. Veliko dela je vzelo planiranje terena. Nova tovarna bo na sončnem prostoru, precej oddaljena od glavne ceste in se bo pridružila skoro dograjeni hladilnici in mlekarini. Dekani bodo tako dobili pomemben industrijski objekt, ki bo pripomogel v dvigu gospodarstva občine.

BERTOKI

Letos smo dokončno uredili dvorano za prireditve v zadrugi domu. Namestili smo tudi centralno električno kurjavo, da bo tudi pozimi prijetno. V stopu smo uredili neonsko razsvetljavo. Škoda le, da za sedaj ne pride v poštev ogrevanje in ne razsvetljava, ker imamo tok nizke napetosti, ki ne odgovarja, ker se ga poslužuje preveliko število potrošnikov. Delegati v okrajnem LO so se že zanimali za to, da bi napeljali tok visoke napetosti iz Sernina. S tem bi rešili tudi vprašanje razsvetljave vse okolice Bertokov, ker imajo sedaj slabo luč.

Uredili smo tudi ves prostor okoli zadrugne doma, da bo dostop lažji. Preložili smo nad 400 kv. m zemlje. Na spodnji strani bo prostor za zabave, ob straneh zasajen z drevjem, zgoraj pa veliko dvorišče.

Pozor naročniki

»SLOVENSKEGA JADRANA«

Dne 24. septembra 1954 smo v našem listu razpisali nagradno žrebanje za naročnike Slovenskega Jadrana, ki naj bi bilo 28. decembra 1954. Zaradi tehničnih ovir smo žrebanje preložili na 1. februar 1955. Izžrebane bodo naslednje nagrade:

1. nagrada radioaparat
2. nagrada kamgarn za moško obleko
3. nagrada naročna ura
4. nagrada gojzarji
5. nagrada aktovka
6. nagrada volnen pulover
7. nagrada posteljno perilo
8. nagrada kolekcija mila
9. nagrada 5 kg mesnih izdelkov
10. nagrada enoletna naročnina na »Slovenski Jadrana«.

Pri žrebanju bomo upoštevali vse dosedanje in nove naročnike našega lista, ki bodo imeli na dan žrebanja poravnano naročnino za prvo polletje 1955.

Postani takoj naročnik »Slovenskega Jadrana«, ker le tako boš soudeležen pri nagradnem žrebanju.

PRI SV. VIDU nad CERKNICO RAZPRAVLJAJO O KOMUNAH

Pretekli teden je bila pri Sv. Vidu nad Cerknico seja vaškega odbora SZDL, da pregleda najvažnejše zadeve na svojem področju.

Tudi v teh hribovskih vaseh govorijo o komunah, vendar z neko skrbjo, da bodo morebiti še bolj pozabljeni. Ta strah je prav odveč. Če bodo volili v bodoče komune delavne ljudi, bodo tudi v hribih lahko marsikaj izboljšali. Bilo pa bi prav, da bi dobili k Sv. Vidu ali vsaj v Cajnarje krajevno pisarno, da bi mogli tam opraviti vsaj manjše opravke. Pravijo, da bi zanje taka pisarna v Begunjah ne imela posebnega pomena, ker bi

lahko šli tudi v Cerknico, ako bodo že v Begunjah. H glasovom, da bi notranjska komuna spadala pod koprsko skupnost, pripominjamo, da bi rajne videli, če bi bili v ljubljanski skupnosti, saj je vas Osredok le dobre 4 ure oddaljena od Ljubljane.

Za zimo nameravajo urediti tudi knjižnico, ki pa je zelo revna. Še tiste knjige, kar jih je poleg mnogih brošur bilo v knjižnici, so nekateri nevnestni bralci zadržali ali kam zamešali. To je bilo mogoče tudi zaradi slabe kontrole pri izposojanju. Bilo bi prav, da bi sedaj, ko mislijo to bolje urediti, prišlo čim več izgubljenih knjig nazaj na svoje mesto. Za začetek bi bila knjižnici potrebna denarna pomoč. Za take oddaljene kraje je dobro urejena knjižnica še posebno potrebna, saj ljudje nimajo skoraj nobene poštene zabave. Morebiti skrajša citatelj ne bo mnogo, čež čas pa se bo te nepe navade gotovo oprijelo vedno več ljudi.

Pripravljajo se tudi na ustanovitev turističnega društva, katerega glavna naloga bo poleg organiziranja boljše in bolj vsestranske skrbi za goste še umetno jezero, o katerem govorijo že skoraj vsa leta po osvoboditvi ter je že čas, da pride od kod kak strokovnjak, si ogleda kraj ter pove, če je sicer lepa in zanimiva zamisel tudi izvedljiva.

S. S.

Piran ima dolgoletno gasilsko tradicijo. Tudi sedanja gasilska četa je med najboljšimi v okraju. Za Dan republike so piranski gasilci izvedli uspešne vaje. Ob tej priložnosti jim je LOMO izročil novo društveno zastavo in nagradil najzaslužnejše gasilce. Posebno pahalno je, da društvo skrbi za naraščaj in vzbuja že med pionirji veselje do tega človekoljubnega delovanja

TOVARNA ŠČETK „ISTRA“ V KOPRU

Odkupuje kršin in bele prane
ščetke po najvišjih dnevnik
cenah

Tekmovanje koprškega »Partizana« v orodni telovadbi

V počastitev obletnice nastanka nove Jugoslavije je TVD Partizan iz Kopra priredil preteklo nedeljo društveno tekmovanje v orodni telovadbi. Nastopila je vrsta ženskih oddelkov na visoki gredi, na dvo-višinski bradli, v preskokih čez konja in v talni telovadbi. Komisija, ki je ocenjevala nastope posameznice, je prisodila največ točk rutinirani telovadki Mariji Guštinčič, ki je v skupnem plasmanu nabrala 35,6 točk in je dosegla prva mesta tudi v vajah na dvo-višinski bradli, na visoki gredi v talni telovadbi. Na drugo mesto se je plasirala z 32,4 točkami Stanka Sluga, ki je bila obenem tudi zmagovalka v preskokih čez konja. Tretje mesto si je v ostri konkurenci priborila Macarol Eda s 30,5 točkami, sledila ji je Karo Marija z eno desetino točke manj. Na peto me-

sto se je plasirala Vidmar Metka, na šesto pa Radin Anita.

Tekmovanje je spremljalo precejšnje število mladih gledalcev, ki so uspelo izvedbe na orodju jagraditi z obilnim odobravanjem. Ta nastop telovadk TDV Partizana iz Kopra je pokazal videz napredka mladink in pionirk, ki ne zaostajajo mnogo za članicami. Škoda, da niso nastopili tudi možiki oddelki.

Koprski Partizan je eden najbolj aktivnih društev v okraju, kar kaže predvsem to, da vključuje nad 320 telovadcev, ki si redno krepijo telo v tesni koprski šolski telovadnici, ker društvo še nima svoje lastne telovadnice.

VELIK USPEH MIHALIČA V LILLU

Franjo Mihalič, znani dolgoprogas beograjskega Partizana, je v nedeljo z velikim uspehom branil državne barve na mednarodnem krosu v Lillu, kjer je v ostri konkurenci zasedel prvo mesto pred favoritom Angležem Norrisem, ki je prispel na cilj 14 sekund za njim. Tretji je bil Anglež Ranger, četrti naš Štritof.

Mihalič je skupaj s Štritofom in Pandurovičem, ki je zasedel deseto mesto, osvojil tudi prvo mesto med ekipami.

HAJDUK PORAŽEN

V nedeljo 5. t. m. se je splitski Hajduk srečal na domačem igrišču s Sarajevom. To srečanje se je končalo z velikim presenečenjem. Nihče ni namreč pričakoval, da bo mojstrski Hajduk poražen od povprečnega Sarajeva. In vendar! Sarajevčani so premagali Hajduka z 1:0. S tem je Hajduk doživel svoj prvi poraz doma ves čas XII. kola jugoslovanskega prvenstva, ki se pravkar odigrava.

Radio Koper

valovna dolžina 254,6 m

Slovenska poročila: 6.30, 7.45, 13.30, 14.30, 19.30 in 23.30.

Slovenski pregled tiska: vsak dan (razen nedelje in ponedeljka) ob 6.50.

NAJVAŽNEJŠI PROGRAMI

od 12. 12. — do 19. 12. 54

NEDELJA, 12. 12. 54. 8.15 Iz doma-
čih logov za nedeljsko jutro; 8.40 Za na-
še kmetovalce; 9.30 Mladinski oder; An-
namarie Wiede »Sončna ura«; 13.45 Glas-
ba po željah; 15.00 Naš mikrofoni je z va-
mi — Primorski zbori, ansambl in soli-
sti; 15.30 Naši kraji in ljudje; Oljke so
obrodile; 16.00 Nedeljski promenadni
koncert; 16.30 Izbrano cvetje z domače
gredice; 21.00 I. umetniški večer; 22.00
Plesna glasba.

PONEDELJEK, 13. 12. 54. 14.00 Od
melodije do melodije; 14.40 Domači zvoki;
15.00 Čistimo svoj jezik; 15.15 J. S.
Bach: Passacaglia in fuga v C molu.
16.00 Sport doma in po svetu; 16.30 Naš
tedenski skladatelj in njegov glasbeni por-
tret; 20.15 Valčki F. Chopina; 21.05 Iz
jugoslovanskih koncertnih dvoran; 22.00
Plesna glasba.

TOREK, 14. 12. 54. 11.00 Solška ura:
Obiščimo Kitajsko; 11.30 Mladinski kon-
certni oder: Narodno osvobodilna borba
v naši glasbi; 14.40 Od melodije do me-
lodije; 15.00 Kulturno življenje na Pri-
morskem; 15.10 Domači solisti in an-
sambl pred našim mikrofonom; 15.30 Pi-
san spored glasbenih ugank; 16.00 Tečaj
angleškega jezika (6. lekcija); 16.10 Za
vsakogar nekaj; 19.15 G. Gershwin: Rap-
sodija v modrem; 20.30 H. Suttermeister:
»Romeo in Julia«, opera v dveh dejanjih;
22.00 Plesna glasba.

SREDA, 15. 12. 54. 14.00 Od melodi-
je do melodije; 14.40 Domači zvoki; 15.00
Od Triglava do Jadrana; 15.30 Glasbena
kronika doma in po svetu; 16.00 Zdrav-
stveno predavanje; 16.10 Za vsakogar ne-
kaj; 21.05 M. Vandeker: Rapsodija za
rodne pesmi iz Levča in Gruže (Srbija);
21.05 Koncert opernih pravkov iz Beogra-
da, Zagreba, Ljubljane in Sarajeva; 22.00
Plesna glasba.

ČETRTEK, 16. 12. 54. 14.00 Od melodi-
je do melodije; 14.40 Domači zvoki; 15.00
S knjižne police; 15.20 Domači soli-
sti in ansambl pred našim mikrofonom;
15.30 Popoldanski operni koncert; 16.00
Narava in tehnika; 16.10 Za vsakogar ne-
kaj; 21.05 M. Vandeker: Rapsodija za
trubento in orkester; 21.20 Nočni koncert
komorne glasbe; 22.00 Plesna glasba.

Se še spomnite, ko sem vam spo-
ročil o mojem dogovoru z Juco, da
vam bo ona enkrat nekaj napisala?
Vidite, doslej ni izpolnila obljube in
ne vem, če jo bo. Rekla mi je namreč,
da je vso zadevo dobro premislila in ne
mara zamere. Če bi bilo kako drugače,
pravi, bi se še odločila, toda ker sem
že jaz na mnogih krajih skregan, ne gre
da bi bila še ona. Rekla je tudi, da
raje obračuna osebno, kakor pa po
časopisju, ker ji beseda teče bolj
gladko, kakor pa pero. Potem se
boji, da bi kakšno preveč rekla. Če
bi napisala samo deseti del tistega,
kar vsako jutro »prediskutira« na
»pjac«, jo prav gotovo nobena ko-
mercialna osebnost več ne pogleda
dokler je živa in še jaz bi verjetno
imel veliko težave. Zato se skoraj
strinjam z njo, da deluje na ožjem
področju in prepusti meni obravna-
vanje delikatnih stvari in zadev.

Da bi jo samo slišali, kaj vam ve
vse povedati o drvih in premogu.
ki so ga skladišča tako polna, da
ne morejo niti vrat odpreti in so
zato včasih po več dni zaprta, na-
dalje o krompirju, ki uspešno tek-
muje z drugimi cenami na svetov-
nem tržišču, o zelenjavi, ribah in
tisoč drugih stvari, mimo katerih
gre naveden smrtnik, ne da bi po-
mislil, kje se skrivajo dobički in
drugi važni planski instrumenti.

Kaj hočemo. Vsak se pač razume
na svoj sektor. Jaz sem n. pr. kaj
hitro in že zdavnaj ugotovil, da
je gibljivi del plačnega sklada v
gostinstvu in glavnem njakje od
treh do petih centimetrov od vrha
steklenice in se skriva v »praznem
grlu«.

Ker smo že pri gostincih vam
bom povedal, kaj se mi je prime-
nilo te dni v Mostu na Soči. To je
čudovit kraj celo sedaj, ko ni se-
zone. In tudi gostilna Skrt je ču-
dovita, mislim vsaj, da ji je tako
ime. Če sem se zmotil, naj mi o-
prostijo, ker je bilo že temno, ko
sem prišel tja in še kratkoviden
kot sem, nisem mogel natančno
prebrati napisa. S to gostilno sem
se torej spoznal, ko me je mrzel
veter prisilil, da poiščem zatočišče
pod streho in pa da se okrepčam.
Postregli so mi s takim golažem,
da ga ne želim niti svojemu najve-
čjemu sovražniku. Ob takih priloi-
nostih se vedno spomnim svoje Ju-
ce in milo se mi stori; Vsem ti-
stim pa, ki se ne zavedajo kaj po-
menj dobra kuharica, priporočam,
naj si ogledajo omenjeno gostilno,
kjer se lahko informirajo, kako se
pripravi golaž iz samih kosti, ki pa
nj za to prav nič cenejši, kakor
drugo.

Zadnjič je naš dopisnik s Krasa
poročal o nekakšnih dijakih, ki
domov grede na vlaku vneta meče-
jo podobice. Povedati vam moram,
da sem te tiče tudi jaz dobil pri
delu in sem imel posebno čast, da

„Poslušajte in govorite“

TEČAJ ANGLEŠKEGA JEZIKA

RADIA KOPER

Danes objavljamo 6. lekcijo tečaja an-
gleškega jezika, ki bo v torek dne 14.
decembra in v petek dne 17. decembra
(ponovitve) ob 16. uri.

6. LEKCIJA

Danes se boste naučili govoriti o večih
osebah ali stvarih, o množini. Vzemimo
za primerjavo, da sta na mizi dva zvonca.
Zvonce je v angleščini bell, bell.

This is a bell. This bell is here.

Mislimo si, da je zunaj avto. Zato re-
čemo:

That is a car. That car is there.

This is a bell and this is a bell.

This bell and this bell are these bells.

(These je množina od This in pomeni: ti,
te, ta.)

That is a car and that is a car.

That car and that car are those cars.

(Those je množina od that in pomeni: ti-
sti, tiste, tista.)

These bells are here. Those cars are
there.

Those are cars, They are there. (They
je množina od he, she, it in pomeni oni,
one, ona.)

And these are bells. They are here.

Poslušajte kratek razgovor:

Mr. Grey: Good evening. This is Mr.
Grey. Mrs. Grey is here.

Mrs. Grey: Good evening. This is Mrs.
Grey.

Tom: This is Tom Grey.

Joan: This is Joan Grey.

Mr. Grey: Joan and Tom are here. They
are here. (Sta tukaj.)

Tom: My father and my mother are he-
re. They are here.

Teacher: Kakor ste slišali, uporabljamo
v angleščini iste oblike za slovensko dvo-
jino in množino, kajti angleščina pozna
samo množino.

V vsakdanjem življenju zelo pogosto
uporabljamo izraze dati in dobiti. V an-
gleščini imamo za »dati« — give, give,
in za »dobiti« — get, get.

Gospod Grey dobiva vsako jutro svojo
pošto (Angleži pravijo: pisma) — Mr.
Grey gets his letters.

Prinaša mu jih poštar. — Mr. Grey
gets his letters from a postman. A neki
mož mu da časopis vsako jutro. — A
man gives a paper to Mr. Grey. Sedaj se
bomo o tem pomenili malo več.

I get my letters from from a postman.
He gives my letters to me.

A man gives a paper to me. I get a pa-
per from him. I go to Mrs. Grey. I go
to her. I get my coffee from her. (coffee

— kava — coffee) I give her letters to
her. I give a paper to Tom.

Tom: I get my letters, and I get my
paper from my father. I get my tea from
my mother. (Tea — čaj — tea.)

Joan: I get my letters from my father
and I get my coffee from my mother.

Mr. Grey: Yes, Tom gets his paper from
me. Joan gets her letters from me. She
gets her coffee from her mother.

Joan: Tom gets paper from my father
and my father gets his coffee from my
mother. My mother gives my coffee to
me.

Nato v miru zajtrkujejo in po zajtrku
gredo na delo.

Tom: I go to a station. A man gives a
ticket to me. (Station — postaja, kolo-
dvor, ticket — vozni listek.)

Teacher: Grem na postajo, na kolodvor.
Neki mož mi da vozni listek.

Tom: A train comes. It goes to London.
I go on that train. I go to London. My
office is there.

Moja pisarna je tam. — Zapomnite si
besedo office — pisarna — office.

Sedaj bo povedala gospa Grey, kam in
kako hodi Joan v svojo pisarno.

Mrs. Grey: Joan goes to Kensington.
Her office is there. She goes on a bus.
It goes to Kensington. She goes from that
bus to her office.

Joan bo pa povedala, kako se vrača
domov.

Joan: I come here from my office on a
bus. Father and Tom come on a train.
Mother is here. She gives my tea to
me.

Postlušajte naslednje stavke, zapomnite
si zlasti tudi množinske oblike in besedni
red.

There are your daughters.

These are your brothers.

Those are your hooks.

They are your letters.

There are your tickets.

These are your sons.

These are your bags.

Those are your papers.

They are your parcels.

I give this coffee to my father.

I give that hat to my father.

I give your bag to his son.

You give her letter to him.

You give it to her.

I give this tea to my father.

I give my coat to your mother.

You give his book to her daughter.

You give her ticket to her.

I get this coffee from my father.

I get that hat from my father.

I get your bag from his son.

You get her letter from him.

Rou get it from her.

I get this tea from my father.

I get my coat from your mother.

You get his book from her daughter.

You get her ticket from her.

My father gives these hats to my son.

My father gives these coats to your
daughter.

My father gives those bags to his bro-
ther.

Your father gives my books to her sis-
ter.

His father gives your papers to me.

He gives her parcels to him.

Her mother gives his letters to you.

He gives her tickets to her.

My father gets these hats from my
son.

My father gets these coats from your
daughter.

My father gets those bags from his
brother.

Your father gets my books from her
sister.

His father gets your papers from me.

Her mother gets his letters from you.

He gets her parcels from him.

She gets her tickets from her.

PREKLIC

Jakomin Mafaldo in Bertok Pavel
iz Čezarjev preključeta žalitev, ki
sta jo izrekli proti tov. Bordon Du-
šanu iz Čezarjev ter se mu zahvalju-
jeta, da je odstopil od tožbe.

PREKLIC

Podpisani obžalujem neodgovorno
ter obrekljivo pisanje v dopisu z dne
6. 9. 1954, ki sem ga napisal v ime-
nu »Nogometnega društva Izola« ter
ga naslovil in poslal Radiu Koper, v
vednost pa listu »Polet« v Ljubljani.
Obžalujem do skrajnosti žaljive iz-
jave v tem dopisu na račun novinar-
jev ter celotne ustanove Radia Koper
in se zahvaljujem, da so prizadeti
odstopili od tožbe. Mikac, odbornik
»Nogometnega društva Izola«.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni
urednik Ivan Renko — Tiska ti-
skarna »Jadran« — Vsi v Kopru.
Naslov uredništva in uprave: Koper,
Santorjeva ulica št. 26, telefon 170,
poštni predal 2 — Rokopisov ne
vračamo

Mali oglasi

OBVESTILO

Stranke, ki se obračajo na Okrajno
javno tožilstvo v Kopru v svrhu iz-
stavitve potrdila, da zoper njih ni uve-
den kazenski postopek, se obveščajo,
da se od dne 6. 12. 1954 dalje izda-
jajo potrdila samo ob sredah in pet-
kih od 8. do 12. ure. Ob istih dne-
vih se sprejemajo tudi prošnje za iz-
dajo teh potrdil.

OBVESTILO

Pozivamo vsa podjetja in ustano-
ve, v koliko še niso predložila raču-
nov za razna dela, ki so jih izvršila
v zvezi s predpripravami za mani-
festacijo ob priliki priključitve k FL-
RJ, da te račune dostavijo iniciativ-
nemu odboru pri OLO — soba št. 8
do 15. 12. 1954. Računi, ki ne bodo
do navedenega roka predloženi od-
boru zaradi izplačila, ne bodo mogli
biti pozneje poravnani.

Iniciativni odbor za pripravo
Okrajne manifestacije v Kopru

DVO SOBNO STANOVANJE s ka-
binetom v Kopru zamenjam za
manjše. Pogoji voda v hiši. Na-
slov upravi lista.

Mednarodnega jezika

ESPERANTO

se lahko hitro naučite v našem do-
pismnem tečaju. Ako pošljete znamko
za din 25.—, Vam pošljemo brez-
plačno na ogled prve lekcije.

Zveza esperantistov Slovenije
Ljubljana, Miklošičeva 7-I.

INDUSTRIJSKO PODJETJE

„SALVETTI“

NUDI NASLEDNJE PROIZVODE:

PRALNO MILO: »PALMA« BELO, »ISTRA« ZELENO,
»CAPRA« RUMENO ★ PRALNO ODIŠAVLJENO MILO BREZ
ZAVITKOV IN V ZAVITKIH ★ TOALETNO MILO ROZA IN
RUMENO ★ MILNI PRAŠEK ★ PULITO ZA FINE TKANI-
NE ★ PRALNI PRAŠEK ODPRT IN V ZAVITKIH ★ KRI-
STALNO SODO ★ PARKETNI VOSEK ★ LOŠČILO ZA ČEV-
LJE »PERLA« ★ PRALNO TEKOČINO »VARECCHINA«
GOSPODINJE, ZAHTEVAJTE IN KUPUJTE VEDNO IN
POVSOD NAŠE PRVOVRSTNE PROIZVODE, KI VAS
BODO V VSAKEM OZIRU ZAPOVOLJILI.

Afriška kraljica

Že v prejšnji številki smo napovedali, da pride v kratkem v naše kinematografe ameriški film »Afriška kraljica«, film, ki je požel precej slave v svetu, mogoče ne ravno preveč upravičeno, na vsak način pa je solidno izdelan in vreden ogleda. Sneman je bil po romanu C. S. Foresterja, režiral pa ga je sloviti ameriški režiser John Huston. V glavnih vlogah bomo videli Humpreya Bogarta in Katharino Hepburn.

Afriška kraljica pa ni kaka temnopolta in strastna lepotica v naravnih barvah, ampak le star in zdelan parnik s tem imenom, ki po oddaljenih afriških nasekih prevažala tovore in pošto. Bilo je tam okrog 1914, torej v času, ko so v Evropi začele pokati puške. Tudi v Afriki ni bil več dolgo mir. To sta najbolj občutila

Samuel in Rose. Komaj sta po kosilu zvedela iz časopisov, da se je vnela vojna, že so iz sosednjih nemških kolonij vdrl vojaki na ozemlje angleških kolonij in prinesli s seboj ogenj in smrt. Tudi Samuel se je zgrudil — Nемец ga je sunil s kopitom svoje puške, ko je prihitel na pomoč domačinom. Zvesti Charlie, kapitan »Afriške kraljice«, jima je prihitel na pomoč, toda vkreal je lahko samo Rose. Skupaj sta napravila načrt, pbl obupan, pol otročji, kako bosta potopila nemško ladjo, ki križari po jezeru. Že sta menila, da se jima bô to posrečilo, ko ju ujamejo Nemci. Ker pa je bil Charlie kapitan, je imel pravico, ki jo je tudi uveljavil, zahtevati od Nemcev, da ju pred smrtjo še poročijo. Med begom sta se namreč zaljubila. Poroka je bila sicer v nekoliko čudnih okoliščinah — obema je visela zanka visle okrog vratu — toda prav takrat se jima je tudi posrečilo pobegniti. Na jezeru, po katerem sta plavala, stas našla nekaj desk njune »Afriške kraljice« in te so ju tako končno le pipeljale v svobodo na angleško stran jezera.

Naslednji film, ki ga bomo gledali, pa je »Mesto iluzij«, prav tako ameriški, v režiji znanega ameriškega režiserja Vincente Minellija. Tudi ta film ni nič manj slaven od prvega. Igrata v njem Lana Turner in Kirk Douglas, film sam pa je dobil v Ameriki kar šest Oskarjev. Kdo se še spominja filma »Sunset Boulevard«, bo šel prav rad pogledat tudi ta film, čeprav obravnava podobno snov. Tudi ta je namreč posegel za kulise Hollywooda in nam pokazal »fabrikante sanj« takšne, kakršni so v resnici, prav nič pravljicična bitja, ki jih je sama skrb za zabavo željno človeštvo, ampak jim je življenje le neusmiljena borba za dobiček. Če ne bom jaz tebe, boš ti mene, tega se je zavedal mladi filmski režiser, ki je prišel v Hollywood poskušal svojo srečo in se ni ustavljal nikoli pred nobeno oviro. Konec: ko vsem njegovim nekdajjim prijateljem uspe, da postanejo slavnj, on skoraj propade kot žrtev svojih prevelikih zahtev.

Na naših platnih pa bomo lahko videli še avstrijski film »Veliki grešniki« in vojni ameriški film »Zmaga ali smrt«.

Anekdote

DVE FOTOGRAFIJI

Znani dirigent Max Reger je nekoč poslal neki znani družini svojo fotografijo. Slučajno je ta družina že imela enako fotografijo, le da je bila nekoliko svetlejša. Ne glede na to so domači spravili tudi to fotografijo v album k oni drugi fotografiji. Nekega dne je Reger obiskal omenjeno družino. Ob tej priložnosti so mu pokazali obe fotografiji. Ko si ju je ogledal, je vzel pero in pod nju napisal:

»Max Reger pred kopanjem — in po kopanju.«

INTRIGA

K znanemu ameriškem humoristu Marku Twainu je nekega dne prišel neznanec in ga jeznno vprašal:

»Kako ste neki mogli v neki družbi izjaviti, da jaz sploh nisem duhovit?«

»Oprostite, dragi prijatelj,« je odgovoril Twain, »toda jaz nisem še nikdar bil v kaki družbi, kjer bi govorili, da ste duhoviti...«

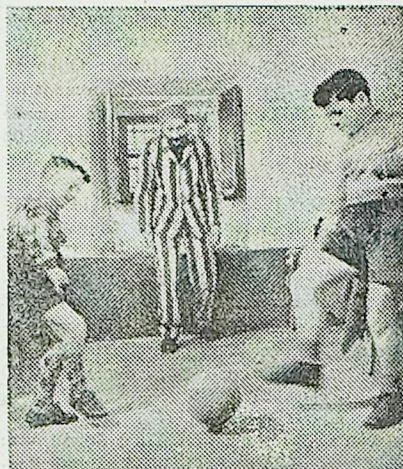

Nedavni viharji na morjih severne Evrope so povzročili velikansko gmotno škodo ter zahtevali vrsto človeških žrtev. Med drugim se je potopilo tudi več ladij. Slika prikazuje trgovsko ladjo »South Goodwin«

v trenutku, ko se pogreza v morje. Ta prizor je posnel neki helikopter, ki je prihitel na pomoč potapljačici se ladji, toda prispel je prepozno. Rešil je samo enega človeka, vsi drugi so že prej utonili

Okno v svet

V Srednji Italiji je republika San Marino, ki meri samo 64 km² in šteje okrog 15.000 prebivalcev. Kot taka je ena najmanjših držav v Evropi. Poleg te posebnosti ima še neko drugo, namreč, da je v vsej republiki samo en kaznenec. Le-ta je bil

obsojen na dve leti zapora zaradi kraje avtomobila. Tu ga vidimo, kako preganja dolgčas s tem, da se žoga s sinčkom od upravnika zapora

UGOTAVLJANJE LEDENIH GOR Z RADARJEM

Ledene gore so do nedavnega pomenile veliko nevarnost za ladje, ki so plule v severnih morjih. Ves kulturni svet še pomni tragičen konec Titanica, največje potniške ladje na svetu, ki je leta 1912 zadela v plavajočo ledeno goro ter se potopila skupno z več kot 2000 potniki. Danes so vse ladje, ki plujejo po morjih, kjer plavajo ledene gore, opremljene z radarskimi napravami, ki ugotavljajo ledene gore na razdaljo 30 km. Prav tako je s pomočjo radarja mogoče ugotoviti razdaljo podvodne ledene gore, ki je še bolj nevarna, ker je nevidna.

NAJVEČJI KINO NA SVETU

Kje je? V Ameriki? Ne, temveč v Berlinu. Ta kino, ki nosi ime »Waldbuchne«, ni v kakem zaprtem prostoru, marveč je to polkrožni prostor na prostem, namenjen kinopredstavam z 25.000 sedeži. Posebni Ehrmannovi projekcijski aparati omogočajo, da gledalci s kateregakoli sedišča tega velikanskega kinogledališča razločno vidijo slike na platnu. Imenovani aparati projicirajo slike iz oddaljenosti 75 m na platno, ki meri 10 x 14 m.

SFERE NAŠE ATMOSFERE

Danes, ko živimo v takoimenovani »atomski dobi« in vseh mogočih poskusov, da bi človek končno lahko poletel na luno in druge planete skozi vse sfere naše atmosfere, so znanstveniki za lažje spoznavanje v teh sferah uveljavili določena imena za posamezne sfere, meje med nji-

mi pa še niso povsod enotno določene. Doslej se uporabljajo naslednji nazivi: troposfera od 0 do 11 km višine, stratosfera od 11 km do 32 km višine, kemosfera od 32 do 80 km višine, jonosfera od 80 do 400 km višine, mezosfera od 400 do 1000 km višine, eksosfera od 1000 km dalje.

ZAKAJ SO LETALA TAKO DRAGA?

Vsako ve, da so letala zelo draga stvar, malokdo pa ve, zakaj so tako draga. To lahko pojasni že nekaj naslednjih podatkov:

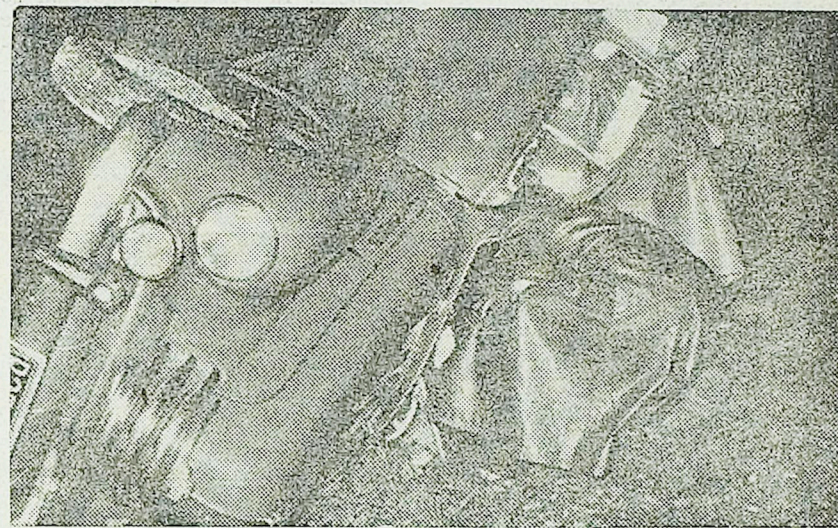
V težkem bombniku je vgrajene toliko žice, da bi ta zadostovala za električno instalacijo 280 hiš, od katerih bi imela vsaka po pet sob.

Naprave proti zmrzovanju, s katerimi je opremljen bombnik, bi lahko segrevali 120 hiš, od katerih bi imela vsaka prav tako po petero sob.

In če povemo, da je moč motorjev enaka moči 400 avtomobilov ali 9 lokomotiv, še zdaleč nismo prikazali vsega tistega, iz česar bi bilo razvidno, zakaj stano vsako letalo težke milijone.

KAKO HITRO ČITAMO?

Hitro čitati ni sposoben vsakdo. Običajno čitamo s hitrostjo 200 besed na minuto. S trajno vajo lahko dosežemo do 400 besed, a to le pri čitanju kakega lahkega čtiva. Počasni čitalec se namreč zadeva ob vsako posamezno besedo, hitri čitalec pa vidi naenkrat več besed in vrsto v knjigi preleti z nekaj pogledi. Pri določenih poklicih pa je tudi ta hitrost premajhna. Če bi na primer neki ravnatelj velikega poslovnega podjetja, ki dobiva vsak dan cel kup dopisov, čital vsako besedo posebej, bi večkrat pošte ne prečital ves dan. Taki ljudje poiščejo v pismu samo nekaj besed, ki tvorijo jedro vse ostale vsebi-

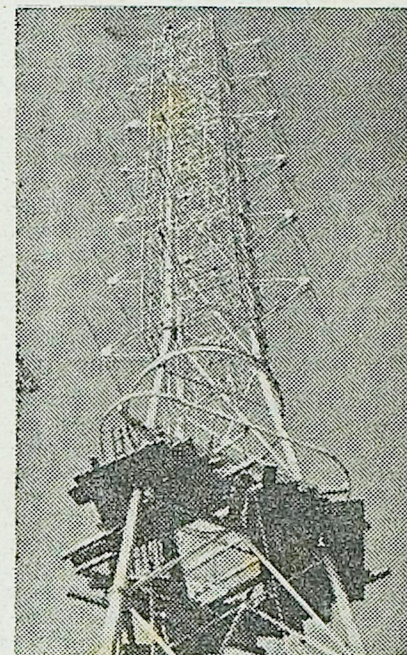

Kraja avtomobilov je zelo razširjena ne le v Ameriki, temveč tudi v Zahodni Nemčiji. Tatovi avtomobilov povzročajo velike preglavice lastnikom avtomobilov, šoferjem in policiji. Med eno izmed hajk na tatove te vrste je policija naletela na 24-let-

ne, in zato čitajo tako naglo, da običajno prečitajo več kot 2000 besed na minuto.

*

Televizija je kljub presenetljivim uspehom, ki jih je dosegla v razmeroma kratkem času, še vedno v razvoju. Zato ni čuda, če zvemo pogo-

stoma o kaki novi izpopolnitvi na področju televizije. Tako nam slika kaže novo vrsto televizijske antene, ki je bila nedavno postavljena v Bantigerju pri Bernu

Morja široka cesta

DRAGO REHBERGER:

ZAPISKI
S POTOVANJA
PO SREDNEMSKIH
IN ANGLEŠKIH
PRISTANIŠČIH

3

Afrika je gotovo vsakomur dežela sanj. Koliko smo čitali o njej, koliko videli filmov, koliko sanjali o njej, ko so nas razganjale mladostne želje po pustolovščinah! Karl May, Sienkiewicz, razni drugi potopisi, vse to nam je razvnelo domišljijo, tako da smo si ustvarili čudovite slike o črnem kontinentu. Radoveden sem, kaj vse bomo videli in doživeli v tem najsevernejšem delu dežele, ki nam je bila tako pri srečju.

Morje je kar naenkrat polno ladij, ribiških bark in čolnov. Največ je tankerjev, le tu pa tam potniški parnik. Zdi se mi, da smo na poti, ki vodi na naftna polja Bližnjega vzhoda. Pa tudi do sedaj smo srečavali skolo le tankerje, tako kot da bi svet živel res samo od nafte. V resnici je nafta danes kri, ki polje po organizmu človeštva in brez nje bi to telo obležalo negibno, dotler si človekov duh ne bo našel nadomestila.

Zopet gre daljnogled iz roke v roko. Vse mogoče vidimo, vsa mogoča mnenja in opazke se slišijo med nami. V daljavi se pojavijo nejasni obrisi mesta, za katerega nam kapitan potrди, da je Alžir. V dobrih dveh urah bomo tam. Vseh

štirinajst potnikov strmji v daljavo in hoče videti vse, še preden je to mogoče. Že ugrabimo, kje bomo pristali. Radi bi čim bliže središču mesta, da bi bilo hoje čim manj. Ko se nam čez dve uri ta želja izpolni, smo vsi srečni. Pristaniški pilot je že nad ladjo, ki se prav oprežno in počasi premika med raznimi bojami in pomoli. Še malo in mornar na premeu vrže obteženo vrstico čez krov, da se po njej potegne težka konopljen vrvi, ki bo držala ladjo ob pomolu. Ura je pol dvanajstih. Počakali bomo kosila, nato pa na kopno. Dogovorimo se, da se bomo držali skupaj, češ, saj človek ne ve, kaj ga lahko doleti v neznanim Alžiru. Prve korake smo napravili z neznanskim respektom, kmalu pa smo se začeli razhajati. Vsak ima svoje želje, eden se ustavi pri tej izločbi, drugi pri naslednji in tako sva kmalu sama s profesorjem iz Zagreba. V prvem kiosku si kupiva vodič in načrt mesta. Na hitro se odločiva za arabski del, za Casbah, ki je najzanimivejši. Evropski del si bomo ogledali kasneje, če bomo le utegnili. Prvi častnik nam je namreč povedal, da odplovemo že naslednji dan okoli poldneva. V

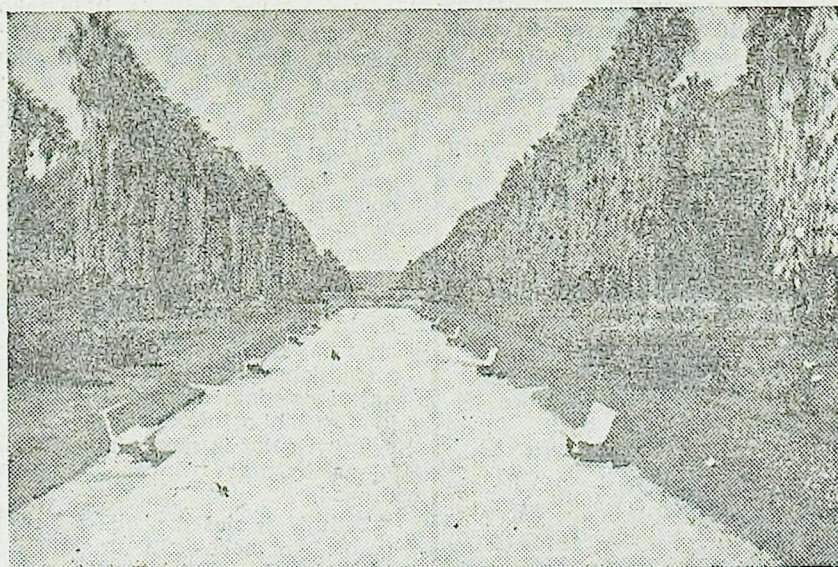
štiriindvajsetih urah si moramo torej ogledati, kar se le da.

Ko stopava po bulvarju Carnot, ki vodi vzdolž obale, se ne moreva navediti živahnemu prometu. Na stotine, da ne rečem na tisoče avtomobilov drvi po ulici, vmes tramvaji, po trije skupaj, avtobusi, trolejbusi. Za mesto s približno 320.000 prebivalci je ta promet preseljliv. Prometni stražniki v tropskih čeladah imajo toliko dela, da se jim morava čuditi. Tudi tramvaji in trolejbusi vozijo zelo hitro. Če hočeš preko ulice, seveda samo na

zaznamovanih mestih, moraš kar dobro paziti. Po bulvarju Carnot, ki je glavna prometna žila mesta, vidiš večinoma le Evropejce. Prvi vtis, ki ga dobiva, je vtis večjega francoskega mesta, le tu pa tam kak Arabec v belem burnusu ali do oči zakrita muslimanka. Kmalu prideva do palače prefekture, do županstva in palače Casino municipal, ki se vrste druga za drugo. To so lepa, moderna poslopja v mavrskem slogu, sedež uradnega alžirskega življenja. Se nekaj minut in že sva na Place du Gouver-

nement, ob katerem stoji mošeja Djemaa-Djema, ki izvira iz leta 1669. Pravijo, da je to mošeja v bizantinskem slogu, ki ima notranji tloris v obliki križa, gradil krščanski suženj, ki je svojo fantazijo plačal z glavo. Ko hočeva vstopiti, se od nekod pojavi domačin s turbanom na glavi, ki nama pove, da je turistom vstop dovoljen samo v dopoldanskih urah. Enako velja tudi za mošejo Djemaa-Kebir ali Veliko mošejo, ki je tudi v bližini, ob Rue de la Marine. Ogledati si jih bova morala naslednji dan.

Pot nas vodi proti Casbi. Nekoliko neugodno nama je, zakaj znašala sva se v ozkih ulicah, med samimi Arabci v čudovitih nošah, ki nas zvedavo ogledujejo. Vprašava za Casbah. Z nedoločno kretnjo roke nama je eden med njima dal razumeti, da sva že v njej. Hodiva po ozkih, zavitih ulicah, ki vodijo vse navkreber. To je trgovski del Casbe. Trgovina se vrsti za trgovino, vse mogoče blago se prodaja tukaj, vmes brivnice, kavarne, polne domačinov, ki kvartajo ali kockajo, trgovine s sadjem in zelenjavo, preproci, razno posodo in orientalskimi izdelki. Gneča je velika, da si komaj utirava pot. Prizor je res slikovit in poln raznih barv. Škoda, da je svetloba povsem neprimerna za fotografiranje, sicer bi lahko napravil lepe posnetke. Nihče se ne zmeni za našo, tako da nas je neugodni občutek kmalu minil. Srečava tudi nekaj policistov, ki v parih patrolirajo tod.

Alžir — Jardin d'Essai